

**MAĐARSKÁ UNIVERZITA AGRÁRNYCH VIED A VIED O
ŽIVOTE – MAGYAR AGRÁR- ÉS ÉLETTUDOMÁNYI
EGYETEM
UNIVERZITA J. SELYEHO – SELYE JÁNOS EGYETEM
FAKULTA EKONÓMIE A INFORMATIKY
GAZDASÁGTUDOMÁNYI ÉS INFORMATIKAI KAR**

**KOMPLEXNÝ PRIESKUM OBCE TERÉNY S OSOBITNÝM
ZRETELŇOM NA MOŽNOSTI ROZVOJA**

**TERÉNY TELEPŮLÉS KOMPLEX HELYZETFELTÁRÓ
ELEMZÉSE, KÜLÖNÖS TEKINTETTEL A FEJLESZTÉSI
LEHETŐSÉGEKRE**

(Bakalárska práca) (Szakdolgozat)

**Kántor Kinga
2023.**

**MAĎARSKÁ UNIVERZITA AGRÁRNYCH VIED A VIED O
ŽIVOTE – MAGYAR AGRÁR- ÉS ÉLETTUDOMÁNYI**

EGYETEM

UNIVERZITA J. SELYEHO – SELYE JÁNOS EGYETEM

FAKULTA EKONÓMIE A INFORMATIKY

GAZDASÁGTUDOMÁNYI ÉS INFORMATIKAI KAR

**KOMPLEXNÝ PRIESKUM OBCE TERÉNY S OSOBITNÝM
ZRETELŇOM NA MOŽNOSTI ROZVOJA**

**TERÉNY TELEPÜLÉS KOMPLEX HELYZETFELTÁRÓ
ELEMZÉSE, KÜLÖNÖS TEKINTETTEL A FEJLESZTÉSI
LEHETŐSÉGEKRE**

(Bakalárska práca) (Szakdolgozat)

Študijný program:	Rozvoj vidieka
Tanulmányi program:	Vikdékfejlesztési agrármérnöki
Názov študijného odboru:	Ekonómia a manažment
Tanulmányi szak megnevezése:	Ökonómia és menedzsment
Vedúci záverečnej práce:	Franciska Gubacsi, odborný asistent
Témavezető:	Gubacsi Franciska, egyetemi tanársegéd
Konzultant:	PhDr. Enikő Kahler Korcsmáros, PhD.
Konzulens:	PhDr. Kahler Korcsmáros Enikő, PhD.
Školiace pracovisko:	Katedra vidieka a regionálneho rozvoja
Tanszék megnevezése:	Vidék- és Területfejlesztési Tanszék

**Kántor Kinga
Révkomárom, 2023.**

ZADANIE ZÁVEREČNEJ PRÁCE

Meno a priezvisko študenta:	Kinga Kántor
Študijný program:	Rozvoj vidieka (Jednoodborové štúdium, bakalársky I. st., denná forma)
Študijný odbor:	ekonómia a manažment
Typ záverečnej práce:	Bakalárska práca
Jazyk práce:	maďarský
Sekundárny jazyk:	slovenský
Téma:	Terény település komplex helyzetfeltáró elemzése, különös tekintettel a fejlesztési lehetőségekre
Anotácia:	A szakdolgozat elméleti része a témához kapcsolódó hazai és külföldi szakirodalom feldolgozásával készült. A munka gyakorlati fejezete Terény település szekunder információkon alapuló helyzetfeltárását, továbbá a tárgykörhöz illeszkedő primer kutatások eredményeit tartalmazza. A vizsgálat célja feltárni, hogy milyen fellelhető tudás és lehetőség van a Terényben élők között a falut érintő problémák megoldására. A kutatás során szerzett adatok feldolgozásának eredményeit ábrák és táblázatok szemléltetik. A dolgozat hipotézisek megválaszolásával, valamint összeggzéssel és javaslatlétellel zárul.
Vedúci:	Franciska Gubacsi, odborný asistent
Oponent:	PhDr. Enikő Kahler Korcsmáros, PhD.
Katedra:	Katedra vidieka a regionálneho rozvoja
Vedúci katedry:	PhDr. Zsuzsanna Szeiner, PhD.
Dátum zadania:	30.10.2023.
Dátum schválenia:	31.10.2023.

meno schvaľovateľa
pracovné zaradenie

A SZAKDOLGOZAT TARTALMI KIVONATA

Terény település komplex helyzetfeltáró elemzése, különös tekintettel a fejlesztési lehetőségekre

Kántor Kinga

Vidékfejlesztési agrármérnöki tanulmányi program Bsc.

Vidék- és Területfejlesztési Tanszék

Belső témavezető: Gubacsi Franciska, egyetemi tanársegéd

Külső témavezető: PhDr. Kahler Korcsmáros Enikő, PhD.

A dolgozatom fő témája Terény település komplex helyzetfeltáró elemzése. A vizsgálat célja a társadalmi, gazdasági adottságok és a valós igények feltérképezése volt, mert ezek képezik a későbbi fejlesztési döntések megalapozottságát. Kutatásom során felmerültek primer és szekunder információk is. Interjút készítettem a FayInn vendégház üzemeltetőjével és a terényi jegyzővel. A lakosokat két facebook csoportban közzétett online kérdőív kitöltésére kértem. Ezekon túlmenően helyszíni bejárással, terepmunkán lehetőségem volt további információszerzésre. A megszerzett adatok kiértékelésének eredményeit ábrák és táblázatok segítségével szemléltettem és magyarázatot fűztem hozzájuk. A dolgozatomban négy hipotézist állítottam fel. Igazolást nyert az a feltevés, hogy a Terényben lakó őslakosok és a máshonnan odaköltözők, azaz a „gyüttmentek” között érdekellentétek állhatnak fent. Bebizonyosodott az a hipotézisem is, hogy hiányzik a faluból a gazdasági erő és az önkormányzat anyagi nehézségekkel küzd. Részben nyert megerősítést az, hogy a terényi lakosok a községük előre lépéséhez (fejlődéséhez) kellő szemléletmóddal, motiváltsággal és tudással rendelkeznek. Nem bizonyosodott be az a hipotézisem, mely szerint Terény esetében a falusi turizmus bevételei és kiadásai kiegyenlítik egymást, nem igazán jövedelmező ágazat. A kutatásom végén 11 pontban fogalmaztam meg a helyi gazdasági-, társadalmi- és infokommunikációs fejlesztésekre irányuló javaslataimat.

Köszönetnyilvánítás

Szeretném hálás köszönetemet kifejezni témavezetőmnek, Gubacsi Franciska tanárnőnek, aki szakmai tapasztalataival és hasznos tanácsaival segítette munkámat, valamint megosztotta velem észrevételeit, ezáltal értékes gondolatokkal gazdagíthattam tudásomat és elkészíthettem szakdolgozatomat. Továbbá köszönöm azoknak az embereknek, akik hozzájárultak a kérdőívem kitöltéséhez, illetve részt vettek az interjúban és ezzel segítették a kutatásomat. Átalluk sikerült egy olyan települést bemutatnom, ahol a kellő felkészültségű és ambíciójú helyi vezetők és a civil motor egy élhető és fenntartható társadalom megteremtéséhez járultak hozzá.

ABSZTRAKT

Tudományos dolgozatomat egy magyarországi, Nógrád vármegyei kistelepülés, Terény község komplex helyzetfeltárásából és fejlesztési lehetőségeiből készítettem abból a célból, hogy megtudjam, a település lakói milyen formában jelenítik meg önmagukat a fogyasztók számára, hogyan próbálják erősíteni a település turisztikai vonzerejét. Ugyanakkor célom volt feltárni azt is, hogy az odaköltözők milyen változásokat indítottak el a helyi társadalomban és a gazdaságban egyaránt.

A munka 7 fejezetből és 27 alfejezetből áll. 2 táblázatot, 7 képet, 30 diagramot és 2 mellékletet tartalmaz. Dolgozatom első, elméleti részében a vidék és a vidékfejlesztés fogalmát, meghatározását, szerepét dolgoztam fel hazai és külföldi szakirodalmak tanulmányozásával. Kerestem a választ arra, hogy az agrárközpontúság erőltetése a vidékfejlesztésről vallott gondolkodásban valóban hibás törekvés-e, továbbá vidékfejlesztésnek tekinthetjük-e a vidék kulturális értékeinek megőrzését, az egészséges élelmiszerek előállítását, valamint a környezetbarát gazdálkodást? A következő részben szekunder forrásokra támaszkodva Terény település helyzetfeltárását végeztem el, majd ezt követően dolgozatom célját, illetve a kutatásom módszertanát és módszerét mutattam be. Önálló, primer vizsgálat során összegyűjtöttem és elemeztem a helyi hagyományokat, termékeket, szokásokat, gyakorlatokat és az épített örökség azon elemeit, amelyek új funkciót kaptak. Az eredményeket diagramokkal szemléltettem és magyarázatot fűztem hozzájuk. A befejező rész a kutatási eredményeim és hipotéziseim kiértékelését, illetve a javaslataimat tartalmazza. Dolgozatom egyik fő megállapítása, hogy belülről fejlődve nehezen tud megváltozni a falu, a külső támogatás elkerülhetetlen. A megmaradás egyik receptje, hogy a megtelepedők a vidékben állandó lakhelyet és befektetési lehetőséget találjanak. Azonban a vidéken való letelepedés nem csupán egy jelentős gazdasági fejlődési út a vidéki társadalmak számára, hanem jelentős hatást gyakorol a helyi identitás megújítására, valamint a közösségépítésre és a közösségfejlesztésre egyaránt.

Kulcsszavak: vidék, vidékfejlesztés, átalakulás, identitás, helyi közösség

ABSTRACT

My scientific thesis was based on a complex analysis of the situation and development possibilities of Terény, a small village in Nógrád county, Hungary, in order to find out how the inhabitants of the village present themselves to consumers and how they try to strengthen the tourism attractiveness of the village. At the same time, my aim was to explore the changes that the residents have triggered in both the local society and the economy.

The work consists of 7 chapters and 27 sub-chapters. It includes 2 tables, 6 figures, 30 diagrams and 2 annexes. In the first, theoretical part of my thesis, I elaborated on the concept, definition and role of rural areas and rural development by studying national and foreign literature. I was looking for answers to the question of whether the imposition of an agrarian focus in thinking about rural development is really a misguided attempt, and whether the preservation of rural cultural values, the production of healthy food and environmentally friendly farming can be considered rural development. In the next section, I will draw on secondary sources to carry out a situation analysis of the municipality of Terény, and then I will present the aim of my thesis and the methodology and method of my research. In a primary independent investigation, I collected and analysed local traditions, products, customs, practices and elements of the built heritage that have been given a new function. I illustrated and explained the results with diagrams. The final section contains an evaluation of my research findings and hypotheses and my recommendations. One of the main findings of my thesis is that it is difficult for a village to change when it develops from within, external support is inevitable. One of the recipes for survival is for the settlers to find permanent residence and investment opportunities in the countryside. However, settling in the countryside is not only a significant economic development pathway for rural societies, but also has a significant impact on the renewal of local identity, as well as on community building and community development.

Keywords: rural, rural development, transformation, identity, local community

ABSTRAKT

Moja vedecká práca bola založená na komplexnej analýze situácie a možností rozvoja Terény, malej obce v Nógrádskej župe v Maďarsku, s cieľom zistiť, ako sa obyvatelia obce prezentujú spotrebiteľom a ako sa snažia posilniť turistickú atraktivitu obce. Zároveň bolo mojím cieľom preskúmať zmeny, ktoré obyvatelia vyvolali v miestnej spoločnosti aj v hospodárstve.

Práca pozostáva zo 7 kapitol a 27 podkapitol. Obsahuje 2 tabuľky, 6 obrázkov, 30 grafov a 2 prílohy. V prvej, teoretickej časti práce som na základe štúdia domácej a zahraničnej literatúry spracovala pojem, definíciu a úlohu vidieka a rozvoja vidieka. Hľadal som odpovede na otázku, či je vnucovanie agrárneho zamerania v uvažovaní o rozvoji vidieka naozaj scestným pokusom a či možno za rozvoj vidieka považovať zachovanie kultúrnych hodnôt vidieka, produkciu zdravých potravín a ekologické poľnohospodárstvo. V ďalšej časti budem čerpať zo sekundárnych zdrojov a vykonám situačnú analýzu obce Terény a následne predstavím cieľ svojej práce a metodiku a metódu môjho výskumu. V rámci primárneho nezávislého výskumu som zozbierala a analyzovala miestne tradície, výrobky, zvyky, postupy a prvky stavebného dedičstva, ktoré dostali novú funkciu. Výsledky som znázornila a vysvetlila pomocou grafov. Záverečná časť obsahuje vyhodnotenie mojich výskumných zistení a hypotéz a moje odporúčania. Jedným z hlavných zistení mojej práce je, že pre dedinu je ťažké zmeniť sa, keď sa vyvíja zvnútra, vonkajšia podpora je nevyhnutná. Jedným z receptov na prežitie je, aby si osadníci našli na vidieku trvalé bydlisko a investičné príležitosti. Usadenie sa na vidieku však nie je len významnou cestou ekonomického rozvoja vidieckych spoločností, ale má aj významný vplyv na obnovu miestnej identity, ako aj na budovanie a rozvoj komunity.

Kľúčové slová: vidiek, rozvoj vidieka, transformácia, identita, miestna komunita

Tartalomjegyzék

KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS	5
ABSZTRAKT.....	6
ABSTRACT.....	7
ABSTRAKT	8
TARTALOMJEGYZÉK.....	9
BEVEZETÉS.....	11
I. ELMÉLETI RÉSZ	13
1. A VIDÉK	13
<i>1.1. A vidék fogalma .....</i>	<i>13</i>
<i>1.2. A vidék szerepe .....</i>	<i>14</i>
<i>1.3. A vidék problémái hazánkban .....</i>	<i>15</i>
<i>1.4. Kistelepülések és helyzetük Magyarországon .....</i>	<i>18</i>
2. A VIDÉKFEJLESZTÉS.....	21
<i>2.1. A vidékfejlesztés meghatározása .....</i>	<i>21</i>
<i>2.2. A vidékfejlesztés célja .....</i>	<i>22</i>
II. GYAKORLATI RÉSZ	24
3. TERÉNY HELYZETFELTÁRÓ ELEMZÉSE	24
<i>3.1. Helyzeti energiák, hálózatok .....</i>	<i>24</i>
<i>3.2. Domborzati viszonyok .....</i>	<i>25</i>
<i>3.4. Éghajlati jellemzők.....</i>	<i>25</i>
<i>3.5. Vízrajzi jellemzők.....</i>	<i>25</i>
<i>3.6. Talajviszonyok.....</i>	<i>26</i>
<i>3.7. Növényzeti jellemzők .....</i>	<i>26</i>
<i>3.8. Mezőgazdasági területek .....</i>	<i>26</i>
<i>3.9. Kulturális örökség .....</i>	<i>27</i>
<i>3.10. Gazdasági szerkezet.....</i>	<i>29</i>
<i>3.11. Társadalmi szerkezet .....</i>	<i>31</i>
<i>3.12. Infrastruktúra .....</i>	<i>36</i>

3.12. Lakossági életkörülmények.....	37
3.13. Településüzemeltetés	38
3.14. Imázs, identitás.....	39
4. A KUTATÁS CÉLJA	40
5. A KUTATÁS MÓDSZERTANA ÉS MÓDSZERE	41
6. KUTATÁSI EREDMÉNYEK	42
6.1. Személyes interjúk	42
6.2. Személyes interjúk eredményei	48
6.3. Kérdőívek.....	49
6.4. Terepmunka	64
6.5. Megvitatás	65
7. KÖVETKEZTETÉSEK ÉS JAVASLATOK.....	69
7.1. HIPOTÉZISEK ÉRTÉKELÉSE.....	69
7.2. JAVASLATOK	72
ÖSSZEFOGLALÁS.....	74
RESUME	76
FELHASZNÁLT IRODALOM.....	81
ADATBÁZISOK.....	89
MELLÉKLETEK	91
NYILATKOZATOK	96

Bevezetés

„Nem tudhatom, hogy másnak e tájék mit jelent...”

(Radnóti Miklós)

Szakedolgozatom fókuszában Terény település komplex helyzetfeltáró elemzése áll. Témaválasztásomban a szakmai kíváncsiság vezérelt, ugyanis több mint tíz év óta nyaranta a Magyar Csipkekészítők Egyesülete terényi csipkeverő táborának résztvevőjeként feltűnt a falu kis lépésekben történő fokozatos fejlesztése és fejlődése. Érdekelt, kik és hogyan tették Terényt vonzóvá, milyen energiákat csatornáztak be ebbe az öregedőben lévő és korábban energiahíánnyal küzdő településbe. És nem rejtett szándékom, mint remélhetően nemsokára vidékfejlesztési agrármérnököknek, hogy a dolgozatomban feltárt jó gyakorlati példákat a későbbi munkám során felhasználjam.

Dolgozatom elméleti részében a vidék és a vidékfejlesztés fogalmát, meghatározását, szerepét járom körbe. Keresem a választ arra, hogy az agrárközpontúság erőltetése a vidékfejlesztésről vallott gondolkodásban valóban hibás törekvés-e, továbbá vidékfejlesztésnek tekinthetjük-e a vidék kulturális értékeinek megőrzését, az egészséges élelmiszerek előállítását, valamint a környezetbarát gazdálkodást?

Ma már a vidék kifejezés Várady (2020) hasonló témában írt szakdolgozata szerint nemcsak az élelemtermesztés helyszíne, hanem a környezet megóvása, valamint fenntartása, a helyi értékek megőrzése, továbbá az alternatív foglalkoztatási eszközök színtere. A mezőgazdaság fejlesztésének tervei között kiemelt fontosságot kap a termelés versenyképességének javítása, esélyegyenlőség megteremtése, valamint a vidék lakosságmegtartó képességének javítása jövedelemszerzés ösztönzésével.

Munkám gyakorlati fejezetében Terény települést és saját kutatásom eredményeit mutatom be, amelyet a falu jegyzőjével és a FayInn vendégház üzemeltetőjével személyes interjú keretében, továbbá terepmunkán szerzett tapasztalatokból, és lakossági kérdőíves felméréssel sikerült elvégezni. A kutatást abból a célból folytattam, hogy milyen fellelhető tudás, tapasztalat van a Terényben élők között, akik képesek a problémákat megoldani, a falut a fejlesztés és a fejlődés útjára állítani. Továbbá célom, hogy ismertessem, milyen fontos szerepet töltenek be az odaköltözők, hogyan képesek integrálni a gazdasági és

társadalmi célokat, működésükkel hogyan járulnak hozzá a foglalkoztatási és szociális problémák enyhítéséhez, valamint a gazdaság stabilizálásához. Kíváncsi voltam arra is, hogy a vidéken kezdők és újrakezdők, azaz a „gyüttmentek” az őslakosoknak áldás vagy átok?

Kutatásomban nem törekedhettem a teljességre. Részben a téma terjedelme és nagysága, részben pedig az okból, hogy a vidéket nemcsak gazdasági, társadalmi mutatókkal lehet leírni, hanem fontosak az életérzések is, amelyek szubjektív megítélésen alapulnak. Mégis remélem, hogy ez a dolgozat az érdeklődő olvasó számára egyfajta összefoglalást, iránymutatást adhat.

I. Elméleti rész

1. A vidék

1.1. A vidék fogalma

A magyar társadalomtudományban, a politikai és közbeszédben, a vidék reprezentációjában és imázsaiban sokfajta vidékfogalom és vidékkép használatos attól függően, hogy földrajzi, szociális, gazdasági vagy kulturális szempontból vizsgáljuk. Köznapi értelemben a vidék szónak Ruzsiczky és Szávai (1994) meglátása szerint négy jelentése van a magyar nyelvben. Az első, valamely szempontból egységes földrajzi terület, a második valamihez, általában nagyobb lakott helyhez viszonylag közel lévő terület. A harmadik az ország területének fővároson kívüli része, és a negyedik e terület lakosságának valamely egységes tulajdonsága, mint például az életmódja.

A vidékfogalom megalkotását nehezíti, hogy az urbanizáció során a vidéket magába foglaló tér folyamatosan változik, mind térben és időben egyaránt. A vidék fogalma Olajos (2014) szerint azért jelentős, mert meg kell határoznunk azt a területet, ahol a vidékfejlesztést, mint tevékenységet folytatni kívánjuk. A vidékfejlesztési dokumentumokban a vidék a cselekvés területi hatályát jelöli.

A vidéknek vagy rurálisnak a kilencvenes évek utolsó harmada előtt tulajdonképpen nem volt definíciója. A közigazgatásban is használható meghatározást az EU-konform területfejlesztési és vidékfejlesztés rendszer bevezetése tette szükségessé. Olyan vidékfogalmak születtek, amelyekről létrehozóik úgy gondolták, hogy az EU fejlesztési céljainak megfeleltethetők és nem ellentétesek a hazai nagyobb érdekcsoportok, mint az agrár- vagy területfejlesztési lobbizs érdekeivel (Kovács, 2010). Kulcsárnak (2018) az a meglátása, hogy nemcsak a vidék tisztázatlan fogalma engedett teret a különböző érdekorientációknak, hanem a vidékfejlesztés sokszor különböző felfogása is.

Amikor a vidékről, mint beavatkozási térségtípusról beszélünk – a vidék hátrányos helyzetét javító valamilyen intézkedés, vagy program kapcsán – akkor a vidéknek azt a részét, amely a beavatkozás kedvezményezettje, konkrét mutatókkal lehatároljuk (Egri és Kőszegi, 2016).

A rurális térségek meghatározásánál jelentős szerepet kapott a népsűrűségi mutató. A rurális felső határát az EU-ban 100 fő/km²-ben, az OECD 150 fő/km²-ben, Magyarországon 120

fő/km²-ben határozták meg (Csatári, 1996) és ennek értelmében a falusias térségeket lefedő vidék fogalomba már nem fér bele minden falu, viszont a kisvárosok is helyet kapnak benne.

Egri és Kószegi (2016) meghatározása alapján vidéknek az ország azon „lazán beépített” részeit tekintjük, ahol viszonylag alacsony a népsűrűség, és emellett a gazdasági életében - ideértve a gazdasági teljesítményt és foglalkoztatottságot- az élelmiszergazdaság szerepe, a tájhasználatában pedig a mezőgazdaság viszonylag jelentős.

Magyarországon, a fővároson kívüli területeket gyakran nevezik vidéknek. Navracsics Tibor miniszter úr a Vidék Konferencia 2023 előadásában úgy tartotta, hogy az országunk alapvetően vidéken van.

A magyar vidék erősen fragmentált, sokféle vidék létezik egymás mellett, és ez különböző életformákat is jelent. Káposzta és Gubacsi (2018) azon a véleményen van, hogy a kedvezőtlen helyzetben lévő települések és térségek sok közös vonással rendelkeznek, de nagyban meghatározzák őket a helyi adottságok.

1.2. A vidék szerepe

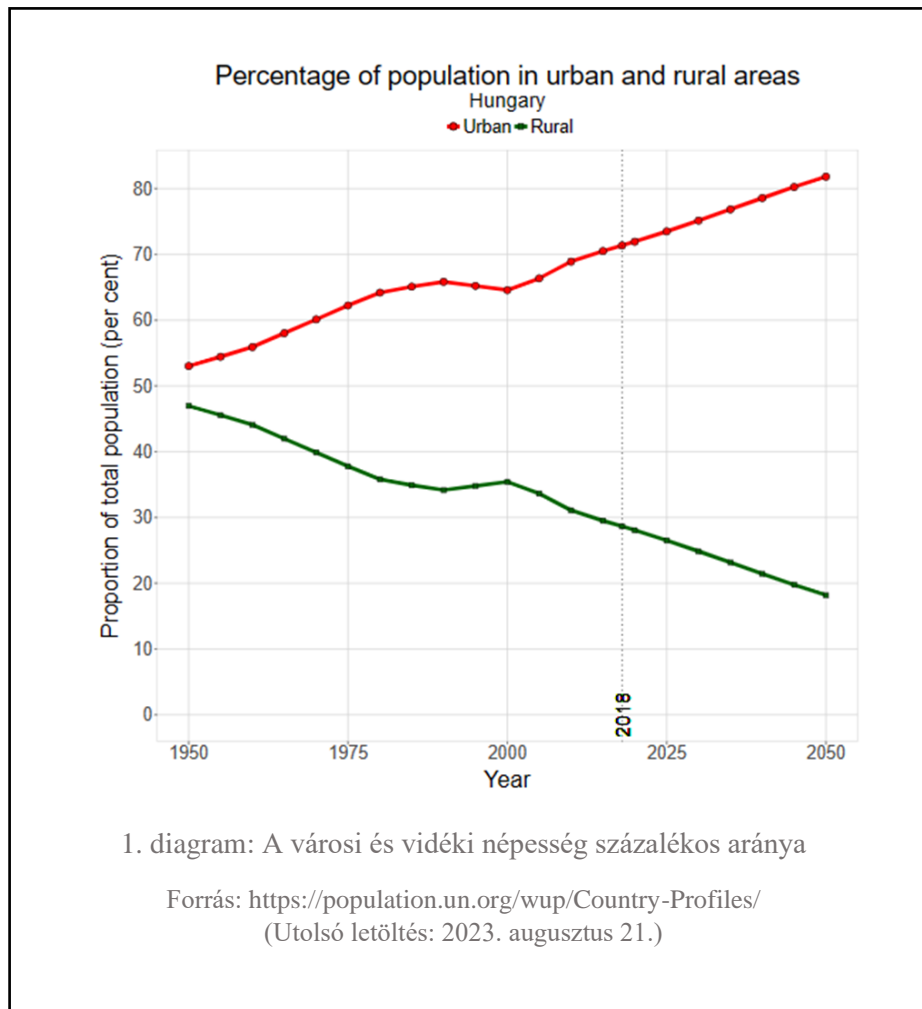
A vidéki települések és az azokat körülvevő táj, a településeken lévő nemzeti vagyon nem csupán a helyiek belügye, hanem potenciális otthonok, rekreációs helyek is, ugyanakkor a megtermelhető egészséges élelmiszerek által az egész társadalom számára közhaszonnal bírnak. A vidék legfontosabb szolgáltatásaihoz tartozik a táplálkozásbiztonság, a megújuló nyersanyagok használata, az ápoltság, a sokoldalú üdülőtérség, az egészséges, természetes környezet és a környezeti elemek kímélő használata (Olajos, 2014). Sikereket érhetnek el a környezeti értékek megőrzésében, az ökológiai lábnyom csökkentésében, a rekreációs lehetőségek, az emberléptékű lakóhely és szolgáltatások, a helyi természeti és kulturális adottságokra alapozott termékek előállításában.

A természet közelsége és annak nyugalma, a helyi sajátosságok és tradíciók, azaz a ruralitás egyre inkább a városi fogyasztás tárgyává vált, mutat rá Csurgó (2014). Kutatásai szerint számos vidéki település jeleníti meg önmagát, és kínálja a helyi hagyományokat és kulturális örökséget, továbbá próbál újakat meghonosítani és ezzel erősíteni a turisztikai vonz erejét. A megújulás másik aspektusa, hogy a vidékre költözők jelentős változásokat indítanak el a magyar vidéki társadalomban és a gazdaságban egyaránt. A nemzeti identitás megalkotásában hangsúlyosan jelenik meg a vidék szerepe.

A Századvég (Pillók, 2022) kutatásából kiderül, hogy erős a vidéki identitástudat, az ott lakók közel kétharmada pozitívan vélekedik vidéki származásáról. Tehát a magyar vidék stabil támasz, amelyre gazdaságilag és társadalmilag is lehet építeni.

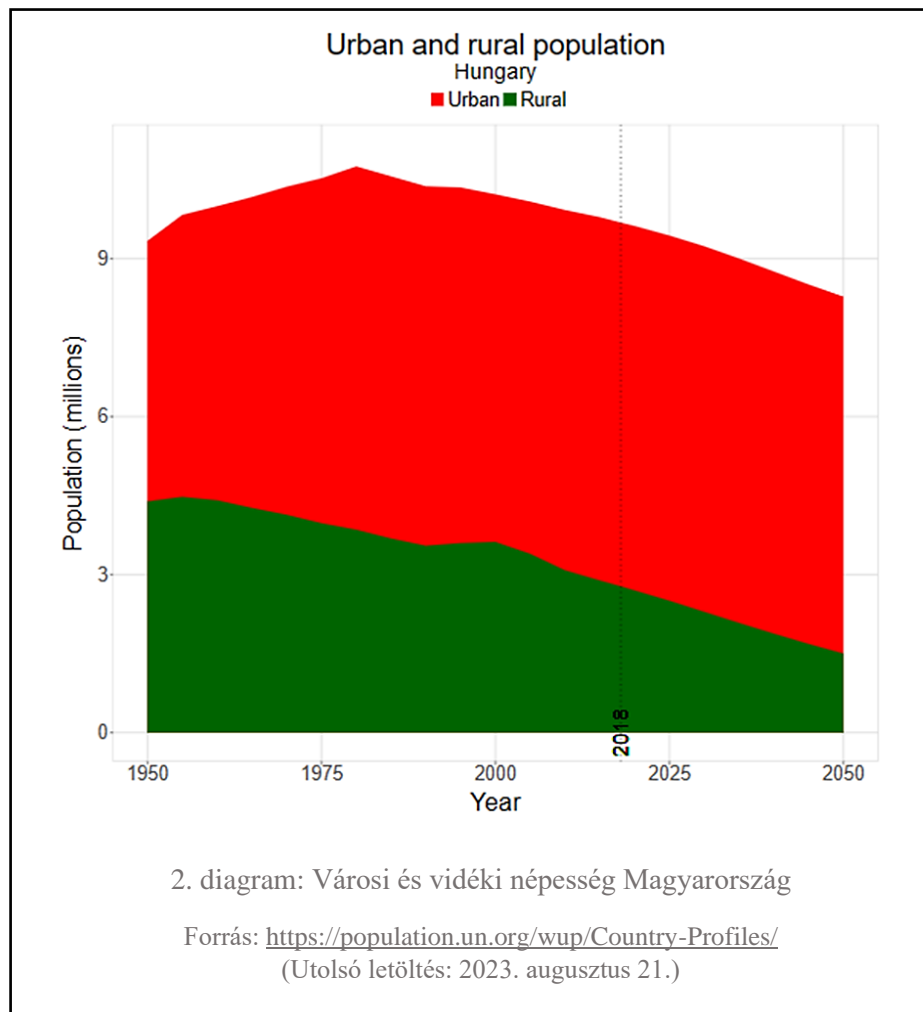
1.3. A vidék problémái hazánkban

A földi populáció megállíthatatlannak tűnő növekedése mellett a lakosság urbanizációja is a huszadik század második felében gyorsult fel. Az ENSZ Gazdasági és Szociális Ügyek Főosztályának (DESA) előrejelzése szerint a vidékiek még inkább kisebbségbe szorulnak a jövőben, 2050-re a közel tízmilliárdos népesség 68 százaléka élhet majd városokban. Az előrejelzések szerint azonban az urbanizáció növekedése földrajzilag meglehetősen egyenlőtlen lesz.

Az ENSZ (2018) jelentése szerint Magyarország Csehország mellett az egyetlen olyan kelet-európaiként számontartott állam, ahol már 1950-ben nagyobb volt a városiak aránya, mint a

vidékieké. Az akkori 53 százaléka a 39,7 százalékos kelet-európai, de még az 51,7 százalékos európai átlagnál is magasabb volt. 2018-ra a 71,4 százalékkal szép lassan sikerült stabilan beállnunk a két átlag közé (Európa: 74,5%, Kelet-Európa: 69,6%), és ezt 2050-re is tartjuk majd az ENSZ szerint – ekkor a magyarok 81,8 százaléka él majd városokban (Európa: 83,7%, Kelet-Európa: 79,4%). Magyarország az OECD negyedik legkevesébe urbanizált tagországa (OECD, 2017).

A 2022. évi népszámlálás adatai alapján a 2807 magyarországi község több mint egyharmadában 500 főnél kevesebben élnek. Ezeknek is a harmadában, 424 törpefaluban kevesebb, mint 200-an laknak. Ugyanakkor ezeken a településeken az ország népességének csupán 3 százaléka él, miközben a 348 hazai városban élők aránya meghaladja a népesség 70 százalékát.

Az ENSZ adatai alapján a mai Magyarországon 6,91 millió városira jut 2,78 millió vidéki lakos, 2050-ben ehhez képest 6,78 millió városi és 1,5 millió vidéki magyar él majd egymás mellett.

Háromezer-kétszáz településen lakunk mi magyarok itt a Kárpát-medencén belül, ebből egyes kutatások szerint 800-1000 darab falu belátható időn belül kiürül, de 600-at minimum mondanak” – ezt a számot Lázár János miniszter mondta egy videó interjújában (Lázár, 2021). A megmaradás egyik receptje, hogy a megtelepedők a vidékben állandó lakhelyet és befektetési lehetőséget találjanak. De persze csak ott, ahol jó alapokat és közbiztonságot találnak.

A vidéket fenyegető veszélyek Olajos (2014) tapasztalata alapján a mezőgazdaság, mint a legfontosabb termelő ágazat, és a kapcsolódó ágazatok válsága, az elvándorlás, az új betelepülők alkalmazkodási hiányából álló feszültség, a nem megfelelő közművesítés, az alapintézmények (iskolák, parókiák) feloszlása, a természeti csapások és a politikai érdekérvényesítő képesség hiánya.

Az OECD (2003) szerint a közlekedés és a lakhatás a vidéki területek fő fejlesztési problémái. Ahol a vidéki területeken társadalmi hátrányok vannak, azt gyakran a közlekedés és a lakhatás hiánya okozza.

Magyar sajátosság, hogy a magyar vidékkép kettős. Az idilli, bukolikus mellett van egy meglehetősen kritikai oldala is, amely a vidék problémáira, a társadalmi feszültségekre és az életkörülmények negatív elemeire reflektál (Csurgó 2007, Kovách 2007).

A vidékhez, a vidékieshez a köznapi életben nagyon helytelenül kimondatlanul is gyakran pejoratív jelző társul.

Kulcsár (2018) találkozott olyan megközelítéssel, mely társadalmi és gazdasági szempontból egyaránt a vidék hátrányos helyzetét emeli ki, és úgy fogalmaz, hogy a vidék egyenlő az elmaradottsággal. Másrészt olyan munkákat, véleményeket is olvasott, amelyek a vidék romantikus, idilli képét rajzolják, s kiemelik a természetközelséget, az emberi közösségek, a szolidaritás szerepét, erősségét.

A vidékről létező képzetek elsődleges forrásai a média. Egy televíziós sorozat vagy műsor helyszíne és témája tömegek vidékképét befolyásolja. A világgazdaság egyik vezető ágazatává felnőtt turizmusipar olyan vidék idilleket termel, amelyeket a fogyasztók könnyen azonosíthatnak (Lash és Urry 1994). A turista olyan helyen akar pihenni és rekreálódni, amelyet a képernyőn és a hirdetésekben vonzónak talált.

1.4. Kistelepülések és helyzetük Magyarországon

A magyar vidék a rendszerváltozás óta több átalakuláson ment és megy keresztül. A falvak fejlődése, fennmaradása napjainkban különös aktualitással bír, ugyanis 2018-ban Magyarország kormánya célul tűzte ki a kistelepülések népességmegtartó és népességnövelő erejének, valamint a fiatalok helyben maradásának elősegítését, továbbá az elvándorlás visszaszorítását.

A kistelepülések a hazai településrendszer meghatározó sajátos, sok közös vonással rendelkező elemei a KSH¹ meghatározása szerint, amelyek Balogh (2007) és Kovács (2008) kutatásai alapján nem tekinthetők homogén csoportnak. Meglehetősen differenciáltak, amiből következik, hogy a problémáikat nem lehet egységesen kezelni.

A lakónépesség alapján a 200 főnél kisebb lakónépességű településeket törpefalvaknak, az 500 fő alattiakat aprófalunak, az 500 és 999 fő közötti lélekszámmal rendelkezőket kistelepüléseknek nevezi a szakirodalom (Tóth és Oláh, 2019). Fontos megjegyezni, hogy a község jogi és politikai kategória, a falu ezzel szemben településrajzi fogalom.

A 2022. évi népszámlálásból készített KSH^{2;3} statisztikákra támaszkodva megállapítható, hogy Magyarországon 3155 települést tartanak nyilván, melyből jogállása szerint összesen 2680 község és 127 nagyközség. A községeken belül 673 kistelepülés, 736 aprófalut, illetve 424 törpefalut jegyeznek, melyek összesen a hazai településállomány 58,1%-át teszik ki. Ezekben a településekben mindössze 783.629 fő, az ország lakosságának 8,17%-a él.

Település típus		Mennyiség (db)	Lakosság (fő)	Népesség Mo.
nagyközség		127	456 339	4,75%
község		2 680	2 404 684	25,05%
kisközség	kistelepülés	673	484 706	5,05%
	aprófalut	736	248 468	2,59%
	törpefalut	424	50 455	0,53%

1. táblázat: Magyarország község típusai és lakosság száma a 2022. évi népszámlálás adatai alapján

Forrás: Saját szerkesztés KSH adatok alapján.

A kistelepülések egyik legfontosabb problémája az elnéptelenedés mellett, hogy maguk nem elég erősek, hogy hallassák a hangjukat. Ott (2022) azon a véleményen van, mely szerint ezek a települések a történelem során sosem tudták a saját erejükkel kitörni. Felmerülhet

bennünk, mi ennek az oka? Válaszként elfogadhatjuk Kovács és Váradi (2013) azon véleményét, hogy a települések helyi társadalma számos esetben sokkal több, illetve koncentráltabban megjelenő problémával (mint például szegregáció vagy a hátrányos helyzetű lakosság aránya) néz szembe, mint ami a nagyobb településeken érzékelhető. Emiatt a bevételeik jelentős részét a szociális ellátások biztosítására kell fordítaniuk.

A kistelepülések többségének a saját erő sokszor arra sem elegendő, hogy a pályázatok kötelező önrészt biztosítsák, éppen ezért szükséges a fejlődésükhöz célzott eszközökkel lehetőséget biztosítani. Nógrád megye 2030-ig terjedő stratégiájában⁴ találunk is erre megoldási lehetőséget, miszerint a beavatkozás a szolgáltatási gyengeségek felszámolása, a szociális kistelepülési rehabilitáció, az ingatlanmentési program, a családbarát program, az infrastruktúrafejlesztések révén vihető sikerre. Azonban tökéletes és egységes ajánlás a kistelepülések fenntarthatóságának megvalósítására nincs, melynek oka a települések eltérő adottságaiban keresendő, véli Tóth (2019). Eszerint azt mondhatjuk, hogy differenciált választézkedésekre van szükség.

A falvak jövőképében elengedhetetlen az élő közösség és a település élhetőségének biztosítása Zsár (2016) szerint. A szubszidiaritás elvének érvényesítése nagy segítséget nyújthat ezekben a közösségekben, hiszen helyi érdekelttség hiányában nem képzelhető el valós előrelépés. Ott (2022) meglátása alapján a kistelepüléseken a közvetlenség sokkal jobban érvényesül, mert az emberek ismerik egymást, megvan a hétköznapiakban is a kapcsolat.

Nagy kihívás a kistelepülések számára a legoptimálisabb fejlesztési irány megtalálása. Egyfelől azért, mert az aprófalvas térségek földrajzilag jellemzően forgalmi árnyékban helyezkednek el, mutat rá Varga és Jeney (2020), de legalábbis viszonylag távol fekszenek a fontosabb közúti és vasúti fővonalaktól. Ebből következik, hogy a nagyobb központok gazdasági szereplői az ilyen térségek irányába nem mutatnak érdeklődést. Másfelől nagyon fontos, hogy ne megváltoztatni és túlságosan modernizálni akarjuk a településeket, hanem azokat a hagyományok fenntartásával fejleszteni. Pusztai (2019) felveti a kérdést, megoldás-e a vidék problémáira a falusi turizmus, és mi a hagyományok szerepe a falusi turizmusban, valamint a helyi kultúra lehet-e árucikk?

Az utóbbi évtizedekben a magyarországi kistelepüléseken valóságos fesztivál teremtési láz vonult végig. Pusztai (2019) úgy gondolja, hogy a felületes szemlélő számára hagyományápolásról, hagyományok újjáéledéséről van szó, de alaposabban megvizsgálva a

jelenséget más értelmezést is találunk: turistákat is vonzhatnak, a falusi turizmus alapjai lehetnek.

Jászberényi (2016) arra a következtetésre jutott, hogy a kistelepülések számtalan esetben nemzetközi színvonalú fesztivált is képesek szervezni, ami elsősorban a lakossági összefogásnak és a hagyományörzésbe vetett hitnek köszönhető. Alves és munkatársai (2010) azon a véleményen vannak, hogy az ilyen jellegű kis rendezvények társadalmi hatásai túlmutatnak a gazdasági előnyökön.

Ezek a rurális rendezvények sokszínűségről árulkodnak és Pusztai (2019) szerint ezért nehéz egy közös kategóriába sorolni az önkép építő kistelepülési szcénákat. Azonban szinte minden rendezvényen megfigyelhető valamilyen gasztronómiai kötődés. Getz (2007) kutatásai azt mutatják, hogy a legtöbb eseményt úgy tervezik, hogy sajátos gazdasági, üzleti, társadalmi és kulturális céloknak is megfeleljen, hovatovább az ilyen események teremtik meg és éltetik a helyi identitást.

Biaett (2015) nézőpontja szerint a fesztiválok szervezése, lebonyolítása egyre inkább szakmai szempontok alapján történik, és nemcsak a közösségi szokásokra, hagyományokra vagy az alkotói önkifejezésre épül. Azonban a professzionizálódó fesztiválok viszont nagyon gyorsan megszűntethetik a helyiekben a kötődés érzetét, miközben a rituális és ünnepi elemek tudnák megtartani a látogatót résztvevőként. Talán ez az oka annak, hogy külső szemlélőként sikeresnek vélt, hagyományörzésnek indult rendezvény, mint a zebegényi gőzgombóc vagy a csanádapácai kakas fesztivál néhány év után megszűnt. Érdeemes lenne ebben az irányban is kutatásokat végezni.

Sajnos nem kerülhető el, meg kell említeni, hogy a kistelepülések arculatépítése során társadalmi és kulturális feszültségek is felszínre kerülhetnek. A fejlődést hátráltató tényezőkkel számolnunk kell. Lampek és Tésits (2021) vizsgálatai azt mutatják, hogy a kistelepüléseken hangsúlyosan jelenhet meg az érdektelenség, a hagyományörzés háttérbe szorulása és az összefogás hiánya. További problémát okozhat az, hogy a települések többsége nem térségi szemléletben gondolkodik, csak a saját lehetőségeit próbálja kiaknázni.

2. A vidékfejlesztés

2.1. A vidékfejlesztés meghatározása

A vidék helyzete és fejlődése rendkívül szorosan kapcsolódik az élelmiszerellátás, az agrárgazdaság mellett a demográfiához, a kulturális örökség megőrzéséhez, továbbá a természeti értékek megővéséhez, az erőforrások felelős hasznosításához. A vidékfejlesztés régóta nem korlátozódik az agrárium szűken értelmezett területére (Hajdú, 2022).

A vidékfejlesztés fogalmának alapvető ismérve az, hogy egy beavatkozást jelöl, amely a fejleszteni kívánt területre irányul. Ebből következik az is, hogy egyáltalán nem mindegy ki vezényli ezt a beavatkozást és az mire irányul. A vitatott kérdések tehát egyrészt bizonyos fogalmakkal függenek össze, mint például a vidék fogalma, a fejlődés fogalma, másrészt pedig a szóba jöhető szereplőkkel kapcsolatosak. Azt kell tehát elsősorban tisztázni, hogy ki avatkozik be fejlesztési céllal, milyen értékek alapján és hogyan? Ez utóbbi kérdés szorosan összefügg azzal is, hogy ki diszponál a rendelkezésre álló források felett, hiszen nem ritkán ez szabja meg a felhasználás feltételeit (Kulcsár, 2018).

A különböző szereplők vidék értelmezése sokat elárul a hatalmi viszonyokról, meghatározza a mindennapi cselekedeteiket, és hatással van a fejlesztéspolitikai irányokra is. Ha például a politika a mezőgazdaságot tartja fontosnak, akkor ide irányítják a források nagy részét, és kevesebb jut más területekre

A vidékfejlesztés nem választható el a tágabb térséget jelző regionális sajátosságoktól. A különböző regionális terekben folyamatosan változó, kibontakozó, feltáruló hálózatok eltérő mintázataiban mutatkozik meg. Kulcsár (2018) egy értékrendszernek megfelelő változásnak tartja a vidékfejlesztést, amely olyan átalakulást jelöl, amely legalább annyi problémát hordozhat, eredményezhet, mint előnyt. A vidékfejlesztés megvalósításának módja egy jó átfogó gazdaságfejlesztési politika (Buckwell, 2006).

Magyarország 1996. évi vidékfejlesztési programjában úgy definiálták: Vidékfejlesztés mindazon tevékenységek fejlesztése, amelyek a vidéki településeken élő lakosság megélhetési körülményeinek, jövedelemszerzési lehetőségeinek – az életminőség – javítására irányulnak, továbbá amelyek a természeti erőforrások, a környezet, a táj megőrzését szolgálják, és amelyek a vidék társadalomban betöltött funkciói ellátását tartósan erősítik.

2.2. A vidékfejlesztés célja

A piacgazdaságra való áttérést, a gazdasági szerkezetváltást kísérő munkanélküliség és szegénység már a kilencvenes évek elején különösen súlyosan érintette a hátrányos helyzetű, aprófalvas szerkezetű térségeket. Az elsődleges munkaerőpiacon való elhelyezkedés korlátozott vagy hiányzó lehetőségeit tekintve Kovács és Váradi (2013) felteszi a kérdést, hogy a mezőgazdasági termelés, a gazdálkodás kínál-e alternatívát az aprófalvas vidékeken élőknek, hiszen a föld az egyetlen olyan belső erőforrásuk, amelyekkel az ilyen településen élők rendelkeznek, amelyre támaszkodhatnak. Hamar (2013) arra a megállapításra jut, hogy az aprófalvas területeken az agrár-környezetvédelmi támogatások hozzá járulhatnak a kisüzemi gazdálkodók helyzetének átmeneti stabilizálásához, de nem tudják csökkenteni azokat a veszélyeket, amelyek a kisközségek tőkehiányából, a gazdák kockázatkerülő magatartásából, valamint a kistermelői kör elöregedéséből fakadnak. Így a megélhetési lehetőségek híján elvándorolnak, illetve a tanulmányaik végeztével nem térnek oda vissza a képzett fiatalok, ami előidézheti az aprófalvak demográfiai, társadalmi szerkezetének torzulását és egyben a helyi fejlesztések egyik fontos gátját képezi.

Az ENSZ is felhívta a figyelmet, hogy a fenntartható fejlődés jegyében a városok fejlesztése mellett a csökkenő népességű vidéki területeket sem szabad elhanyagolni, a kettő közti kapcsolatot erősíteni kell, mégpedig a meglévő gazdasági, társadalmi és környezeti kapcsolódásaik mentén (UN, 2018).

Az aprófalvak megmaradásának és fejlődésének biztosítékát a szakemberek, fejlesztők és a helyi tenni akarók gyakran a turizmusban látják. Azonban az erre irányuló funkcióváltást jelentős mértékben korlátozzák a szállásadó és turisztikai szolgáltató vállalkozások számára elérhető források. Káposzta és Némediné Kollár (2017) azon a véleményen van, hogy a település, mint lakóhely, vállalkozási színtér és turisztikai desztináció egymást erősítve növelheti versenyképességét. Finta (2013) meggyőződése, a vidéki, különösen az aprófalvas térségek fejlesztésének kulcsa a városi munkahelyek, szolgáltatások, intézmények elérhetőségének javítása.

A vidékfejlesztés akkor lehet sikeres, ha az alulról építkezik, ugyanakkor Bjärstig és Sandström (2017) nézőpontja szerint az érintetteket már az elején be kell vonni a tervezésbe, és a helyi közösségek által megfogalmazott szükségleteken alapuló fejlesztési igények támogatását kell megcélozni. Nem feledkezhetünk meg arról, hogy az aprófalvak sorsa nem az ott élők kizárólagos ügye, a fejlesztésük az ország nemzetpolitikai érdeke is.

Az OECD (2016) úgy fogalmaz, hogy a vidékpolitika kulcsfontosságú célkitűzése a vidék versenyképességének és termelékenységének növelése a vidéki területek társadalmi, gazdasági és környezeti jólétének fokozása érdekében. Ez pedig növeli a vidéki régiók hozzájárulását a nemzeti teljesítményhez.

A vidéki közösségek nem fognak minden területen jeleskedni. Arra kell összpontosítaniuk, hogy versenyelőnyeik alapján javítsák a gazdasági lehetőségeket, tekintettel elhelyezkedésükre, természeti adottságaikra, humán tőkájukra és más helyekkel való összeköttetésükre

A magyar kormány hosszú távú tervei között szerepel, hogy a falvak ismét vonzóvá váljanak a fiatalok, a családok és a letelepedni vágyók körében, ennek érdekében 2018-ban meghirdette a Magyar Falu Programot, s 2019-től kezdődően 2023-ban már ötödik éve írja ki az ehhez kapcsolódó pályázatokat (Bérczi et al.,2022).

II. Gyakorlati rész

3. Terény helyzetfeltáró elemzése

3.1. Helyzeti energiák, hálózatok

Terény Nógrád megyében, Magyarország északi részén, a Cserhát hegység lábánál található apró település. Belterülete $0,8\text{km}^2$, külterületének nagysága $23,5\text{km}^2$. Budapesttől 80 kilométerre fekszik autóval körülbelül 1 és negyedóra távolságra. Megközelítése Rétság és Romhány felől, illetve Aszód -Nógrádkövesd felől közúton lehetséges. Elérhetősége közúton a 2/A út elkészültével Budapest felől útminőséget tekintve kedvezőbbé, viszont időben hosszabbá vált: Budapest (2/A) - Rád – Penc – Csóvár – Acsa - Szanda, vagy a Budapest (2/A) – Balassagyarmat – Mohora - Cserháthaláp útvonalon, amely bő másfél óra. A település szerkezeti tengelye a 2124-es számú közút, ad tájékoztatást a terényi rendezési terv⁸.

Terény értékkatasztere⁷ kiadványból megtudhatjuk, hogy Balassagyarmattól, a járás székhelyétől 20 kilométerre található, amellyel rendszeres Volán autóbuszjárat köti össze. A legközelebbi vasútállomás a 10 km- re lévő Magyarándorban van, amely az Aszód–Balassagyarmat–Ipolytarnóc-vasútvonal állomása.

A megyeszékhely, Salgótarján irányából két főbb lehetőség van a község megközelítésére ⁹: az egyik szerint a 22-es úton Balassagyarmatig, majd utána a 2108-as úton Mohoráig, onnantól a 2123-ason Cserháthalápig, végül utóbbi településen letérve a falu főutcájára, a 2124-es útra. A másik eljutási lehetőség Terénybe a megyeszékhelyről 21-es főúton kínálkozik: Salgótarjától a Pásztó-dél csomópontig, majd utána a Szécsényt a csomóponttal összekötő 2122-es úton Alsótoldig, utána szintén a 2123-es úton Cserháthalápig, onnantól szintúgy a 2124-esre fordulva, mintha Balassagyarmaton át közelítenénk meg a községet Salgótarján felől. Mindkét útvonal 66 km- es távolságot és autóval 1:15 perces utat jelent.

Terény legnagyobb értéke a viszonylagosan jó állapotú természeti környezet. A településen áthalad az Országos Kéktúra útvonala, valamint a Palóc Út és a Palóc Bringaút is, amelynek célja, hogy a palóc települések közös, mégis különálló értékeit együtt mutassák be. Ezen túlmenően a falu része a Novohrad-Nógrád UNESCO Globális Geoparknak is.

A település fejlődési képességét alapvetően befolyásoló elem a földrajzi fekvés, azaz hol helyezkedik el, kapcsolódik-e a fejlődés dinamikus tengelyeihez⁶.

3.2. Domborzati viszonyok

Terény az Északi-középhegységben, a Cserhát lankái által körülvevett település, közepén a Szanda-patak csordogál. A Cserhát, bár hegyvidéknek nevezzük, valójában dombvidéki táj, hiszen az 500 méteres középhegységi szint fölé csak néhány csúcsa emelkedik (Szanda, Dobogó-tető, Tepke). Nagy kiterjedésű részei még a 300 méteres magasságot sem érik el, így a hegyvidéki jelleg alig érvényesül, olvasható a Nógrádi Geopark Egyesület települési értékfelmérés⁵ tanulmányában. Nyugatról a Börzsöny, északról a szlovákiai Osztrovszki-hegység, keletről a Mátra öleli körbe a falut. A medencejelleg érvényesülését tapasztalhatjuk meg, mikor a leszálló, az úgynevezett fön-jellegű szelek lecsökkentik az ide érkező csapadék mennyiségét. Ezért a Cserhát az Északi-középhegység legszárazabb területei közé tartozik.

3.4. Éghajlati jellemzők

A település értékkatasztere⁷ korrekt tájékoztatást ad a település éghajlati jellemzőiről is, mely szerint a napsütéses órák száma meglehetősen alacsony, évi 1900-1950 óra. Az évi középhőmérsékletek is viszonylag alacsonyak. Mind a téli, mind a nyári középhőmérsékletek átlag 2-3 fokkal maradnak el Magyarország legmelegebb tájainak hasonló értékeitől, tudhatjuk meg a Novohrad-Nógrád Geopark Értékei kiadványból⁶.

A kedvezőtlen adottságokat az is jelzi, hogy az első fagyos nap már október elején várható. Átlag évi 30-40 olyan nap van, amikor 0°C alatti a hőmérséklet, és a fagymentes napok száma pedig mindössze 170-180. Az évi csapadékmennyiség meglehetősen változékony eloszlást mutat. Az éves átlag 600 mm körül mozog, melyből a vegetációs időszakra, ami Terényben április elejétől szeptember végéig tart, 340 mm jut⁶.

3.5. Vízzrajzi jellemzők

Terény és környező területe viszonylag gazdag forrásokban, patakokban, melyről részletes leírást olvashatunk a Nógrád Geopark⁷ kiadványában. A kis vízfolyások két folyó felé igyekeznek. Észak felé az Ipoly, dél felé a Zagyva és mellékfolyója a Galga gyűjti össze a Cserhát vizeit. A vízváltató a Cserhát gerincén húzódik végig.

A község szélén a Szanda patak völgyében egy 10 hektáros parkban található az a 6,5 hektáros vízfelületű tó, amit a környezetével együtt mintegy 490,5 hektárnyi területet helyi jelentőségű védett természeti területté nyilvánítottak. Ezt a területet gazdag és változatos élőhelyek és társulások jellemzik. A tótól Északra fekvő Káposztáshegyen található löszpart kiváló fészkelő helye a gyurgyalagoknak, valamint a környezetében lévő mező ad otthont a védett tavaszi héricsnek. A patakok mentén puhafa ligeterdők, nedves rétek, míg a domboldalakon, szántót, gyepek, cserjések és erdők teszik sokszínűvé a vidéket⁶.

3.6. Talajviszonyok

A terület talajtakarójában meghatározó szerepe van az agyagbemosódásos barna erdőtalajnak, amely a Cserhátvidéki részeken és a Medves-vidék területén andezitre és bazaltra rakódott harmadidőszaki üledékeken jött létre, jegyzi meg Terény értékkatasztere⁷. A domborzati viszonyoktól, valamint a tájhasználatától és az emberi beavatkozás mértékétől függően a meredekebb részeken az erózió különböző megjelenési formáit, mint földes kopárokat és köves-sziklás vázталajokat is felfedezhetünk. A magasabb térszíneken barna erdőtalajok jöttek létre. A központi Cserhát területén öntés és réti öntés talajok szerepelnek nagy aránnyal.

3.7. Növényzeti jellemzők

A Terényt körülvevő területeken a talajvédelmi erdők aránya jelentős. Ezek egy részének kiemelkedő biodiverzitás-védelmi funkciójáról információt nyújt a Nógrád Geopark⁷. A dombhátak uralkodó fája a tölgyfélékhez tartozó cserfa (csertölgy), illetve a középhegységi gyertyános-tölgyesek. Az erdők állományainak nagy részében intenzív erdőgazdálkodás folyik, így azok természetességi állapota hátrányos. A meredekebb hegyoldalak sziklaerdői, melegkedvelő tölgyesei és bokorerdői nehezebb megközelíthetőségük miatt még kedvező természetességi állapotban vannak. Az erdőgazdálkodást művelési terv alapján a községi Erdőbirtokos Társulat irányítja és felügyeli.

3.8. Mezőgazdasági területek

Terény nagyobb részén gyenge minőségű agyagos és köves talaj található. A hagyományos gabonatermelés és kapásnövények termesztése szorgalmas munkával is gyenge hozamokat eredményezett, tudjuk meg a falu rendezési tervéből⁸. Az állattenyésztésnek viszont

kedvezőbb feltételei és jobb eredményei voltak a rendszerváltásig. A volt tsz majorok privatizációjával a mezőgazdasági birtokviszonyok megváltoztak és ezek a termelés szerkezetének átalakulását is magával hozták. A községben jelenleg két nagyobb földbirtokot tartanak számon. A privatizálás utáni kisméretű parcellákat túlnyomórészt bérebe adják, vagy háztájiban művelik. A településen jelenleg az állattartás is háztáji jellegű, ahol elsősorban sertés, kecske, nyúl és baromfitenyésztés a leggyakoribb. Az utódok nem csak mezőgazdasággal, de egyéb termeléssel és forgalmazással is foglalkoznak. Az utóbbi időben felfutott a kecsketartás és ehhez kapcsolódóan megnőtt a sajtgyártás és forgalmazása.

3.9. Kulturális örökség

A kultúra és a helyi örökség elemei – legyen akár természeti, épített vagy szellemi – jelenleg lehet, hogy költségvetési teherként jelennek meg, de emellett elsőrendű gazdaságfejlesztő elemek is. A kulturális környezet a turizmus külső környezetének fontos eleme. A kulturális szint hat az utazási motivációkra, maga a kultúra az egyik kiemelt eleme a turisztikai vonzerőknek. Érzelmi alapon erősíti a térségi identitást, ezzel hatást gyakorol a terület népességmegtartó erejére. Berki és Drávavölgyi (2004) úgy tartja, az örökségattrakciók népszerűsége abból fakad, hogy növekszik a társadalmi igény a „közös múlt”, a gyökerek felderítése iránt, másrészt az adott térség, régió egyediségének, sajátosságainak, örökségének kiemelésével előnyre képes szert tenni az erősen kompetitív európai turisztikai termékek piacán.

Terény rendkívül gazdag hagyományait máig őrzi, a palócság hagyományainak ápolása, átörökítése a község életében mindig fontos szerepet játszott. Az 1700-as évek elején felvidéki szlovákok is nagy számban települtek le, amit lényegesnek tartottak közölni a rendezési dokumentációban⁸. Az eltelt 300 év során döntően asszimilálódtak, ennek ellenére a község jelenleg is kétnyelvű település. A lakosság 19,4%- a vallotta magát szlovák nemzetiséghez tartozónak a 2022- es népszámlálás során. A Magyarország – Szlovákia Határon Átnyúló Együtműködési Program 2007-2013 keretében Palóc Hagyományőrző Galéria került kialakításra.

Sokszínű építészeti és kulturális öröksége tükrözi a település egyediségét, értékét. A faluban 83 olyan lakóház található, amely helyi nép építészeti emlékeket hordoz. Egyes részeken összefüggően, egységesen megjelenő utcaképet adóan védik jelenleg is. Ezen túlmenően az Arany János, Zrínyi és Hrsz. 317. út által határolt területen belül megmaradt a falu eredeti

szerkezete is. A telkek osztásai, és beépítése jellegzetes nyelestelek, a közlekedési rend kialakítása őrzi a község ősi állapotát, melyet a rendezési terv⁸ fontosnak tartott megjegyezni.

A község emléktáblával jelölte meg a helyi ipar egykori, és hosszú ideig üzemelő létesítményét. A két magtár esetében építészeti értéket képvisel a megmaradt pincerészek, valamint a még meglévő öntöttvas oszlopok. Ezen emlékek is hozzátartoznak a település korábbi gazdasági életéhez

Ugyancsak emléktáblával helyezett el az Önkormányzat a 0210/1 Hrsz. telken lévő épületre, melyben a fiatal Szent-Györgyi Albert terényi tartózkodásának idején lakott. Ezzel kívánt emléket állítani a nagy tudós községi kötődésének, illetve biztosítani a régi urasági épület hosszútávon történő fennmaradását (Terény, 2017).

Helyi védettséget biztosítottak a Hrsz. 142. telken található mozgó haranglábnak⁸. Az 1999-ben készült, Európában egyedülálló, mozgó, fából faragott, stilizált hajó formájú harangláb, amely a szlovák és a magyar nép barátságát jelképezi. Hasonló van a Szlovák Köztársaságban, a határ túloldalán, Apátfalván. A fából készült képzőművészeti értéket hordozó építmény teljes befejezése után, és környezetének rendezését követően érdekes és jellegzetes színfoltja lett a községnek. Valószínűsíthető pozitív idegenforgalmi hatása is.

A fejlesztési elképzeléseknek a múlt megőrzésére, az értékek feldolgozására, a helyi tudás felkutatására, valamint a régi, hagyományos épületek új funkcióba helyezésére kell irányulniuk. Az ehhez kapcsolódó fejlesztéseket kizárólag pályázatokon elnyert pénzből tudják megvalósítani. Forráshiányában csakis olyan pályázatokon tudnak indulni, amelyekhez nem kell önerő, azaz a támogatás mértéke 100%, továbbá a közös projekteken való részvétel lehet a siker kulcsa. Ez utóbbira példa a „Palóc identitás erősítése” program, amely az Európai Szociális Alap és Magyarország költségvetése finanszírozásában valósul meg a Polgárok Balassagyarmatért és a Palócságért Alapítvány, mint kedvezményezett keretében.

A pályázati támogatás révén nagy lendületet kap és hatékonyabbá válik a palóc identitás erősítés és életmód mintát nyújtó gyakorlat. A közös munka hozzájárul az elöregedő félben lévő, a porták elmagányosodásával küzdő faluban, hogy egyre vitálisabb legyen a közösségi élet és szemlélet.

A községben egy olyan épület van, amely az országos nyilvántartásban szerepel, a Hrsz. 403 telken lévő katolikus templom, olvashatjuk a szerkezeti tervben⁸. Tulajdonosa a Római Katolikus Egyházközség.

3.10. Gazdasági szerkezet

A fejlődés és a fejlesztés célja az emberek jólétének fokozása, ami elképzelhetetlen gazdasági fejlődés nélkül, fogalmaz Madarász (2003). Társadalmilag és gazdaságilag fenntarthatóvá egy vidéki térség csak a népességmegtartó képesség és a jövedelemtermelés fokozásával, a vidéki terek felértékelődésével és élettérként való elfogadásával válhat Szörényiné Kukorelli (2005) szerint. Hosszú távon csakis az ökológiai fenntarthatóság tudja biztosítani a gazdasági és társadalmi fenntarthatóságot, hiszen, ha a vidék ökológiai eltartó képessége csökken, akkor a társadalmi és gazdasági fenntarthatóság zsákutcába torkollik.

Terényben jelenleg gyenge a gazdasági szerkezet, azonban a hagyományos mezőgazdasági termelőágazatok szerepe továbbra is megmaradt. A községben jelentősebb ipar sohasem telepedett meg⁸, jelenleg sincs a településen ipari üzem. Legjelentősebb foglalkoztató az Önkormányzat (hivatal, óvoda, és iskola). Megélhetést a kárpótlások során szerzett földek művelése és a romhányi, rétsági, váci, és budapesti üzemek biztosítanak. Jelentős a munkanélküliség, a KSH adatai alapján a lakosságnak mintegy 26 %-a rendelkezik munkahellyel.

Arra a kérdésre, hogy elegendő-e a vidékfejlesztés kérdéskörben csak a mezőgazdaság fejlesztésére gondolni, egyértelmű a válasz, hogy nem elegendő, véli Nagy (2021). Egyedül ezáltal nem növelhető a vidéken élő emberek életminősége. Elmondható továbbá, hogy Terényben szegényes az alternatív foglalkoztatási lehetőség. Ezek hiánya miatt magasabb a munkanélküliség, rosszabbak a kereseti viszonyok. Helyi vállalkozás jellemző cégformái a családi gazdaságok, illetve az egyéni vállalkozások.

Egy vidéki vállalkozás birtoklása bizonyos esetekben meglehetősen nehéz feladat. A városi területekkel ellentétben kevés a vásárló. Ezek a vállalkozások hatékonyabban tudnak megszólítani másokat az interneten keresztül. A tartalomra épülő marketingstratégia lehetővé teszi a cég számára, hogy olyan ügyfeleket érjen el, akik érdeklődnek termékük vagy szolgáltatásuk iránt.

A település turisztikai attrakcióit vizsgálva megállapítható, hogy egyre nagyobb az érdeklődés a vallási és a kulturális turizmus iránt is, hiszen a legfontosabb utazási motivációk egyike a kultúra. A kulturális turizmus legfontosabb termékei az épített, természeti örökségek, rendezvények. Legjelentősebb épített örökségeink a várak, kastélyok, kúriák, amelyek fontos szerepet kapnak a kulturális turizmus részeként. Számos kastély, vár, kúria található a régióban, de ezek közül sok felújításra szorul. Terény felkészült szálláshelyek biztosítására, melynek száma növekedett az utóbbi években, és minőségileg is jelentős előrelépések tapasztalhatóak.

Az ökoturizmus fogalma nem túl régen nyert létjogosultságot. A térség számára e vonatkozásban az a legfontosabb, hogy a turizmuson belül fokozott hangsúlyt kapjon a környezet szeretete, védelme, a természet és a táj értékeinek bemutatása, megismerése. Az ökoturizmus tehát elsősorban új szemléletmódot is jelent. Az ökoturizmus magában foglalja mind a természeti, táji értékek iránti érdeklődésen alapuló túrázást, mind a természetben való pihenést, a szabadidő eltöltését, strandolást, horgászást, természetvédelmi területek, nemzeti parkok gyalogos, vagy kerékpáron történő bejárását is. Az ökoturizmus helyszíne a háborítatlan természeti környezet, amelybe számos turisztikai motiváció által inspirált turista látogat el, és vesz igénybe turisztikai szolgáltatásokat. Berecz és szerzőtársai (2018) azon a véleményen vannak, hogy az ökoturizmus a jövőorientált környezeti szemléleten alapul. Azonban figyelemmel kell lenni az adott természeti táj teherbíró képességére, azaz mekkora az a turisztikai forgalom, amelyet az adott terület a környezet károsodása nélkül képes fogadni. A környezeti terhelés csökkentése érdekében 2016 és 2019 között Terényben nem építettek új lakást, hanem a meglévők korszerűsítését, állagmegóvását végezték.

Jelenleg két vendégház, továbbá a Johanniták komplexuma és a Noha Stúdió fogadja az ide érkezőket, valamint a helyi alapanyagokból házi magyar és palóc ételeket kínáló Itt-Termek Fogadó. A FayInn séfje a saját veteményes kertjükben megtermelt zöldségekből és gyümölcsökből, valamint a Csengettyű Tanyán felnevelkedett állatokból készíti el és teszi tányérra az ízletes és egészséges ételleket. Asztalfoglalás előre egyeztetett időpontban bármikor lehetséges. Kérésre együtt süthetnek-főzhetnek kemencében, masinán vagy nyílt tűzön. Természetesen a vendégházak és a fogadó önmagukban még kevés a turisták idecsábításához, ahhoz attrakciók, rendezvények szükségesek.

Nemes Natália iparművész Budapesten, az Újlipótvárosban működő, művészeti tanfolyamokkal és programokkal foglalkozó Noha Stúdió alapítója is felfedezte a környéket,

és vett itt házat, majd létrehozta az Öko falusi szálláshely, közösségi- és alkotótér helyet. „A birtokon 5 lakó-, egy közösségi konyha és egy közösségi ház helyezkedik el. Az épületek mindegyike vályogtéglából épült, elosztásukra jellemző a klasszikus paraszti hármastagolás. A házak rekonstrukciója és berendezése során kiemelt szempont volt, hogy a parasztházakra és a tájegységre jellemző építészeti jegyek és a modern lakberendezési ötletek ötvözésével minden épületet egyedivé és izgalmassá tegyünk” - olvashatjuk a <https://nohastudio.hu/tereny> weblapon. Ez a hely lehetőséget ad a vendégeknek kiszakadni a városi pezsgésből és megtapasztalhatják, milyen egy igazi vidéki, természet közeli környezetben alkotni és pihenni. Ez egy olyan hely, ahol családok, baráti társaságok, kisebb vagy nagyobb cégek csapatai, gyerekek, felnőttek, kutyák, macskák egyaránt megtalálják a saját kikapcsolódási, fejlődési és feltöltődési lehetőségeket.

3.11. Társadalmi szerkezet

A helyi társadalom állapota igen fontos a vidékfejlesztés szempontjából. Különösen akkor, ha a vidékfejlesztést az endogén erőforrásokra támaszkodó fejlesztésként képzeljük el, ahol a település népességének aktív szerepet kell játszania a programok kidolgozásában és megvalósításában, mutat rá Kulcsár (2018). A helyi közösségeknek közösen kell gondolkozniuk, hogy megtalálják és kialakítsák versenyelőnyüket.

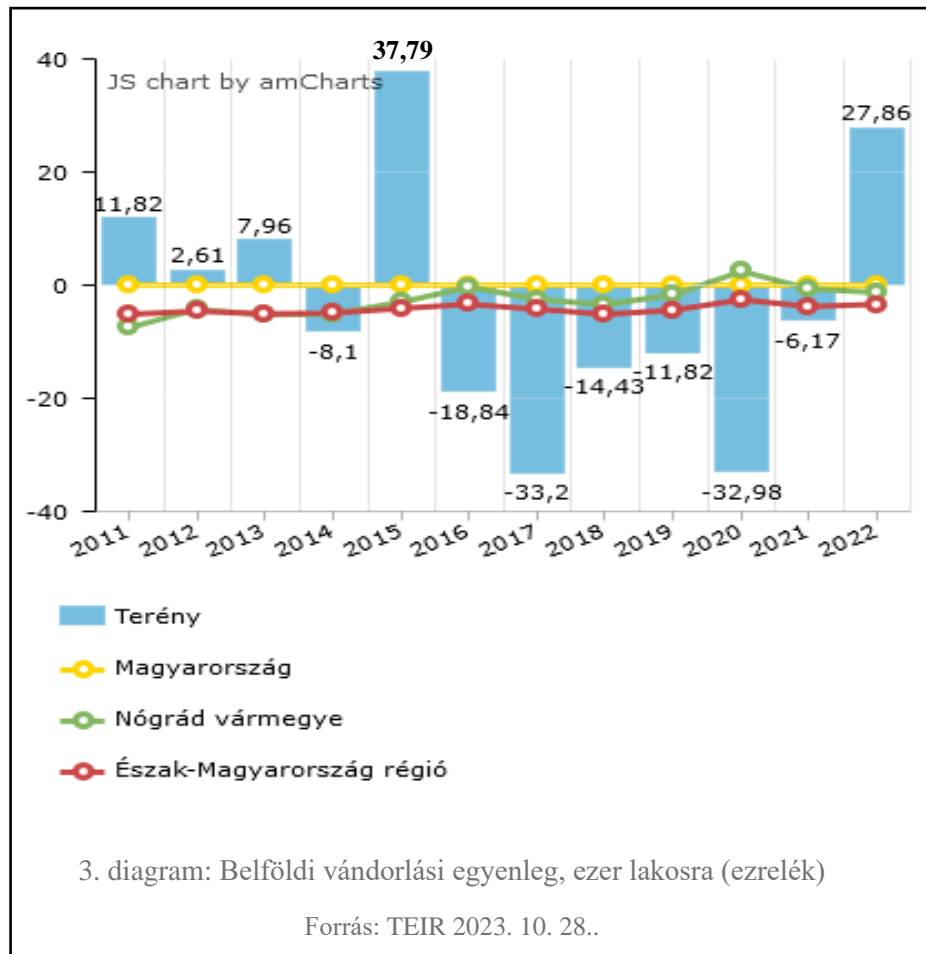
Terény elvesztette hagyományos homogenitását és a heterogén kisközösségek azon dolgoznak, hogy összefogják, mederbe tereljék a humán-szellemi helyi energiákat.

A település meghatározó közéleti szereplői és szakemberei megértették, hogy Terény jövője a múltjában gyökerezik. Rájöttek, hogy a fejlesztési elképzeléseknek a múlt megőrzésére, az értékek feldolgozására, a helyi tudás felkutatására, valamint a régi, hagyományos épületek új funkcióbba helyezésére kell irányulniuk. Az ehhez kapcsolódó fejlesztéseket kizárólag adófelajánlásokból, támogatásokból és pályázatokon elnyert pénzből tudják megvalósítani.

A település társadalmi aktivitását jól jellemzi, hogy a 2022. évi országgyűlési választások során, a névjegyzékbe vett 273 főből 212-en (77,66%) adtak le érvényes szavazatot a valasztas.hu adatai alapján.

Intenzíven öregszik a település. Talán ennek a folyamatnak egyedüli pozitívumaként azt tekinthetjük, hogy az idősek különleges nyelvjárásuk mellett őrzik, ápolják hagyományaikat, színes, gazdagon díszített népviseletüket.

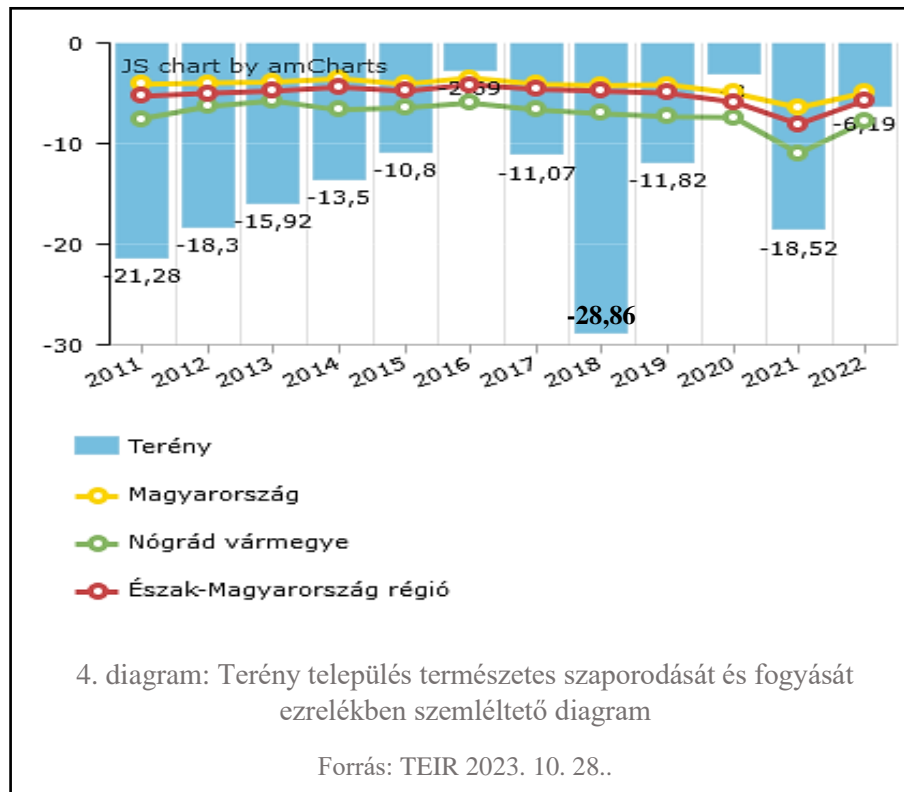
A népesség előregedése kevesebb és idősebb munkaerőhöz vezet, ami megerősíti a gazdaság termelékenységi teljesítményének javításának szükségességét.

A községből elsősorban a fiatal generáció továbbra is elvándorol, ami a település előregedésével jár, ugyanakkor az esetek másik részében, az anyagi lehetőségeik teljes hiánya köti helyhez az ott lakókat. 2022-ben nagy betelepülési hullám érte a falut, ami a vándorlási egyenleget megnövelve pozitív irányba toltta azt.

A népességszámot alakító tényezők közül a természetes fogyás is egy meghatározó jelentőséggel bíró mutató. A halálozások száma meghaladta az élve születéseket, és így az évtized elejét is jellemző természetes fogyás tovább nőtt 2021-ben, de 2022. évben már csökkenve jelentkezett.

A falu előregedésének lassításához a fiatalok megőrzése végett fontos a gyermekkorosztály helyben tartásának megoldása. Ha van munkahely és megtartó képessége adott, akkor a következő fontos tényező, hogy a gyerekek jól érezzék ott magukat. Ehhez szükséges nemcsak az óvoda, általános iskola, hanem a játszótér biztosítása is, mert akkor gyengébb az elszívó hatás. Terény Község Önkormányzata pályázat révén lehetőséget kapott új köztéri játszótér kialakítására. A modern biztonságos játszóeszközök segítségével esélyegyenlőséget kapnak a kiskorúak mozgásörömük kielégítésére, a mozgás örömeinek átélésére.

A faluban a Budapest School megalapította a „terényi campust”. A „nomád”, kivonulós oktatás során megmutatják a gyerekeknek, hogyan kell élelmet termelni, állatot gondozni, erdőben élni, tüzet gyújtani. Ezt a tudást kell kombinálni azzal, amit a BPS már most is ad: a robotikával, a kódolással, az animációval. Ezek nem egymást kizáró dolgok. Sajnos az iskola nem állami finanszírozású, ezért távol van attól, amit nógrádiként bárki megengedhet

magának. Ha diákokat nem is, pedagógust fel tudnak szívni a vidékről, azaz a helyi értelmiségit itt tudják tartani.

A faluban "vert" tábort a Johannita Segítő Szolgálat is. Az építkezésnél mindig gondot fordítottak arra, hogy a táj jellegzetességeit megőrizzék. A telken lévő eredeti épületeket meghagyták, ami sok programnak helyt adó találkozópontra vált az ideérkezőknek, legyen szó fiatalokról, családokról, egyházi csoportokról, vagy épp fogyatékkal élőkkel az egész Kárpát-medence területéről. Fiataljaik több csoportban végezték az apróbb-nagyobb munkákat, a talajmunkáktól a meszelésig, kerítésépítésig vagy éppen a járdakövezésig.

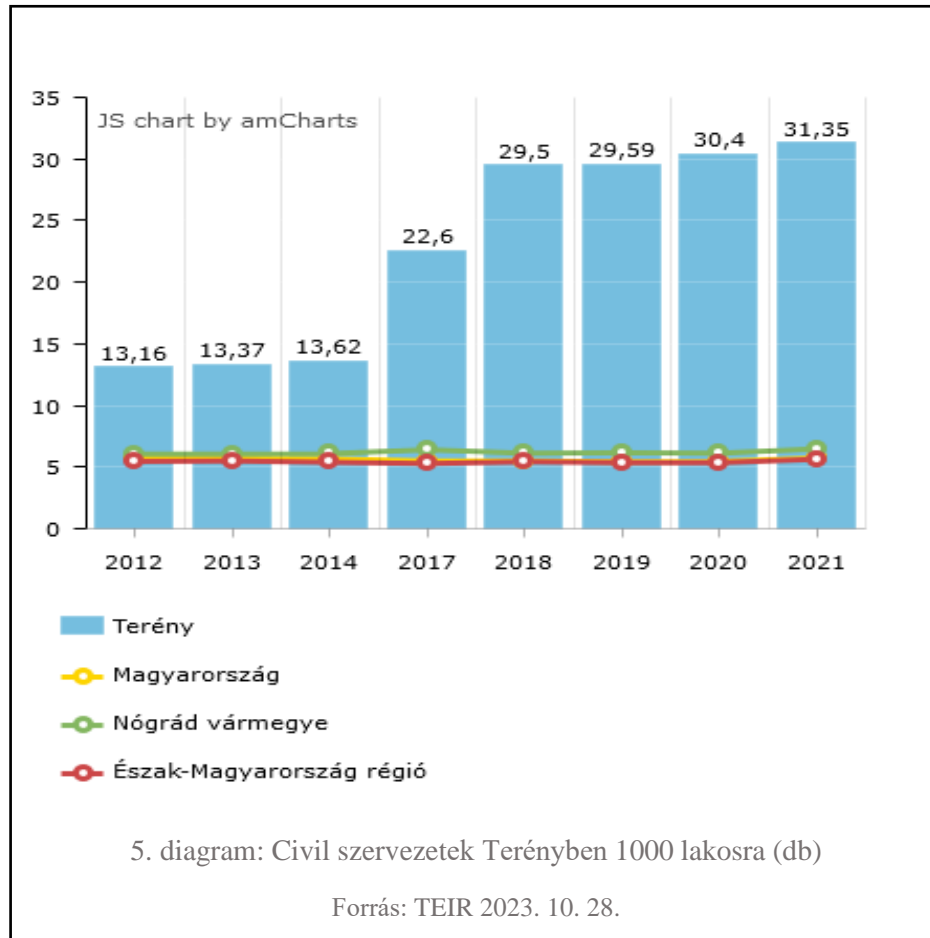
A lakosság elöregedésével csökken a hagyományokat eltető közösségek létszáma is. A civil kezdeményezések kapcsán általában ott nagyobb a kezdeményező készség, ahová értelmiségiek települnek be. Azonban ezekben a falvakban is nagyon sok múlik egy-egy személyen, ráadásul a beköltözők vállalkozó kedve helyenként irigységet szül a régebb óta a településen élők körében. Úgy tűnik, hogy a kisebb rosszallásoktól eltekintve Terényben jól megférnek egymás mellett az őslakosok és az odatelepülők.

Az aprófalvas településszerkezet kikényszeríti többek között a közigazgatási, oktatási, gazdasági, üdülő és az egészségügyi funkciók megosztását, a települések közti együttműködést, fogalmazta meg Fekete és Kacsér (2006). Terény és a szomszédos Szanda település háziorvosi szolgálatát egy orvos látja el, ebből adódóan a hét bizonyos napjain van csak rendelés. Az egészségügyi ellátottság nem tekinthető jónak.

Az együttműködés példaként szolgálhat a Gömör-Tornai Fesztivál és a LEADER Program is, amely utóbbi a helyi vidékfejlesztési stratégiák megvalósítását támogatja. Feladatuk az alulról jövő helyi kezdeményezések kidolgozása, rendszerbe foglalása, majd helyben történő döntés a meghatározott keretösszeg elosztásáról. Mindezek révén a helyi szereplőkből álló, a vállalkozói, civil és közsféra tagjaiból szerveződő vidékfejlesztési közösségek a fejlesztés, ill. a fejlődés meghatározó szereplőivé váltak.

A közösen gondolkodás kiváló példája tematikus utak szervezése. A Palóc út a tematikus, egy témát felölelő, azon belül is a hagyományőrző utak képviselője. Az útvonalat bejárva Palócország falvaival és városaival ismerkedhetnek meg az érdeklődők. Az út létrehozásának fő célja, hogy az ide látogatók megismerkedhessenek a palóc népművészettel és falusi élettel, mindezt több településen keresztül bemutatva. Ez az együttműködés példaértékű, hiszen kiváló terepet biztosít a települések és civil szervezetek részére, hogy összehangolhassák programjaikat, bővítsék szolgáltatásaik körét.

Az 1.000 főre vetített civil szervezetek száma kimagaslóan magas Terényben, ami örvendetes, hiszen a civil szervezetek olyan társadalmi szervezetek, amelyek nonprofit

módon, a kormányzattól függetlenül, önkéntes alapon a közjó javára működnek, önszabályozó, intézményesült önszerveződés, tehát az önzetlenség magas foka érthető tetteen.

A településen a Gyermekjóléti és Családsegítő Szolgáltatás készenléti szolgálata 0-24 órában a rászorulóknak rendelkezésre áll. Igény van a házi segítségnyújtásra és a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre, jól mutatva a szociális intézkedések szükségességét.

A Terényi faluvédő és segítő egyesület célja a falu és környezete kulturális és természeti értékeinek megőrzésével és azok sajátosságaira alapozva a környezeti- és társadalmi fenntarthatóságot megcélzó közösségi értékek mentén a kistérségi fejlődéshez való hozzájárulás, a gazdasági és közösségi élet felemelése, a vidéki és a városi élet tartalmas összekapcsolása és integrálása. Ennek érdekében alakították át közös összefogással a település „asszonybosszantójaként” ismert kocsmát kulturális közösségi terré, ami a Terényi

Paradicsom nevet kapta. Aki részt vesz a közösség által szervezett programokban, az megtapasztalhatja, milyen a „paradicsomi állapot”.

A községben eredményesen működik a Terényért Közalapítvány, a szlovák klub, a nyugdíjas klub és a Terényi Községi Vagyonvédelmi Egyesület is.

Összehasonlítva az országos és a régiós adatokkal (KSH adatok alapján), a község bűncselekményekben viszonylag szegénynek számít, amely értéknövelő hatással bír a letelepedni szándékozók számára.

A Terényi Körkép helyi újság állandó rovata a Hit-Vallás, ahol mind a katolikus, mind az evangélikus vallás hírei, aktualitásai olvashatóak. A terényi CSAK TE - CSAládi Kórus TERÉNY a Facebookon megtalálható 234 követővel. A kórus 2010 őszén alakult nagyrészt a terényi ökumenikus bibliakörök tagjaiból azzal a szándékkal, hogy Isten dicsőségére énekeljenek. Mivel családok alkotják (gyerekek, fiatalok és felnőttek), így lett CSAK TE (CSAládi Kórus TERÉNY kezdőbetűkből), Istenre mutatva, hogy csak Róla zengnek: *„Mert nagy vagy te és csodadolgokat művelsz, csak te vagy Isten egyedül!”* (Zsolt 86,10). Megalakulásuk óta több helyen adtak lemezbemutató koncertet, mint a Sződligeti katolikus, a Galgautai és a Terényi evangélikus, a Hatvani és a Budapest-Fasori református templomokban, de énekeltek a Béri evangélikus Istentiszteleten, és volt koncertünk Dobogókőn is. Munkájuk példaértékű. A település vallási aktivitása hozzájárul a település leszakadásának megelőzéséhez, az értékmegőrzéshez, a tevékenység bővítéshez és az országhatáron átnyúló kapcsolatépítéshez.

3.12. Infrastruktúra

Terényre jellemző a modernizációs deficit, ami legfőképpen az infrastruktúra helyzetéből adódik.

A kis lakosságszám és a gyenge fizetőképesség miatt a gépkocsi közlekedés üzemanyag-töltő állomásait és szervizeit nem lehet rentábilisan működtetni, erre való tekintettel ezek a szolgáltatások a településen nem érhetők el. A hírközlés és az információáramlás csatornái meglehetősen kiépületlenek, gyenge a mobilszolgáltatói lefedettség, alacsony szintű az internet hozzáférés, rossz és korlátozottak a TV vételi lehetőségek és gyakori áramszünetek jellemzik a térséget. Ezek a tényezők tovább gyengítik a térség mobilitását, hozzájárulnak a további demográfiai erózióhoz, gátolják a szemléletbeli megújulást, gyengítik a

vállalkozások versenyképességét is, azaz a térség tőkevonzó és jövedelemtermelő képességét (Nagyné Molnár, 2013).

A település ingatlanjai csatornázatlanok, viszont az ivóvízvezeték hálózatba bekötött lakások száma meghaladja a 70%-ot.

A községi könyvtár ad helyet az eMagyarország Pontnak, amely térítésmentes internet szolgáltatást biztosít a lakosság részére nyitvatartási időben.

A Terényi Kistenyér Óvoda felújított konyhája 2008. április 9-e óta működik, kapacitása 200 adag. A főzőkonyha alapfeladata, hogy a minőségi előírások felelős betartása mellett és az egészséges táplálkozás elvei alapján, élelmiszer adalékok nélkül készítsék el az ételeket. Fő feladataik az óvodás és iskolás gyermekek étkeztetése, munkahelyi vendéglátás, szociális étkezők, valamint az önkormányzat rendezvényein a vendégek ellátása és kiszolgálása. A faluba látogató vendégeknek, kiránduló csoportoknak is van lehetőségük igénybe venni a konyha szolgáltatásait. A személyzet egy fő szakácsnő és egy fő élelmezésvezető közalkalmazott, valamint két konyhai kiségitő, akiket a közmunka program kereteiben foglalkoztat az önkormányzat. Az ebédszállítás a szociális-, és vendégétkezők részére autóval történik, melyhez a falugondnoki szolgálat biztosítja a feltételeket.

A szociális étkeztetés megszervezése Magyarországon törvényben, valamint rendeletekben rögzített kötelező feladat, amelyet az önkormányzatok, illetve azok intézményei látnak el. Viszont a rendelkezések nem írják elő, hogy minden szociálisan rászoruló embernek kötelező étkezést biztosítani, azaz alanyi jogon nem jár ingyen. Terényben a lakosság 13%-a vette igénybe 2021-ben. A közgyógyellátás a szociálisan rászorult személy részére az egészségi állapota megőrzéséhez és helyreállításához kapcsolódó kiadásainak csökkentése érdekében biztosított hozzájárulás, amelyben 2020-ban a lakosság kb. 5%-a részesült.

3.12. Lakossági életkörülmények

Terény lakásállománya számottevően nem változott a vizsgált időintervallumban. A környezeti terhelés csökkentése érdekében 2016 és 2019 között Terényben nem építettek új lakást, hanem a meglévők korszerűsítését, állagmegóvását végezték.

A településre jellemző a kis alapterületű és kevés helyiségű palóc építészet. Ez a fajta háztípus a hazai, társadalmi, gazdasági, művelődési fejlődés visszafogottabb formájához tartozik. Ezért is tűnhet a falu első ránézésre szegényesnek.

3.13. Településüzemeltetés

A település 1973-ig önálló közigazgatási egység volt. Ezt követően a szomszéd településsel, Szandával közös tanács irányította Szanda központtal. Közigazgatási önállóságát a rendszerváltást követően nyerte vissza.

A településen van óvoda és négyosztályos szlovák nemzetiségi iskola. Az intézmény fennmaradását, illetve működését az önkormányzat anyagi gondjai mellett a népesedési folyamatok is veszélyeztetik. A fiatalok elvándorlása azonban már évtizedekkel ezelőtt elindult. A tömegközlekedés hiányosságából adódóan az alapellátást biztosító (oktatási és szociális) intézményrendszer szolgáltatásai nem megfelelőek és a munkalehetőségek hiánya a fiatalabb és képzettebb korosztályt elvándorlásra kényszeríti. Első ránézésre Terény és a szomszédos Szanda és Szandaváralja pont olyan, mint a többi nógrádi falu. De tényleg csak első ránézésre, mert néhány éve új közösség kezdett formálódni. Tavaly tavasszal legalább tíz-tizenkét budapesti család vásárolt házat a környéken, de az elmúlt hónapokban újabb családok csatlakoztak hozzájuk. Őket már a Budapest School híre vonzotta Nógrád megyébe.

Mindent, ami ma itt látható, idősekkel-fiatalokkal, civil szervezetekkel, a Szlovák Nemzetiségi Önkormányzattal közösen csináltak, érték el, és vannak további terveik is. Kétségtelen, Terény kisebb kulturális központtá nőtte ki magát az évtizedek alatt.

Sikeres stratégia érdekében nem csak a nyári hónapokra koncentrálnak, így több turistára és nagyobb bevételre terveznek, ami a foglalkoztatottságra is pozitívan hat. Ebbe az irányba tett lépés a terényi desztináció konferenciahelyszíneknek vagy csapatépítő tréningeknek való elgondolása. Együtműködések erősítése révén komplex turisztikai szolgáltatásokat is kínálnak összekapcsolva a tájjellegű gasztronómiai adottságokat. A gasztronómia értékei kiválóan alkalmasak arra, hogy az egyéb vonzerők kínálatát kiegészítsék és kiemeljék. A gasztrókultúra éppoly kiemelkedő részét képezi az északi régió, így Nógrád megye idegenforgalmi vonzerejének, mint a természeti környezet.

Terényben posta és takarékpénztár nem található, a legközelebbi hivatal 7km- re, Magyarnándorban érhető el. Ugyanott van csak lehetőség ATM használatára. A faluban az akut egészségügyi problémákra a gyógyszerellátást a körzeti orvos a kézi gyógyszer-tárából biztosítja, egyéb esetekben nagyobb településeken van lehetőség medicinához jutni.

Élelmiszer a helyi vegyesboltban szerezhető be, de a friss tejtermékek, továbbá a szezonális zöldség és gyümölcs megvásárlására a helyi őstermelőknél és a faluban megtalálható MagosVölgy Ökogazdaságnál van lehetőség.

A közvilágítással, a település tisztaságával nincs probléma, az önkormányzati irányítás jól működik ezen a téren is.

3.14. Imázis, identitás

Terény rendkívül gazdag hagyományait máig őrzi, a palócság hagyományainak ápolása, átörökítése a község életében mindig fontos szerepet játszott. Erős lokális identitásszerkezet lelhető fel a településen. Sokszínű építészeti és kulturális öröksége tükrözi a település egyediségét, értékét. Az önkormányzat testületi tagjai elhatározták, hogy a faluban élő emberekkel, szakemberekkel közösen fogalmazzák meg, milyennek is szeretnék látni ezt a kis palóc falut több év múlva. Ezekből a tervekől és elképzelésekből született meg a település rendezési terve és a Helyi Építési Szabályzat, a HÉSZ, ugyanis a korábbi 1984-ben készült terv korszerűtlenné vált és több vonatkozásban sem igazolta az élet. Túlzottan minősült a lakosság számának prognosztizálása, és az ennek alapján méretezett új építési telkek kialakításának javaslata.

A „Palóc identitás erősítése” pályázati támogatás révén nagy lendületet kap a térség és hatékonyabbá válik ez az identitáserősítő, életmód mintát nyújtó gyakorlat. A rendezvények új tevékenységi formát jelentenek a cselekvő közösségek hagyomány alapú megerősítése, életképességének növelése és önazonosság tudatának fejlesztése érdekében. A művészet lehetőséget teremt, hogy a palóc identitás és kultúra értékeit közvetítsék a térségben élő emberek és az idelátogatók számára egyaránt. A művészet és a művészetoktatásban résztvevő fiatalok érték közvetítő szerepet kapnak, segítségükkel széles társadalmi réteg szólítható meg.

4. A kutatás célja

Tudományos kutatásom legfontosabb céljának Terény község helyzetfeltárását és fejlődési lehetőségeinek vizsgálatát tűztem ki. Ezen felül a dolgozat kiemelt fókuszot szentel a helyi hagyományok és saját települési attrakciók körének is. A közösségi aspektusok feltárása nélkülözhetetlen a téma szempontjából, ezért további hangsúlyt fektettem a terényi lakosok tudására és tapasztalatára, akik képesek a korábban depresszív települést revitalizálni és ezáltal vonzóvá tenni. További célom megtudni, milyen szolgáltatásokat tud biztosítani ez a vidéki kistelepülés, mi vonzza az odalátogatókat. Foglalkozom azzal is, látnak-e piaci potenciált a falusi turizmusban azok, akik vendégfogadásra adják a fejüket. Végezetül szeretném feltárni a további fejlesztési lehetőségeket.

5. A kutatás módszertana és módszere

Kutatásom során primer és szekunder feltárást egyaránt végeztem. A primer kutatásomban kvalitatív és kvantitatív kutatási stratégiát alkalmaztam. A kvalitatív módszerek közül a strukturált interjút használtam, melyet tartalomelemzéssel értékeltem ki. Ezen túlmenően terepmunka alkalmával a természetes közegben, Terény településen személyes beszélgetéseket és megfigyeléssel is folytattam a különböző interakciók, szokások és hagyományok tanulmányozására. A kvantitatív módszerek közül az online kérdőíves kutatást választottam és a válaszokat statisztikai vizsgálatokkal elemeztem.

A szekunder kutatás részeként a témához kapcsolódó elméleti szakmai anyagok feltárását tartalomelemzéssel végeztem.

Négy pontban fogalmaztam meg hipotéziseimet, melyek a következők:

H1.: A terényi őslakosok és a „gyüttmentek” között érkellentétek állhatnak fenn.

H2.: Hiányzik a faluból a gazdasági erő és Terény önkormányzata anyagi nehézséggel küzd.

H3.: A terényi lakosok a községük előrelépéséhez (fejlődéséhez) kellő szemléletmóddal, motiváltsággal és tudással rendelkeznek.

H4.: Terény esetében a falusi turizmus bevételei és kiadásai kiegyenlítik egymást, nem igazán jövedelmező ágazat.

6. Kutatási eredmények

6.1. Személyes interjúk

Az interjúk elkészítésével az volt a célom, hogy megismerjem az interjúalanyok személyes véleményét a településről, a vállalkozási lehetőségekről és megtudjam, mit gondolnak Terény jövőjéről.

Az interjúalanyokat előzetesen telefonon kerestem meg, majd emailben megküldtem nekik az interjúkérdéseket. Segítőkésznek mutatkoztak, nem volt nehéz bevonni őket a kutatásba.

Az egyik interjúalanyom Fáyné Tornóczky Judit volt, aki a Csipkemúzeum és a FayInn vendégház vezetője. Judithoz több éves ismeretség köt az általa szervezett nyári jó hangulatú, sok ismeretet adó csipkeverő táborok résztvevőjeként.

Interjúkérdések a FayInn vendégházhoz

1. Milyen folyamat vezetett ahhoz, hogy elindították tevékenységüket, illetve mikor indították el azt?

2005-ben egy projekt menedzseri képzés záró dolgozataként készítettem el a vendégház projektet. Majd hamarosan egy pályázat keretében be is tudtuk nyújtani a kész projektet megvalósításra. Azóta „csak” üzemeltetni kell.

2. Végeztek- e falusi vendéglátó tanfolyamot?

igen

3. Hogyan fogadták Önöket a helybeliek és milyen velük a kapcsolatuk?

Befogadóan viselkedtek és a többséggel jó a kapcsolat. Van néhány (inkább csak egy) „ellendrukker”, de hát hol nincs?

4. Mekkora területen működik a vállalkozás, milyen egységei vannak?

Mára több egységgel működünk: 2 vendégházzal, 1 központi egységgel, falusi vendégasztal szolgáltatással, kerékpár kölcsönzővel, 1 múzeummal és 1 tanyával

5. Mekkora a szálláshely kapacitásuk?

Az egyik házban 3 apartman, a másikban 5 fürdőszobás szoba. Összesen 40 ágyunk van.

6. *Hogyan alakult a vendégforgalom a vállalkozás kezdete óta, van- e szezonális és vannak- e visszatérő vendégek?*

Évről évre növekszik a kihasználtságunk, de nem az idő múlása miatt, hanem azért, mert sok energiát és pénzt fektetünk a marketingbe. A téli időszak még mindig „csendesebb”, de már nincs olyan hónap, hogy üresen állna a ház. A Covid előtt azért volt még ilyen.

7. *Vállal- e étkeztetést?*

Igen – falusi vendégasztal szolgáltatást.

8. *Biztosítanak- e programokat, szolgáltatásokat a vendégek számára? Ha igen, milyen?*

Étkeztetést, kéktúrázóknak transzfert, múzeum látogatást, kutyamegőrzést, túravezetést, tanyalátogatást és táboroknak még sok egyéb programot kínálunk.

9. *Hány főt foglalkoztatnak a vállalkozásban?*

Ez szezonálisan változó. Főállásban 1 fő, mellékállásban 1 fő, kisegítőként +3-4 fő

10. *Részt vettek-e pályázatokban, ha igen milyen támogatásokban részesültek?*

INTERREG, EACEA, GINOP,

11. *Mennyire fontos a vállalkozás fennmaradása szempontjából a támogatás?*

A fennmaradás szempontjából nem fontos, de fejleszteni csak támogatásból tudunk

12. *Milyen állandó felmerülő költségei vannak a falusi vendéglátással kapcsolatban a forgalomtól függetlenül? (tagsági díj, minősítés költsége, egyéb...)*

Csak a NTAK (bankfüggetlen pénztárgép) rendszernek van állandó használati díja

13. *Mik a jövőbeni terveik, melyik az a terület, ami a legnagyobb fejlesztést igényli jelenleg?*

A használatból adódó „kopások” miatt már egy nagyobb tatarozásra, eszközcserére van szükség. Tervezzük még az energetikai fejlesztéseket napelemek telepítésével. A legnagyobb. szükség az úthálózat fejlesztésére és a szélessávú internet bevezetésére lenne, de erre nincs ráhatásunk.

14. *Milyen partnerkapcsolataik, együttműködéseik vannak?*

A Palóc Úttal nagyon jó és szoros a kapcsolatunk, ugyanígy a Cserhát Natúrparkkal. Településen belül a Menyasszony stafirungja kiállítás üzemeltetőjével, a mohorai Tolnay Klári Emlékházzal.

15. *Megbánta- e, hogy belekezdett a falusi turizmusba? Ha igen, miért? Ha nem, miért?*

Nem. Számomra ez egy ideális lehetőség, helybeni munka, nagyon változatos, nagyon ritkán van benne monotonitás és a kreativitásomat nagyon sok területen kamatoztathatom. (a berendezésben, a kerttervezésben, az ételkészítésben, a programok kitalálásában, a marketingben. És számos területen fejleszthetem magam, kommunikációban, média ismeretben és használatban, vezetői készségekben, a pénzügy területén, idegen nyelvhasználatban, szervezésben...).

1. kép: A felújított Bognár házban üzemeltetik Fáyék a vendégasztal szolgáltatást.

Forrás: saját készítés 2023. 04. 01.

2. kép: A Bognár ház kávézójában helyi készítésű sütemény is kapható.

Forrás: saját készítés 2023. 04. 01.

3.,4. kép: A Bognár ház udvarán falusi játékok fogadják a vendégeket.

Forrás: saját készítés 2023. 04. 01.

A másik interjúalanyom Dr. Bata Ákos jegyző úr volt, aki Terény mellett más település jegyzői feladatait is ellátja.

A jegyző úr is nagyon segítőkésznek bizonyult és kérdéseimre alapos válaszokat adott.

Interjúkérdések a jegyző úrhoz

1. *Mennyi a lakosság jelenlegi létszáma és kormegoszlása?*

Excel táblázatban mellékelve (ebből többek között megtudható: 371 fő lakik a faluban.)

2. *Hány vállalkozás működik a településen és mekkora a nagyságuk?*

Helyi iparüzési adófizetésre kötelezettek száma: 36 db, jellemzően kivállalkozások.

3. *Mekkora a saját földterületük és hogyan hasznosítják?*

24 ha, a területek egy része haszonbérbe van adva.

4. *Hány főt foglalkoztatnak?*

Az önkormányzat 8 főt foglalkoztat.

5. *Van-e eszközállományuk, mit foglal magában az eszközparkjuk?*

Fűnyíró traktor, kasza, ágaprító, szivattyúk, falubusz, utánfutó.

6. Részt vettek-e pályázatokban, ha igen milyen támogatásokban részesültek? Van-e folyamatban lévő pályázatuk? (excel táblázatban mellékelve)

7. Mennyire fontos a működésük szempontjából az állami támogatás?

Kevés iparüzési adóbevétel miatt a fő bevételi forrás a normatív állami támogatás.

8. Mik a jövőbeni (rövid-, közép- és hosszútávon) terveik, melyik az a terület, ami a legnagyobb fejlesztést igényli?

Művelődési Ház felújítása, utak aszfaltozása, Szabadtéri színpad kiszolgáló helyeégeinek bővítése, tároló helyiség kialakítása, közutak megújítása, hirdető táblák, köztéri kukák felújítása.

9. A helyi lakosok és szervezetek részt vesznek-e a problémák és a megoldások elemzésében? Milyen szintű az ő részvételük?

Évente egy alkalommal kötelező a képviselő-testületi üléssel egybekötött közmeghallgatás, ahol az állampolgárok kifejezhetik véleményüket, ezentúl az önkormányzat napi szinten nyitott minden jellegű jó gyakorlat és javaslat fogadására.

10. Milyennek ítéli meg a település társadalmi helyzetét?

Hagyományörzés a településen, közösségi rendezvények (találkozók, búcsú, vásár...). Balázs/Gergely-járás, farsang, tojásfestés, húsvéti locsolkodás, májusfa állítás, majális, Nemzetiségi Nap/Palóc Falunap, János napi tűzugrás, szüreti multság, idősek napja, advent vasárnapjain közös gyertyagyújtás a Tájház udvarán felállított betlehemnél, adventi ablakok faluszerte, kézzel-lábbal harangozás a katolikus templomban, hagyományörző népviselet.

11. Milyen partnerkapcsolataik, együttműködések vannak országon belül és más országok településeivel?

Testvértelepülés felvidéken Apátújfalu, Erdélyben Kostelek

12. Sikeresnek tartják-e az óvodamentő programjukat és tervezik-e a folytatását vagy van-e más akciótervük?

Hosszútávon nem volt sikeres, nem tervezzük a folytatást.

13. Mivel próbálják a helyieket ott tartani?

Idegenforgalommal kapcsolatos tevékenységek kihasználása, közintézmények (óvoda, iskola) megtartása, a kisvállalkozások működési feltételeinek biztosításával új munkahelyek teremtése, munkahelyek megtartása.

6.2. Személyes interjúk eredményei

Az interjúkból több következtetést is le tudtam vonni. Először is azt, hogy a városból érkezők és az őslakosok között konfliktus alakulhat ki, nem mindig zökkenőmentes a befogadás, az integrálódás. Az odaköltöző gyakran teljesen mást akar, mint amit az ott élők megszoktak, így előadódhat, hogy nemcsak a társadalom, hanem a táj is átalakul. Jelentős fejlődést eredményez az, ha az új lakókat a falu közössége integrálni képes. A falu és vidékfejlesztés egyik fontos célja a falusiak együttélési kultúrájának erősítése.

A település színvonalas lakókörnyezete, a gondozott településkép, a vonzó táj és a kínált szolgáltatások együttesen népszerűvé tették a faluba való kivonulást.

Helyi gazdaság nélkül nincs fennmaradás. A településnek rendelkeznie kell valamilyen gazdaságilag is értelmezhető funkcióval. Éppen ezért, ha meg akarják őrizni a falut, akkor hangsúlyt kell fektetniük a gazdaság fejlesztésére. A falu érdekében történő fejlesztés "többfrontos támadást" igényel, melynek fő stratégiai irányai a helyi erőforrások fenntartható hasznosításával történő értékteremtés, a gazdasági integráció, a közszolgáltatások működtetése, az életképes és folyamatos megújulásra kész összetartó helyi társadalom létrehozása, továbbá az elszigeteltséget oldó közlekedési és infokommunikációs infrastruktúra fejlesztése. Ebben a folyamatban FayInn-ék igazi hídépítő szerepet töltenek be, jó érzékkel ötvözik a hagyományokat a modernkori fogyasztói igényekkel.

Dr. Bata Ákos kimutatást készített kérésemre a település pályázatokon való részvételéről. Megtudtam tőle, minél kisebb egy település, annál inkább, s egyre jobban rászorul a pályázati rendszerre. Mi lenne velük pályázati pénzek nélkül?- vetődött fel bennem a kérdés. Óhatatlanul eszembe jutott ekkor Kemény (2005) apró falvokról szóló interpellációjából: „...néhai prof. Ion Aluas, a kolozsvári Babes-Bólyai Egyetem szociológiai tanszéke vezetője

megkérdezte, amikor 1990 tájt a Falufejlesztési Társaság tevékenységét ismertettük előtte: „Mondjátok, de őszintén, miért kell a falut fejleszteni?” Tényleg, miért is?

A válasz erre nagyon egyszerű: nemzeti érdek a falvak elnéptelenedésének megállítása, a magyar vidék megerősítése és a falusi emberek támogatása.

A falusi turizmust, a helyi fejlődés fő hajtóerejének tekintik, ami ideális esetben hozzájárulhat a társadalmi-gazdasági diverzifikációhoz, a közösségfejlesztéshez és az imázs javításához. A turizmus csak akkor lehet „csodaszer”, ha a falu turisztikai kínálatának formálásában a komplexitás és az egyediség követelményét hangsúlyozzák. A fogyasztási trendek előrejelzése hosszútávra nehézkes, így a jövő bizonytalan.

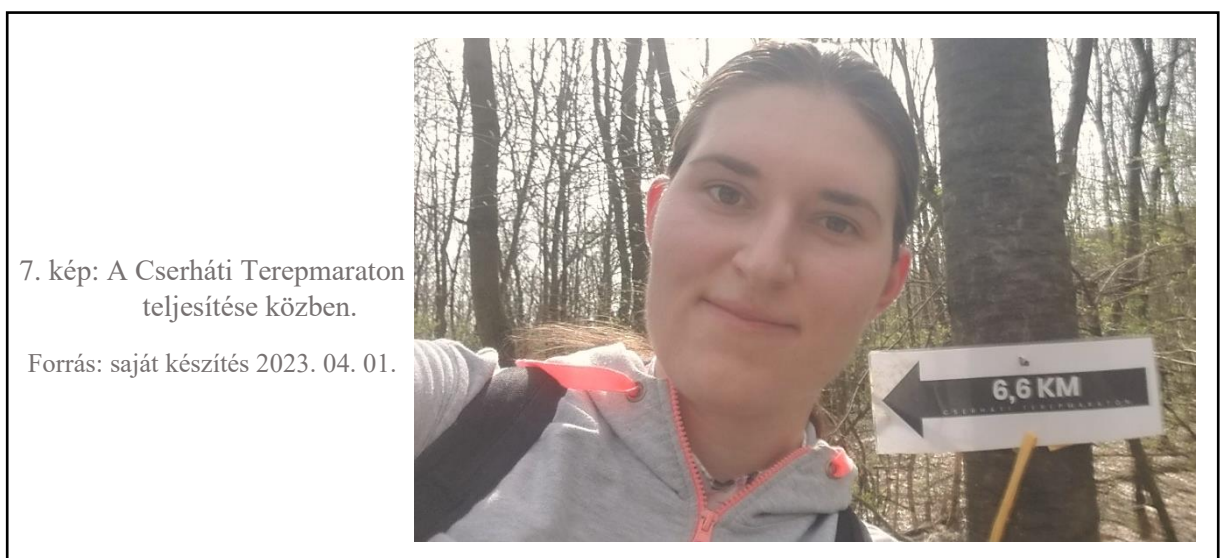
A civilek képezik Terényben azokat a közösségeket, amelyek identitásképző erejükkel válnak a falujuk, a térségük nélkülözhetetlen intézményévé. A köz- és magánszféra együttműködése is igen jótékony a fejlődés dinamizmusára nézve, melyek során a résztvevők saját speciális erősségeiket, képességeiket és forrásaikat használják fel a közösség javára.

A vizsgált településnek nehézséget okoz megtartani a fiatal munkaerőt. A fiatalok inkább vállalják az ingázást, ha elköltözni nem tudnak, mint a fárasztó és csak alacsony jövedelmet, bizonytalan egzisztenciát nyújtó mezőgazdasági termelést.

6.3. Kérdőívek

A kutatói munka fontos része az adatgyűjtés. A személyes vélemények gyűjtésére az internet elterjedése új lehetőséget biztosít, mint az általam is készített Google Űrlap. Tekintettel arra, hogy minden kutatásban szigorú elvárás a résztvevők önkéntességének és névtelenségének (anonimitásának) biztosítása, ezért ennek megfelelően jártam el a vizsgálatom során.

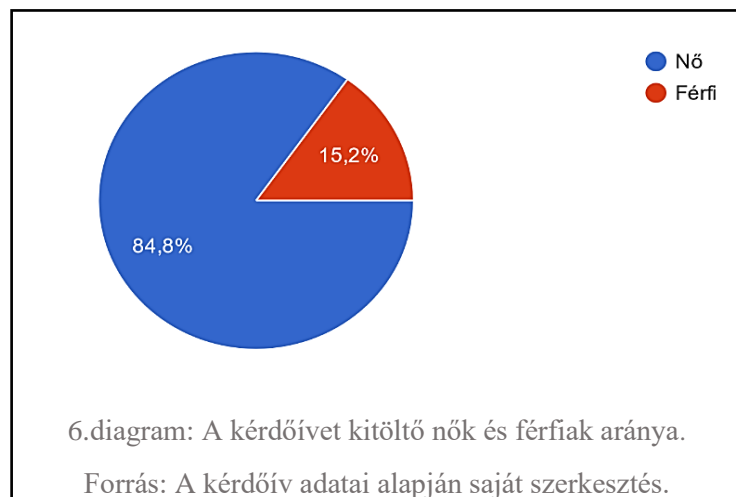
A kérdőív kitöltésére nem volt könnyű rávenni az embereket. Megkerestem a „Terény, a mi kis falunk” és a „CSAK TE- CSAládi Kórus TERény” facebook csoportok adminisztrátorait, hogy a kérdőívet a közösségi oldalukra feltehessem. Ezenkívül részt vettem a Terényben megrendezett V. Cserháti Terepmaraton sportnapon (11km túragyaloglást teljesíttem) abból a célból, hogy esetleg sikerül ott még néhány személyt személyesen is megszólaltatnom, de sajnos nem sok sikerrel jártam, nehezen nyíltak meg az emberek.

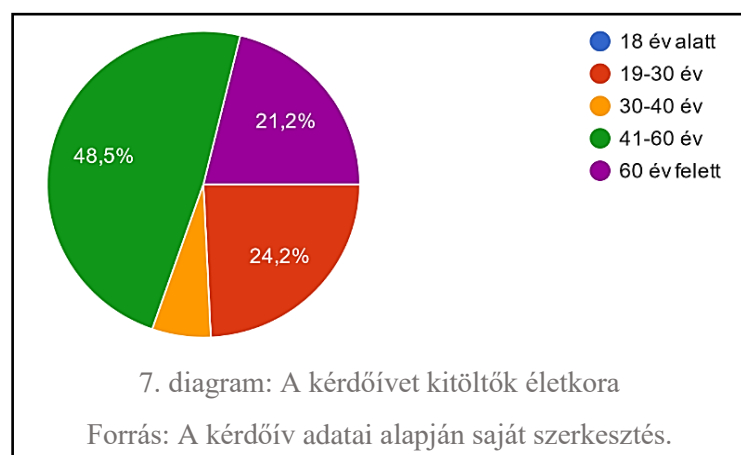
A kérdőív első szakaszában olyan kérdések szerepeltek, melyekkel megtudtam a kitöltők korcsoportját, nemét, iskolai végzettségét. Ezt követően kezdődtek a Terénnyel kapcsolatos kérdéseim, mint például, hogy mióta él a faluban, mivel foglalkozik, hogyan látja a település jövőjét.

Az eredményeket diagramok segítségével szemléltetem, magyarázatot fűzök hozzá, majd összegzem.

A lakosság igen csekély aktivitást produkált a válaszadásra. Mindössze 33 fő töltötte ki, ami alacsonynak tűnik, azonban meg kell jegyezni, hogy ez a helyi lakosság körülbelül 10%-a. A válaszolók 85%-a nő volt és a 18-60 év közötti korosztály szívesebben nyilatkozott, mint a 60-évet meghaladók. Ehhez az is hozzájárulhatott, hogy feltehetően az utóbb említettek nem aktív használói az internetnek.

A válaszadók közül a nők aránya jóval magasabb volt (84,8% - 28 fő), mint a férfiaké (15,2% - 5 fő).

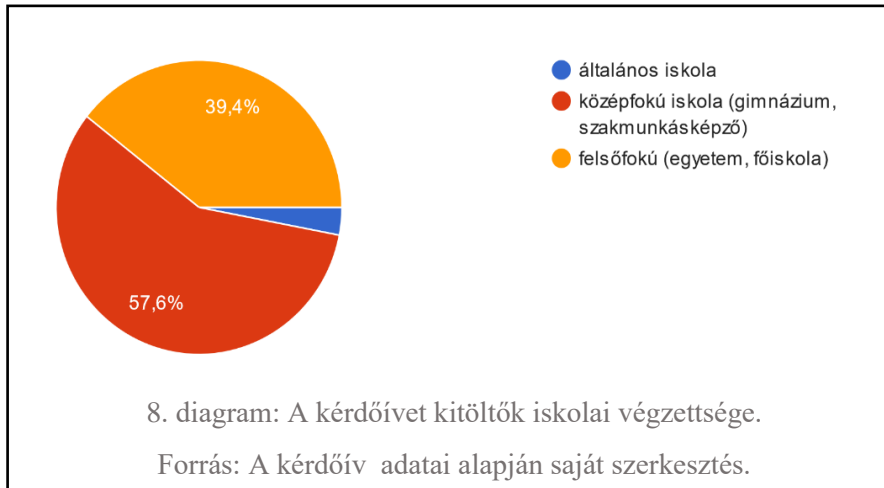

A 19-30 éves korosztályba a kitöltők 24,2%-a tartozott, azaz 8 személy.

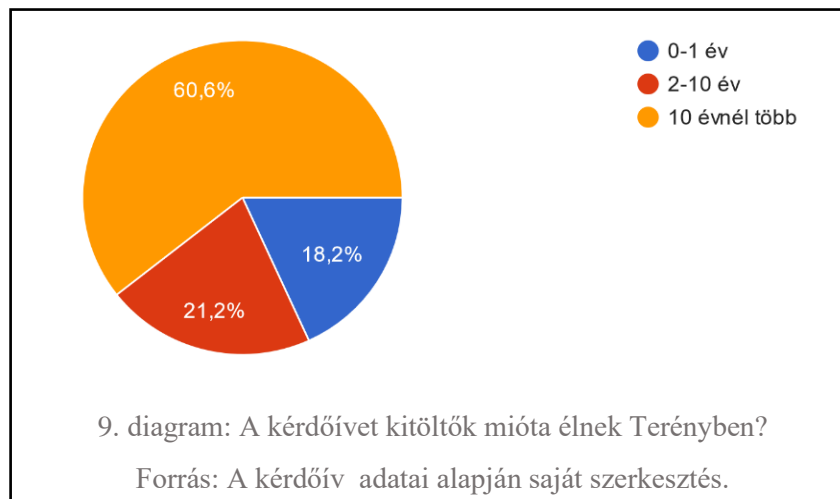
A 30-40 éves korcsoportba a választ adók 6,1%-a tartozott, vagyis 2 fő.

A 41-60 éves korosztályba a válaszolók 48,5%-a tartozott, tehát 16 lakos.

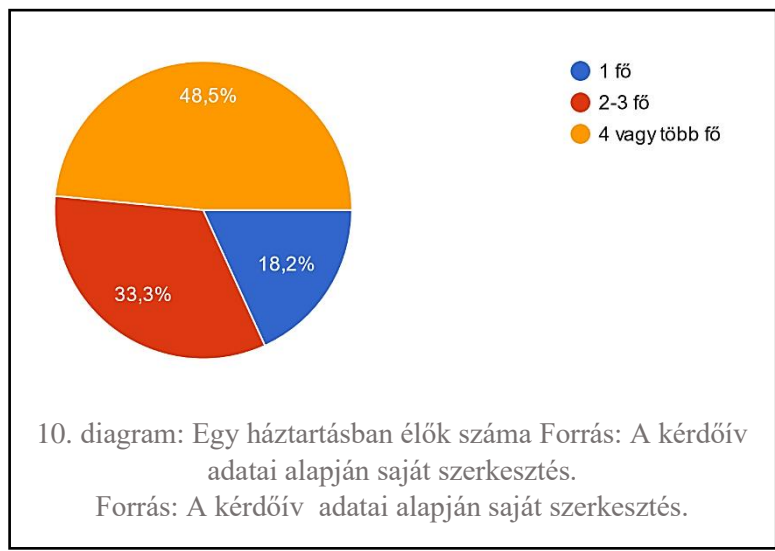
A 60 év feletti korosztályba a kitöltők 21,2%-a tartozott, ami 7 főt jelent.

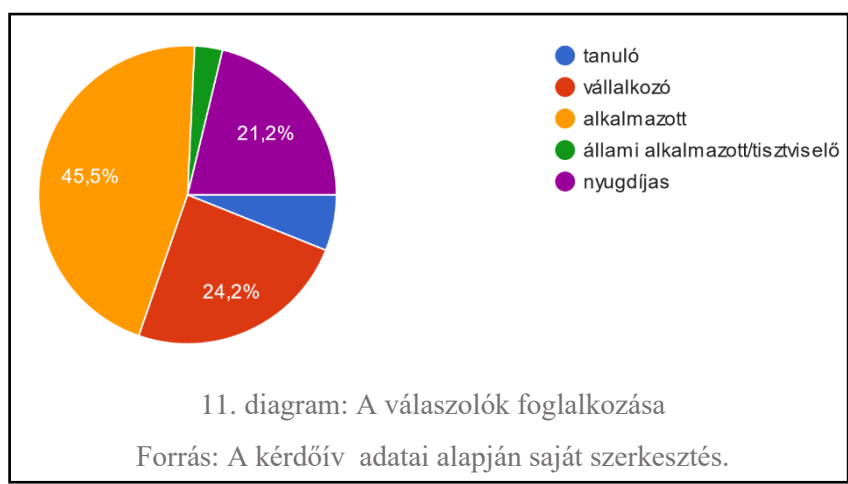
A diagramból kiderül, hogy a legmagasabb arányban a kitöltők végzettsége középfokú (57,6% - 19 fő), a második a felsőfokú (39,4% - 13 személy). Jóval kisebb arányt mutat az általános iskolai végzettség (3% - 1 fő).

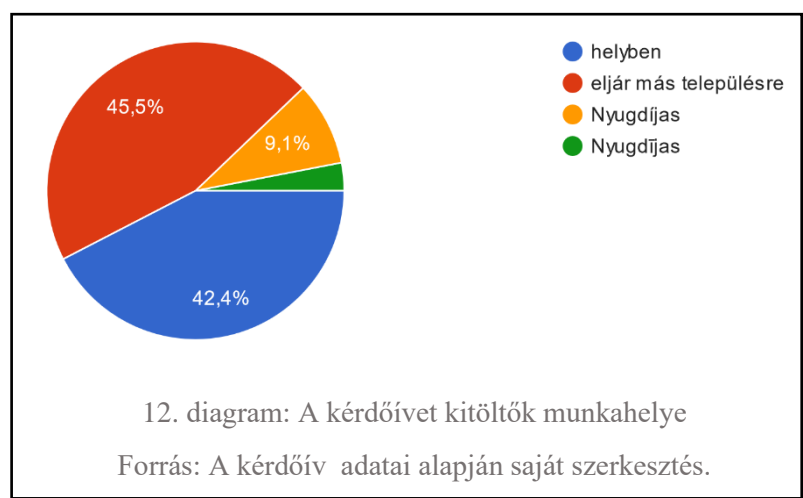
A kérdőívet kitöltők 60,6% -a – 20 fő – több, mint 10 éve él a településen. 21,2%-uk – 7 fő – több, mint egy, de tíznél kevesebb éve lakosai Terénynek. 18,2%-uk – 6 fő – pedig még nem töltött ott el egy évnél több időt.

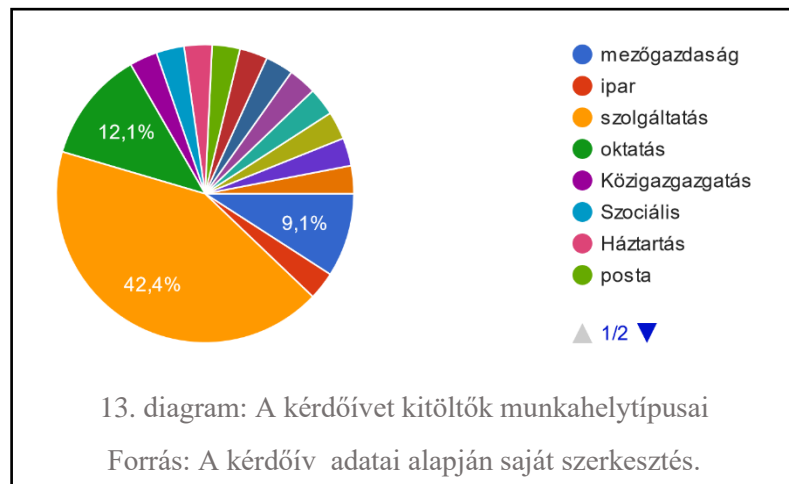
A négy vagy több fős családok aránya 48,5%-a a választ adóknak.

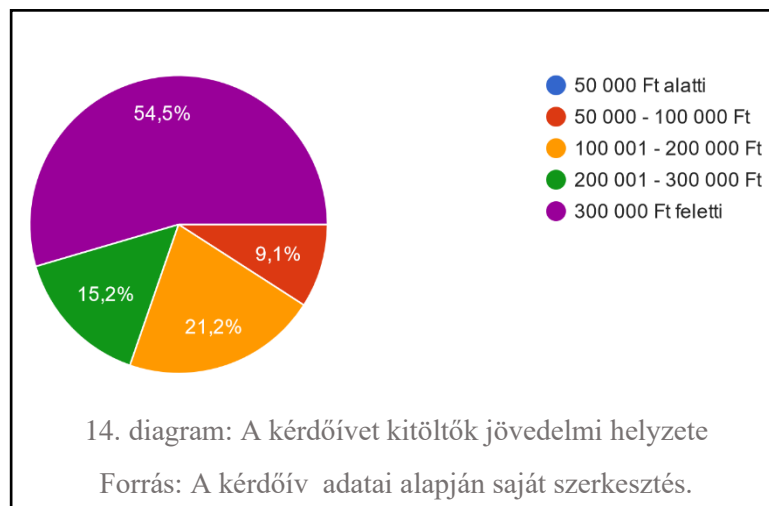
A kitöltők 45,5%-a (15 fő) alkalmazottként, 24,2%-uk (8 fő) vállalkozóként dolgozik. Jelentős a nyugdíjas válaszolók száma, 21,2% (7 személy).

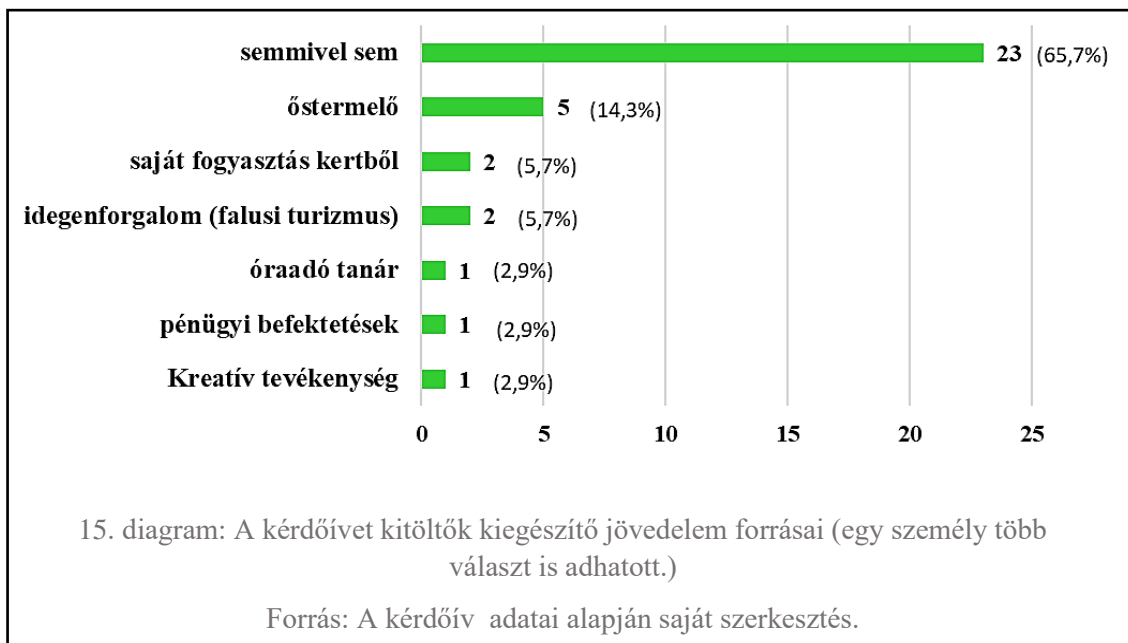
A választ adók 42,4 %-a helyben dolgozik, 45,5%-a pedig eljár más településre.

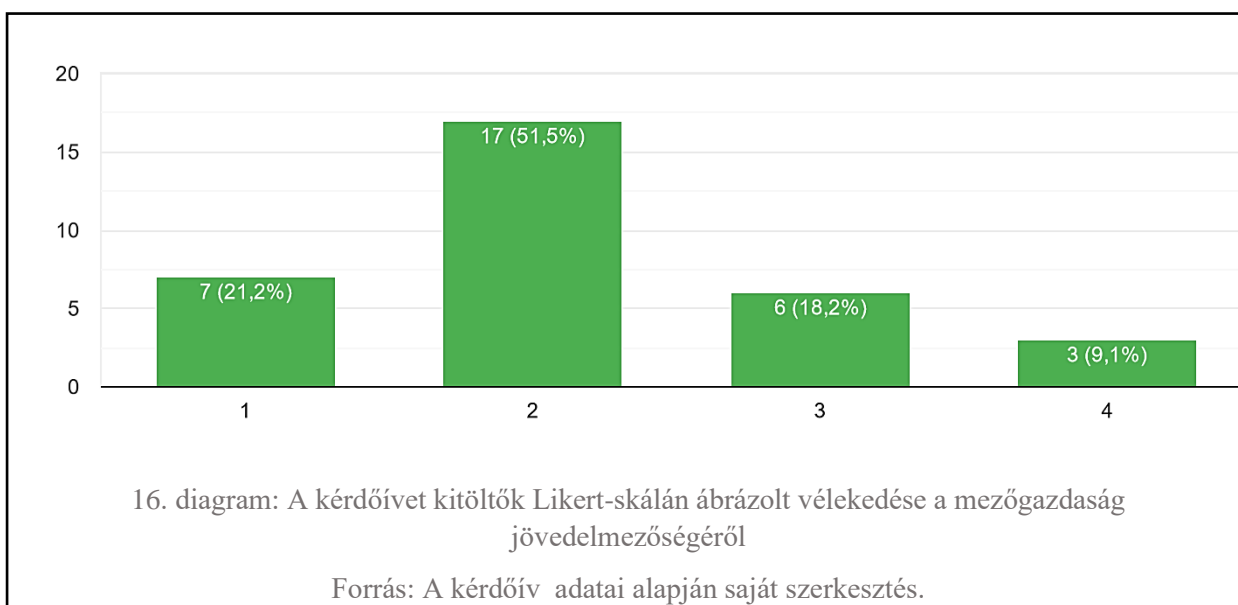
A válaszolók nagy része, 42,4%-uk a szolgáltatásban, a terciér szektorban vállal munkát. 4 fő, azaz 12,1%-uk az oktatásban dolgozik. Ezt követi a mezőgazdasággal foglalkozók száma, 9,1%.

A jövedelmi helyzetet tekintve megállapítható, hogy a 300.000 Ft feletti havi jövedelemmel a háztartások 54,5%-a rendelkezik, de jelentős az a 9,1% is, akiknek a jövedelme nem haladja meg a 100.000 Ft-ot.

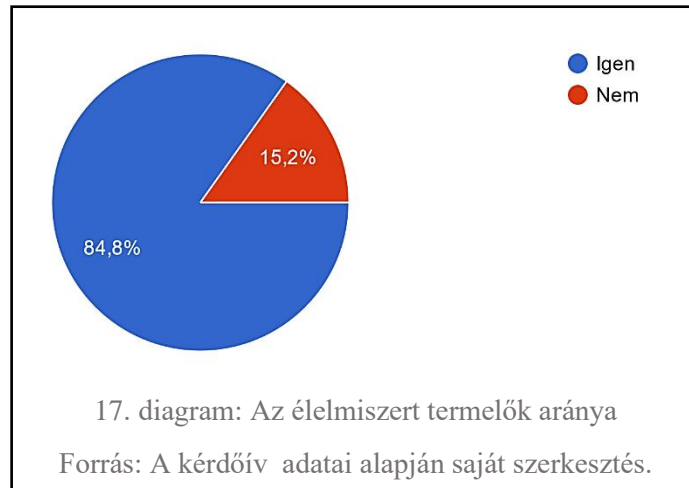

A jövedelem-kiegészítő tevékenységet tudakoló kérdésre 65,7%-ban nemleges válasz érkezett. Akik azonban végeznek ilyen munkát, azok mezőgazdasági jellegűt, zöldség-gyümölcsstermesztéssel, ill. állattenyésztéssel foglalkoznak, de akadtak néhányan, akik gabonaféléket termesztnek.

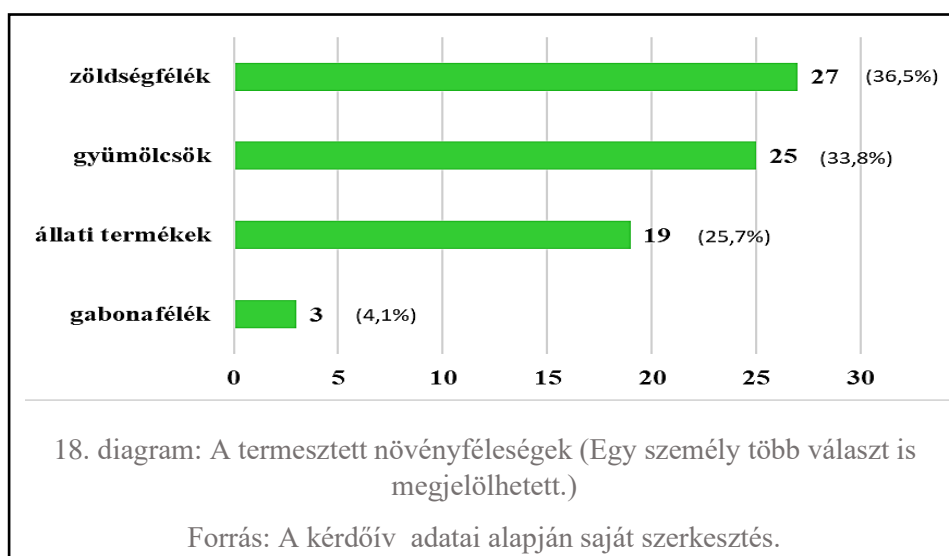

A mezőgazdaság jövedelmezőségére egy négy fokozatú Likert-skála (1: egyáltalán nem jövedelmező – 4: teljes mértékben jövedelmező) segítségével kérdeztem rá. 51%-ban a 2-t jelölték meg, azaz igen csekély mértékben járul hozzá a megélhetéshez.

A zöldség-gyümölcs termesztéssel foglalkozó őstermelők szemszögéből véleményem szerint sem jövedelmező. A multinacionális szupermarketekkel nem lehet versenybe szállni az árakat illetően. (Senki sem ellensége a saját pénztárcájának.) Kényelmes, hiszen szinte mindenféle terméktípus megannyi variációja fellelhető a kínálataik közt, sőt az újabbnál újabb telefonos applikációk keretében folyó, pszichológusok és marketing szakértők közreműködésével összeállított hűségprogram kampányok még inkább magukhoz láncolják a fogyasztókat.

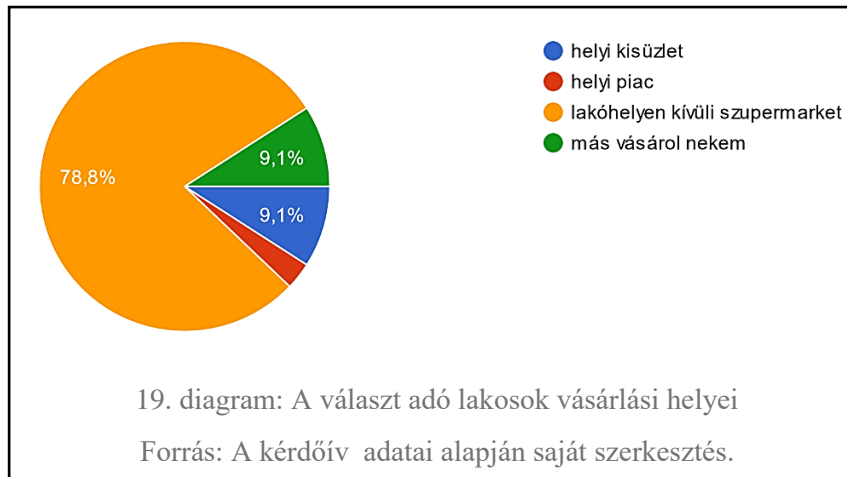

A válaszoló lakosok 84,8%--a termel saját maga élelmiszert, tehát a kistermelés még mindig fontos szerepet tölt be a családok életében. Az egészségtudatos életmód, a tudatos táplálkozás egyre fontosabb tényező a vidéken élők számára is. Angler (2023) meglátása szerint divatos dolog lett a helyi termékek előállítás és fogyasztása.

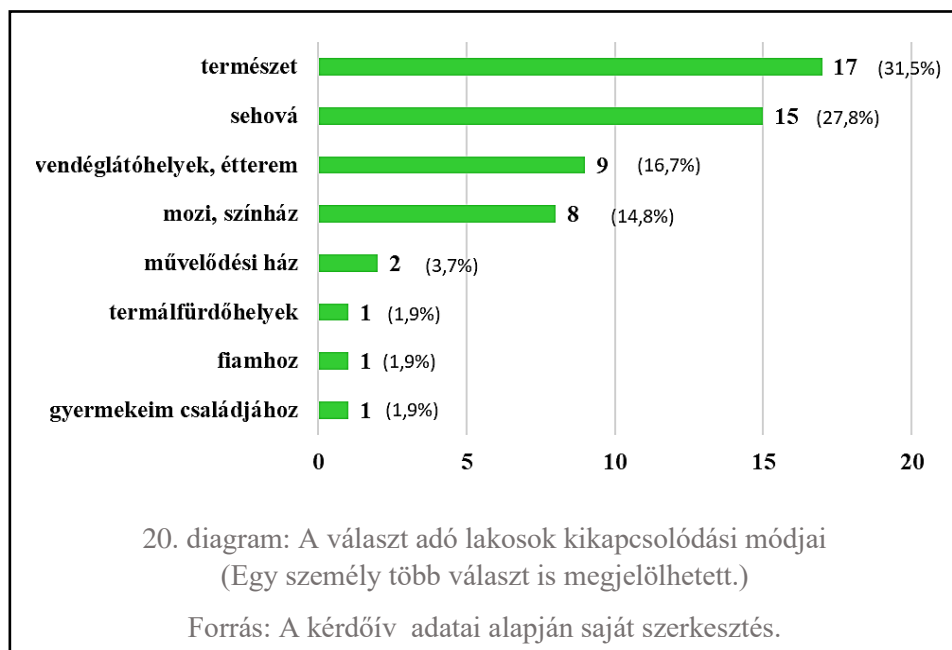

Azok közül, akik termelnek valamiféle élelmiszert, a zöldség-gyümölcs félék termesztése meghaladja az állati eredetű táplálék előteremtésének mértékét.

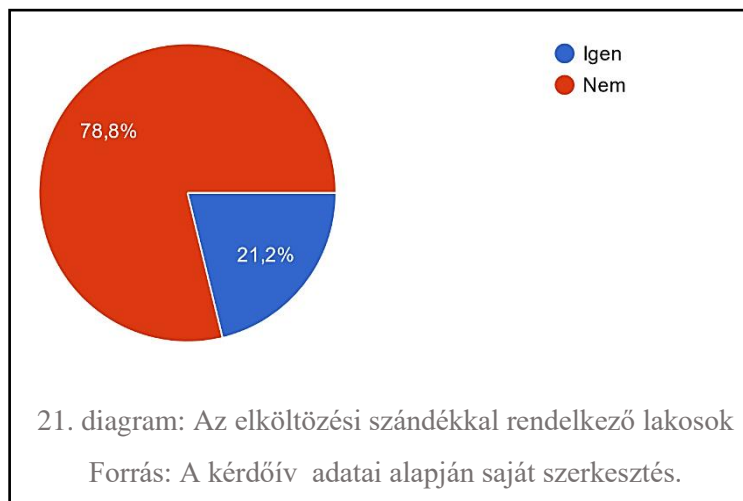

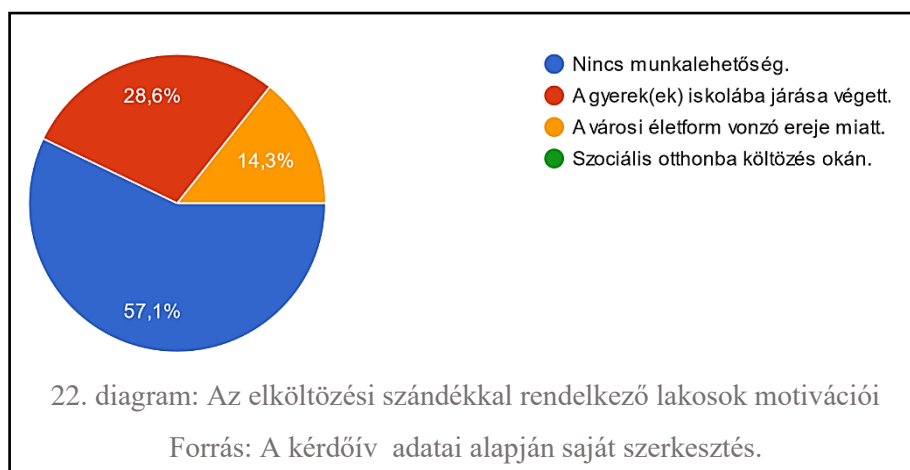
Mivel a helyi kisbolt igen szűk árukészlettel rendelkezik a városi szupermarketekhez képest, így érthető módon a kitöltők túlnyomó többsége, 78,8%-a lakóhelyen kívülről szerzi be a szükséges javakat.

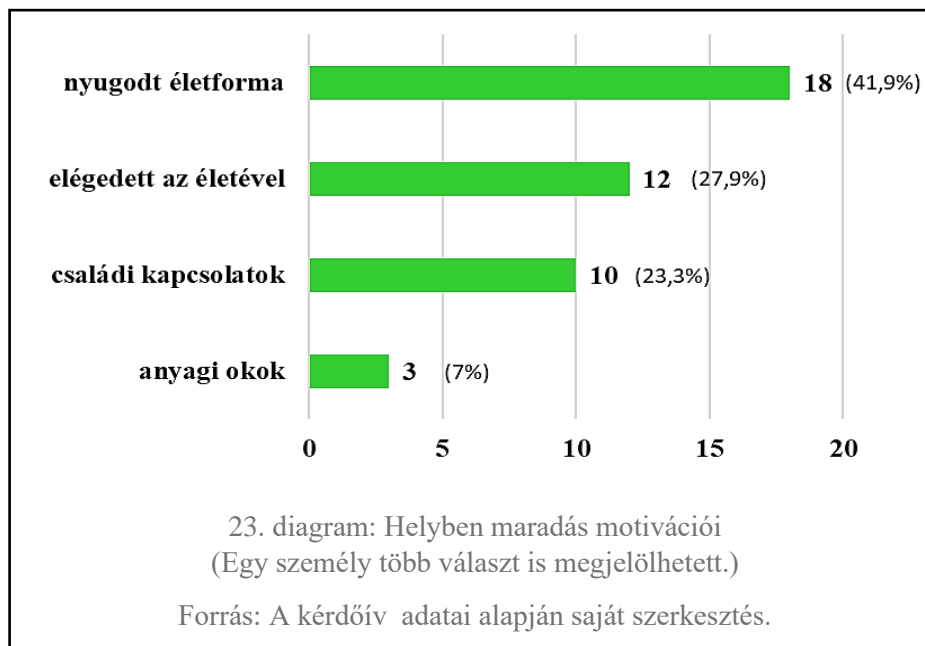
A szabadidő eltöltését illetően kihasználják a település földrajzi előnyét, 17 fő (31,5%) a természetbe jár kirándulni, feltöltődni.

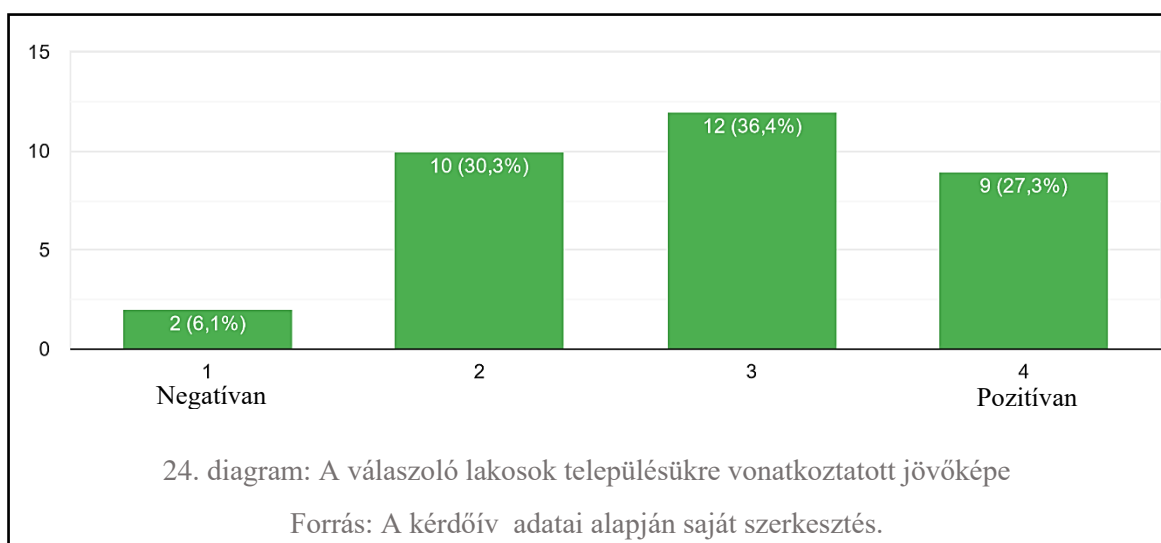
A nyilatkozók 78,8%-a (26 személy) nem szeretne elköltözni a településről, viszont 21,2%-uk (7fő) szándékszik tovább állni.

A munkahelyek hiánya a legnyomósabb probléma, ami a helyben maradást megnehezíti (57,1%; 4 fő). Nem elhanyagolható a gyermekek iskolába való eljuttatása sem (28,6%; 2 fő). A válaszolók között nem volt olyan személy, aki szociális otthonba szándékozna költözni. Ennek valószínű oka lehet az igencsak borsos ár, ami a bekerülési költséget illeti, és akkor még nem került számításba a folyamatos havi-/heti díj + kiegészítő költségek [higiénias javak, ruházati cikkek, élelmiszer (nassolni való)].

A helyben maradni szándékozók motivációi a vidék nyújtotta nyugodt életforma (18 fő, 42,9%). 27,9%-ban (12 választ adó) elégedett az életével. Sokukat a családi kapcsolataik kötik a településhez 10 fő, de az anyagi okokból való maradás is szerepel 7%-ban (3 személy).

A válaszolók 63,7%-a (21 fő) inkább pozitívan vélekedik a helység jövőjét illetően.

Egy külön kifejtős kérdésben megtudakoltam, hogyan látják Terény jövőjét 5-10 év múlva. Ezeket a válaszokat összevettem a Likert skálán megadott jelöléseikkel.

Azok, akik az 1-es fokozatot jelölték meg a Likert skálán, olyan pesszimista válaszokat adtak, mint „Eltűnik, ha nem lesz változás. A vezetés nem ura a helyzetnek sajnos.” „Kihalófélben lévő elnéptelenedő kisközség.”

A 2-es fokozatot megjelölők válaszaik között voltak kifejezetten negatív kicsengésű meglátások: „*Pesszimistán*” „*Elhagyatott*”. „*Fejlődni fog, de munkahelyek továbbra sem lesznek.*” Volt, aki a turisták, betelepülő városiak kultúraformáló hatásától tart „*(...) az utóbbi években elkezdett szétesni a falu, nem olyan összetartó már a lakosság (...)sok városi fog kiköltözni és sok turista lesz, ami a falu szépségét és nyugalját megrontja.*” Félelme valószínűleg nem pusztán alaptalan előítélet, ugyanis a jelenséget én magam is hallottam, mint kicsiny panaszt. Az első alkalommal 2022-ben, amikor éppen egy augusztusi napon a Csipkeverő tábor egyik reggelén még reggeli előtt tettem egy szép sétát a festői tájjal körülölelt faluban. Egy idős néni, már kora reggel kint tevékenykedett az udvaron. Ahogyan közeledtem a háza felé, „Jó napot kívánok!”, köszöntem rá. Ő is visszaköszönt, mondott még néhány mondatot, így beszélgetésbe kezdtünk. A szóváltások során Ő is említette, hogy a szomszédságába költöztek egy nagyvárosból, de sajnos meglehetősen barátságatlanok.

A másik eset 2023-ban volt. Az V. Cserháti Terepmaraton sportnap folyamán sikerült „elcsípnem” és meginterjúvolnom egy idős hölgyet, aki szintén megemlítette az újdonsült lakosok kissé rideg távolságtartó modorát.

Azonban voltak, akik meg pont a betelepülő fiataloktól remélik a falu fellendülését pl.: „*...De azért van néhány ember, aki városból vagy máshonnan ideköltözik, biogazdaságot folytat stb., ami viszont reménykeltő.*”

Az előregedő falu képe több válaszban is szerepelt, mint például „*... ha marad ez a tendencia, hogy öregszik csak a falu, akkor a meglévő intézmények is be fognak zárni.*”

És volt, kinek nem volt víziója a település 5-10 éves távlatát tekintve: „*Nem látom.*”

A 3-as szintet megjelölők között is volt, aki a kultúra fennmaradását a jelenlegi idősödő lakosok tevékenységében látja: „*...turisztikai látványosság lesz, de csak akkor, ha a helyi mostani idős, meghatározó emberek még élni fognak... nehéz lesz az utánpótlás...*”

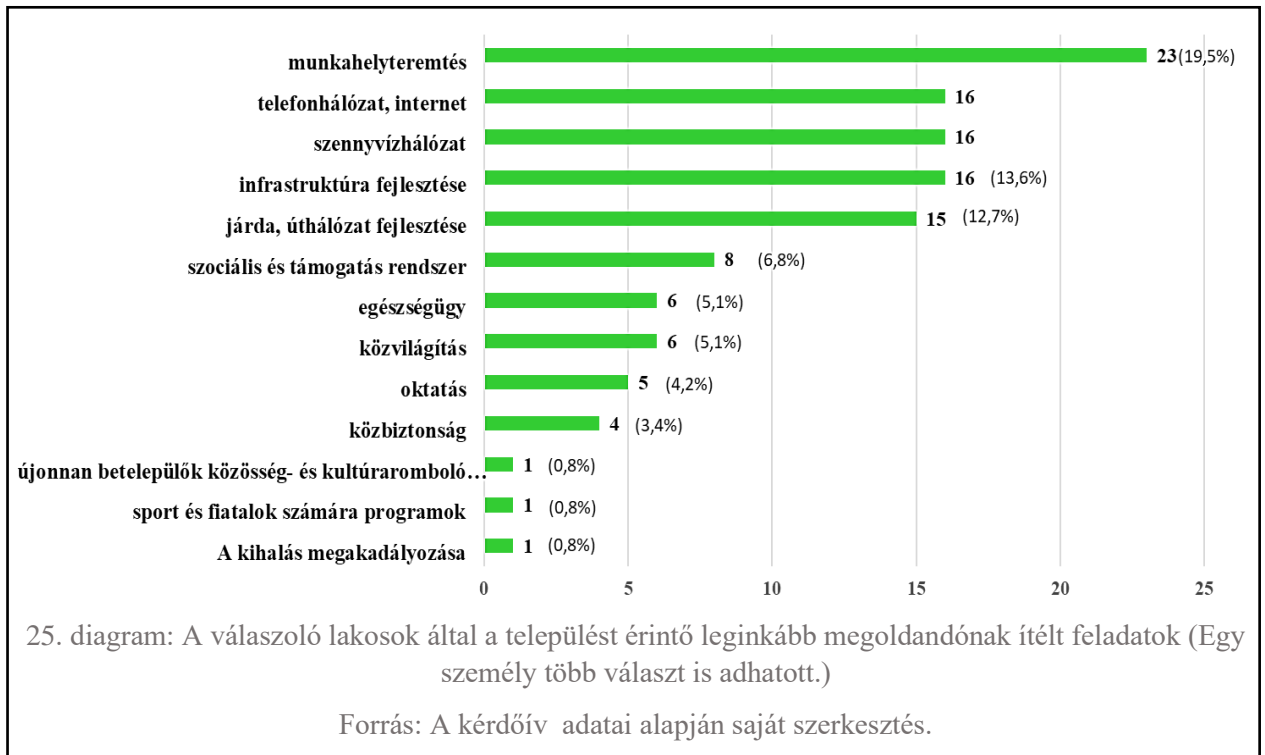
Itt is megemlítésre kerül a betelepülőknek a helyi kultúrába történő beolvadása helyett a kultúra átformáló hatása: „*...sajnos előfordulhat, hogy ugyanolyan kiüresedett és halott lesz, mint a többi kirakatfalu. Nem a beköltöző befektetők és az idegeneket idehozó falusi turizmust támogatók jelentik (...) a megoldást a külső szemlélők szerinti problémára.*

„*...sok (...) időszakosan itt lakó lesz a faluban.*”

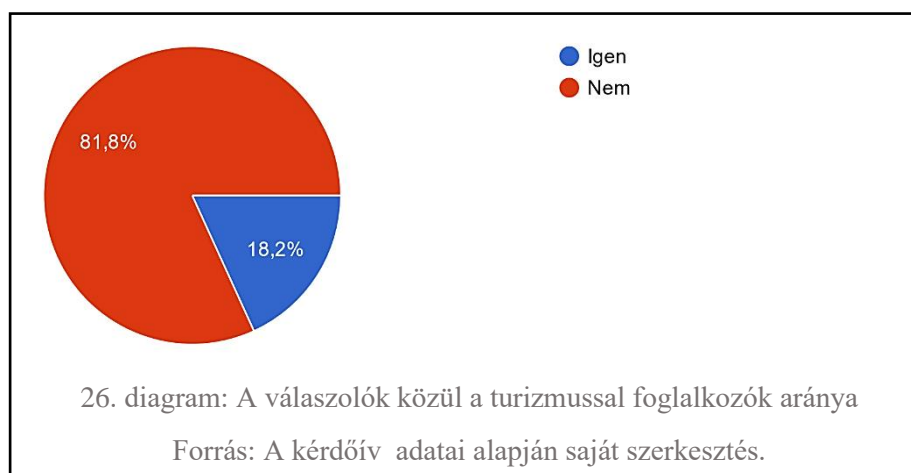
Azonban néhányan pozitív jövőképet vetítettek maguk elé: „*Megújul a falu népe.*” „*Reményteljes.*”

A 4-se szintet megjelölők közül nem mindenki véleménye mutatott teljes mértékben pozitív képet: „Kemény küzdelmek a fennmaradásért.” „Ha nem is fejlődik nagyot, hanyatlani sem fog.” „Változatlan marad.”

A skálán ezt a fokozatot választók közül néhányan a falu szépülését látják a jövőre tekintve bekövetkezni: „Pozitívan” „Szépül” „Fejlődik” „Fejlődés”

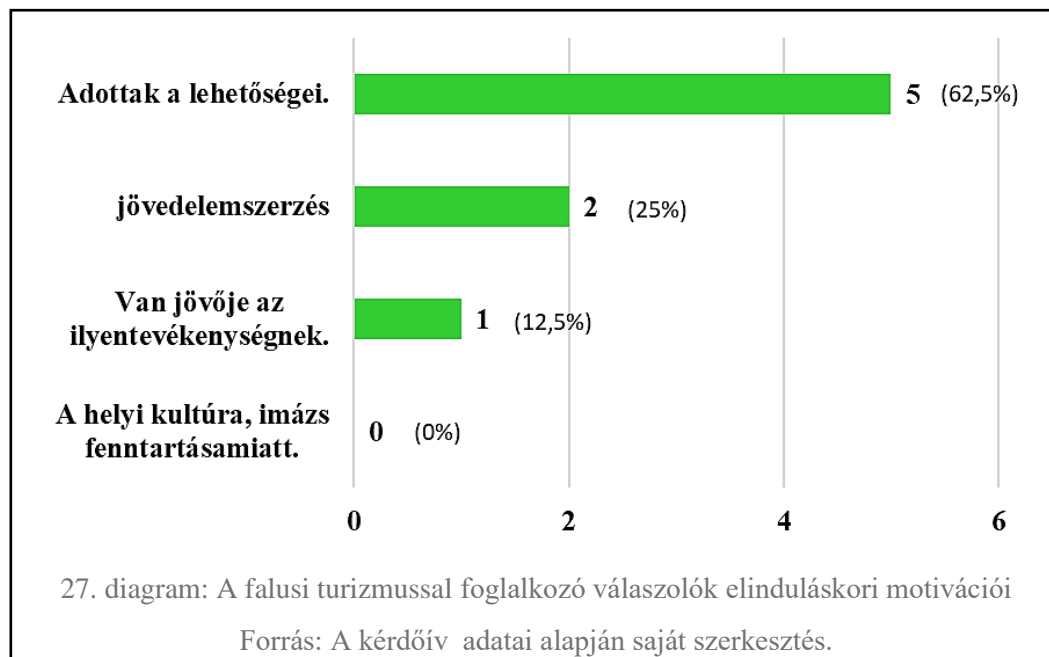

A településről a (jól fizető) munkahely hiányzik a legjobban a kérdőívet kitöltő lakosok szerint. Ezt követi az internet, szennyvízhálózat és a közutak, járdák fejlesztése. Az egészségügyre is ráférne valamicske fejlesztés. Itt is feltűnik problémaként az újonnan betelepülők eltérő, beolvadni nem kívánó kulturális háttere.

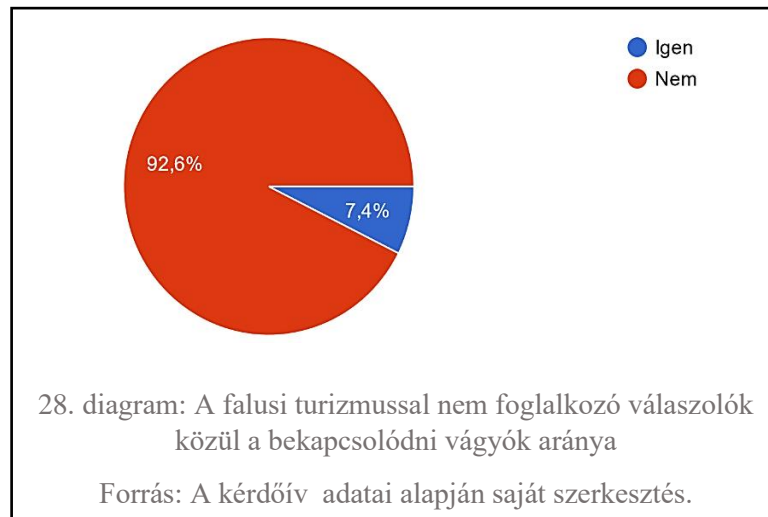

Az űrlapot kitöltők 81,8%-a foglalkozik falusi turizmussal. A falusiaknak is rendelkezniük kell azokkal a képességekkel, amelyek az életfeltételeik javítását szolgáló elképzeléseik megfogalmazásához, saját erőforrásaik mozgósításához szükségesek. Támogatni kell őket, hogy új együttműködésekkel alapuló vállalkozásokba is bele merjenek vágni.

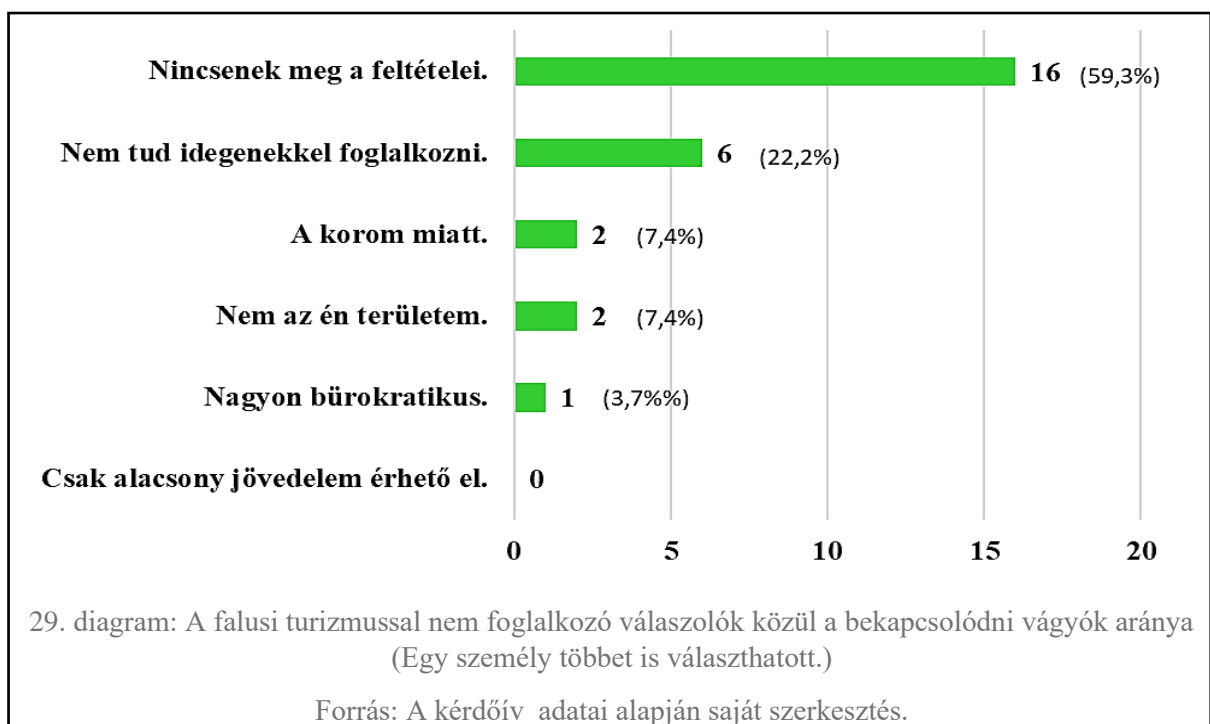
A falusi turizmust a helyi fejlődés fő hajtóerejének tekintik a magyar vidéki térségekben, azonban nem csodaszer. Ideális esetben hozzájárulhat a társadalmi-gazdasági diverzifikációhoz, a közösségfejlesztéshez és az imázs javításához.

A népesség előregedése kisebb és idősebb munkaerőhöz vezet, ami megerősíti a gazdaság termelékenységének teljesítményének javításának szükségességét. Egy vidéki vállalkozás birtoklása és fenntartása sokszor meglehetősen nehéz feladat. A városi területekkel szemben kevés a vendég. A pályázati feltételek könnyítése mellett a helyi szintű folyamatos kreatív termékfejlesztés lehet a jövőbeli fejlődés egyik kulcstényezője. Az innovációs és infokommunikációs eszközöknek van létjogosultsága, általuk sokkal modernebb és sokszínűbb úticél-fejlesztés valósulhat meg.

A vidék helyzete és fejlődése rendkívül szorosan kapcsolódik az élelmiszerellátáshoz, az agrárgazdaság mellett a demográfiához, a kulturális örökség megőrzéséhez, továbbá a természeti értékek megóvásához, az erőforrások felelős hasznosításához. Hajdú (2022.) megállapítása alapján a vidékfejlesztés nem korlátozódik az agrárium szűken értelmezett területére. Annak ellenére, hogy a falusi turizmust a vidék egyik lehetséges fejlődési irányának tekinthetjük, mégsem érznek kellő motivációt ehhez a tevékenységhez.

A falusi turizmus, mint vállalkozásnak több korlátozó tényezője adódhat, például természeti, társadalmi, gazdasági, ökológiai tényezők, de intézményi tényezők is, mint a hivatali bürokrácia.

A kérdőív záró feladataként megkértem a kitöltő személyeket, hogy írják le azt a szót, ami először eszükbe jut Terény településről. A diagram jellegzetessége, hogy minél többször adták meg ugyanazt a szót, annál nagyobb méretben látható a diagramban feltüntetve.

Legtöbben, 36,1%-kal a „nyugalom” -ra asszociáltak (13 fő). Másodikként, jóval lemaradva az „otthon” szerepel 13,9%-kal (5 fő), a „csend” -et 3 fő választotta, ez 8,3%-ot tesz ki és a „béke” szó volt még az, amelyet egynél több fő írt le (5,6%, azaz 2 fő).

6.4. Terepmunka

Azon az elven elindulva, hogy szemlélődéssel és kommunikációval olyan finom részleteket és olyan jelenségeket is észrevehetünk, melyeket másként nem veszünk észre, és amiket kérdőívekkel sem tudunk mérni, ismeretszerzés céljából ellátogattam Terénybe.

Terepmunkám strukturálatlan érdeklődés volt, melyet két szakaszra bontottam. Először terepbejárás során megfigyeltem a falu szerkezetét, beépíttségét, a kertek megműveltségi állapotát és a Terényt körülvevő tájat. Lehetőségem volt megtapasztalni, hogy egy, a faluban megtartott tömegrendezvény mennyire tudta mozgósítani a lakosságot. Ezt követően spontán beszélgetésbe elegyedtem öslakossal és odatelepült lakókkal egyaránt.

A terepen folytatott kommunikációk közül a MagosVölgy Ökológiai Gazdaság tulajdonosával, Dezsény Zoltánnal folytatott diskurzust ragadom ki, mert sajátos perspektívája rávilágít arra, milyen ideális ez a teleülés a kisléptékű mezőgazdaságban gondolkodók számára. Terényben korábban ismeretlen volt az effajta agrárjellegű tevékenység

Dezsény Zoltán és felesége Boros Judit 2013 decemberében költöztek be terényi, háromosztatú palóházukba hátrahagyva az addigi urbánus életüket. A falu által meghirdetett első óvodamentő programja keretében érkeztek. Ez a „Nagycsaládok Terénybe” program az önkormányzat támogatását élvező civil kezdeményezés volt, amihez a mintát egy dunántúli falu jó példája adta, ahová betelepülőket hívtak. Nem akarták ugyanis végig nézni, hogy elfogynak a gyerekeik. A programot a helyi viszonyokra formálták át.

Judit és Zoltán 2009- ben Gödöllőn a Szent István Egyetemen környezetgazdálkodási agrármérnök diplomát szereztek, majd ezt követően különböző tanulmányutakra indultak tapasztalatszerzés céljából. Erősen élt bennük a közösségi gazdaság megteremtésének gondolata, ezért elhatározták, hogy vidékre költöznek, és ott gazdálkodásba vágnak. Mivel meglehetősen szűkös anyagi háttérrel rendelkeztek, ezért ez a Terénybe hívó pályázat jó lehetőségnek tűnt számukra, nemcsak a megélhetés biztosítása miatt, hanem azért is, mert csendes, nyugodt, tiszta, biztonságos környezetben tudják felnevelni gyermekeiket. „Vesztenivalónk nincs, próbáljuk meg” alapon érkeztek ide, foglalta össze Zoltán.

A gazdaság beindítása során számtalan kihívással, kudarccal néztek szembe, de kitartóak voltak és a mára felépített zöldségközösségük majdnem 200 tagot számlál. A tagjaikkal minden héten személyesen találkoznak a zöldségátadásokon. Van zárt MagosVölgy Zöldségközösség facebook csoport, hírlevél, levelezőlista, ezeken túl évente háromszor szerveznek gazdaságlátogatást, és aki szeretne, mehet önkénteskedni is.

Úgy érzi, könnyű volt beilleszkedniük, a terényi emberek többségével hamar megtalálták a hangot. Egyedül a munkaerő okoz gondot, „helyben nem könnyű alkalmas munkaerőt találni”, mondta. Munkatársként a hozzájuk hasonló, lelkes, fiatal, elhivatott emberek állnak közelebb, amit nehéz találni.

6.5. Megvitatás

A kérdőívek és az interjúk kiértékelésekor rengeteg új információval lettem gazdagabb.

Terény és környezete ideális a vidéki életformához vonzódók számára. Meggyőződtem arról, hogy a vidékkép formálásában a városi középosztálynak meghatározó szerepe van, hiszen mind a vidékre költözők, mind a vidéken turistaként megjelenő városiak fontos fogyasztói a vidék termelő és szolgáltató funkciójának. Az, hogy milyen vidékkép alakul ki, az határozza meg, mit keresnek a városi fogyasztók.

A kérdőívet kitöltő lakók Terényt olyan idilli helynek tartják, amely elsősorban a nyugalmat, az otthont, a csendet, és a békét jelenti számukra.

Short (2006) és Bell (2006) úgy tartja, társadalmilag a vidékidill lényege a csendesség, a lelki, szellemi béke, a természetközelség és a közösséghez tartozás. Forrása pedig a városi társadalom válsága, a globalizálódás és individualizálódás következményeként megjelenő elidegenedés és elmagányosodás, amellyel szemben a vidék az „elveszett múlt” közösségét, hagyományait, békéjét és csendességét reprezentálja.

Manapság már nem csak az agglomerációba, hanem távolabbi helyekre is költöznek a nyugalom, a csend és a természetközelség reményében, melyet vidéki dzsentifikációnak is szokás nevezni (Csurgó, 2014). Ez a jelenség érhető tetten Terényben is, ugyanis az elmúlt évben nyolcvan új lakó költözött be. A megjelenő városi felső középosztály béliek saját igényük szerint próbálják formálni a területet, így már nem beszélhetünk általános vidéki életformáról. A parasztság eltűnésével a hagyományos paraszti életforma is eltűnt a faluból. Csurgó (2014) vizsgálatai azt mutatják, hogy ma már nincs olyan hely az országban, ahol csak a mezőgazdasági termelés alakítaná a mindennapi életet.

Megfigyelhető Terényben is az az effektus, ahogy az emberek a városi területekről vidékre költöznek, ott új közösségeket hoznak létre, de ezek a közösségek nem feltétlenül hasonlítanak a hagyományos módon közös tapasztalatokkal és kultúrákkal létrehozott közösségekhez. Fellazulnak a korábban kialakult társadalmi struktúrák, és a falusi életforma keveredik a városi mintákkal. Sokszínűek, jellemző rájuk a leleményesség, az egyszerűség, a természetesség. A Terényi Paradicsom, egy ilyen hely, melyet a vidéki és a városi élet tartalmas összekapcsolása céljából hoztak létre. közösségi munkával. Az életteli, attraktív településközpont a kapcsolatok és kommunikáció legfontosabb színterévé vált. A vidékfejlesztés és a falumegújítás nem nélkülözheti a találkozásoknak effajta tereit. Egy közösség tagjának lenni a legtöbb emberben felébreszti azt az érzést, hogy tartozik valahová.

Külön figyelmet kell szentelni a közösségek peremén élőkre, mert a kevésbé aktív lakossági

csoporthoz kiharadhatnak a közösség kínálta lehetőségekből, elszigetelődnek. Ezért is fordul elő, hogy a városból érkezők és őslakosok között olykor konfliktussal lehet találkozni. Nem mindig zökkenőmentes a befogadás, az integrálódás, ugyanis az odaköltöző teljesen mást akar, mint amit az ott élők megszoktak.

Az utóbbi években a faluba költözők rengeteg kapcsolatot, energiát csatornáztak ebbe az előregedő energiahányos közegbe. Igyekszenek jól működni, jó példát mutatni, másokat inspirálni, hogy mi az, ami vonzza az étellel teli embereket ebbe a kis nógrádi faluba.

Terényben is tapasztalható az a jelenség, melyet Gonda és munkatársai (2021) vizsgálatai feltártak, azaz az elmúlt években mind nagyobb figyelmet kapott a helyi élelmiszertermékek fogyasztására való törekvés részben a fogyasztók környezettudatosabb gondolkodása, részben az egészséges életmód iránti igényük, továbbá az identitástudatuk, az egyediségre való törekvésük miatt..

A vendéglátóegységek választékának közlésénél nem marad el a helyi termékek felhasználásának, az elkészítésben alkalmazott egészséges eljárások, a tradicionális receptek hangsúlyozása.

A település arculatát megtartva fejlesztik a települést. Az utóbbi években növekedett a vendégek száma és az általuk eltöltött vendégéjszakák száma is. A piaci feltételek megváltozásával a magán szállásadás erősödött, amely összefüggésben volt a hagyományokkal és a kulturális lehetőségekkel is. Emelkedett a vendégházak száma a faluban. Leginkább a közép- és magas jövedelemmel rendelkező társadalmi rétegek érkeznek kikapcsolódás céljából. Magasabb szolgáltatást elváró vendégek részére viszont nem rendelkezik a település megfelelő kínálattal. A hosszú hétvégék, illetve a csomagajánlatok vonzóak, azonban hosszabb időre nem tudják a vendégeket Terényben tartani.

A településen gondot jelent a honlap rendszeres karbantartásának, frissítésének költsége is. Egy idő után nem volt arra lehetőségük, hogy erre forrásokat különítsenek el, inkább használják az ingyenesen rendelkezésre álló közösségi média felületeit. Elsősorban a Facebook-ra helyeződött át a kommunikáció. Ez a fajta kommunikáció nagyon jól működik, ingyenes, azonnali és visszacsatolást is könnyen és egyszerűen lehetővé tesz.

A közösségi média legfontosabb három tényezője (Facebook, Instagram, Youtube) természetesen megkerülhetetlen, ami folyamatos és jól karbantartott jelenlétet követel. Sziva és Zoltay (2016) kutatásai is azt mutatják, hogy az érdeklődők számára jelentős információs

felületként szolgálnak a közösségi felületek, amelyek egy utazás előkészítése során a korszerű útikönyv szerepét is betölthetik. A turisztikai együttműködések hosszabb távú működésében is nagy segítséget jelent a különböző infokommunikációs eszközök használata. A növekvő mobilitás, az információs és kommunikációs technológiák lebontják a térbeli határokat.

A pályázati feltételek könnyítése mellett a helyi szintű folyamatos kreatív termékfejlesztés lehet a jövőbeli fejlődés egyik kulcstényezője. Az innovációs és infokommunikációs eszközöknek van létjogosultsága, általuk sokkal modernebb és sokszínűbb desztinációfejlesztés valósulhat meg.

A sikeresség nagyban múlik a település vezetőinek elkötelezettségén, lelkesedésén, ismeretein és azon, mennyire képes a település lakosságát aktivizálni, megnyerni a változtatásnak, változásnak. Kulcsfontosságú a fiatalok bevonása, a település megtartó erejének fokozása, mert a fiatalokban nagy az elvándorlási hajlandóság.

Összességében, amit szerettem volna kideríteni a kérdőívezéssel, az sikerült.

7. KÖVETKEZTETÉSEK ÉS JAVASLATOK

7.1. Hipotézisek értékelése

A hipotéziseimet az alábbi táblázat összegzi a könnyebb áttekinthetőség végett aszerint, hogy milyen egyértelmű eredménnyel zárult a vizsgálatom, illetve milyen mértékben teljesültek.

Hipotézisek	Eredmény
H1.: A terényi őslakosok és a „gyüttmentek” között érdekellentétek állhatnak fenn.	Bebizonyosodott.
H2.: Hiányzik a faluból a gazdasági erő és Terény önkormányzata anyagi nehézséggel küzd.	Bebizonyosodott.
H3.: A terényi lakosok a községük előrelépéséhez (fejlődéséhez) kellő szemléletmóddal, motiváltsággal és tudással rendelkeznek.	Részben bizonyosodott csak be.
H4.: Terény esetében a falusi turizmus bevételei és kiadásai kiegyenlítik egymást, nem igazán jövedelmező ágazat.	Nem bizonyosodott be.

2. táblázat: Hipotézisek eredményei
Forrás: A kérdőív alapján saját szerkesztés.

H1. Igazolást nyert az a feltevésem, hogy a Terényben lakó őslakosok és a máshonnan odaköltözők, a gyüttmentek között érdekellentétek állnak fent.

Magyarázata: Terény helyzetfeltáró elemzése alapján arra a megállapításra jutottam, hogy a falu azok közé az aprótelepülések közé tartozik, ahol az öregedési index alapján a korszerkezet egyre kedvezőbbé válik, ami az odaköltöző fiatal kisgyermekes családoknak köszönhető elsősorban. Azonban az egyébként mesés és barátságos aprófalvacska lakói között vannak olyanok, akik nem nagyon ismerik el magukkal egyenrangúnak a nem itt születetteket, idegenkednek a betelepülőktől. A lakossági kérdőívbeli válaszok, mint „(...) az utóbbi években elkezdett szétesni a falu, nem olyan összetartó már a lakosság (...) sok városi fog kiköltözni és sok turista lesz, ami a falu szépségét és nyugalma megrontja (...) Ők a veszély, akik a békésen itt élőknek semmibe veszik, nem közösségként, hanem csupán eszközként és lehetőségként tekintenek a falura és lakosaira.”, alátámasztják ezt a feltevésemet. Ugyanezt az ellenérzést saját magam is megtapasztaltam a terepmunkám során

a helyiekkel való beszélgetések alkalmával. Úgy gondolom, a gazdasági-társadalmi különbségek táplálhatják ezt a jelenséget.

H2. Megerősítést nyert a jegyző úrral készített interjúból és a lakossági válaszokból egyaránt, hogy hiányzik a faluból a gazdasági erő és az önkormányzat anyagi nehézségekkel küzd.

Magyarázata: A terényi lakosoknak ugyanazok az alapvető elvárásaik, ugyanazok az igényeik vannak, mint a más helyen élőknek. A vidék akkor élhető, ha többek között vannak jövedelmet adó munkahelyek, szolgáltatások és a centrumokba könnyű eljutni. Annak ellenére, hogy a faluban 36 vállalkozás működik, csak kevés helyi embert foglalkoztatnak, mivel ezek mikro- és kisvállalkozások. A piaci szolgáltatások életképességéhez ki kellene vinni a városi jövedelmet, azonban Terény tőkevonzó ereje meglehetősen csekély. A kevés iparüzési adóbevétel miatt az önkormányzat fő bevételi forrása a normatív állami támogatás. Fejlesztéseket csak olyan pályázati pénzekből tudnak megvalósítani, melyekhez nem szükséges önerő.

H3. Részben bizonyosodott csak be az a hipotézisem, mely szerint a terényi lakosok a községük előre lépéséhez (fejlődéséhez) kellő szemléletmóddal, motiváltsággal és tudással rendelkeznek.

Magyarázat: A globalizáció folyamata mellett felértékelődik a helyi gazdaságfejlesztés szerepe. A településre beköltözött vállalkozók felismerték, hogy sem a kertészeti, sem a helyi kézműves termékek előállításához nem kell a tradíciókra építeni, mert nem feltétele sem a közösség-, sem pedig a gazdaságformálásnak. Sokkal fontosabbnak tartják megtalálni a piacukat.

A kérdőíves válaszok szerint a helyi adottságokat kihasználva, hiszen minden házhoz tartozik kert, a válaszolók több mint 84%- a foglalkozik valamilyen mezőgazdasági termeléssel, de ők szinte csak saját szükségletre termelnek. A termeléssel foglalkozók közel 73%- a nem tartja jövedelmezőnek, ezért nem foglalkozik a piacra termeléssel. Úgy gondolom, azért vélekednek így, mert nincsenek birtokukban olyan jó példák, melyeket sikeresen adaptálhatnának. Ennek oka lehet a bizalmi tőke hiánya, ami akadályozza a helyi gazdasági szereplők együttműködését, így megghiúsul a tudástranzfer. Azonban mérhetetlenül szükséges a helyi termékek előállításával foglalkozók vagy azzal foglalkozni kívánó lakosság általános ismereteinek pótlása.

H4. Nem bizonyosodott be az a hipotézisem, mely szerint Terény esetében a falusi turizmus bevételei és kiadásai kiegyenlítik egymást, nem igazán jövedelmező ágazat.

Magyarázat: A helyi gazdaság egyik ígéretes pillére a falusi turizmus, amit a magyar vidéki térségekben a fejlődés fő hajtóerejének tekintenek, azonban nem csodaszer. Hiába tekintjük egy lehetséges fejlődési irányynak, mégsem érznek kellő motivációt ehhez a tevékenységhez.

A kérdőíves válaszokból az szűrhető le, hogy nem a jövedelmezőség hiánya miatt, hanem az ehhez kapcsolódó bürokrácia és a jövőkép hiánya az, ami miatt nem kezdenek ilyen tevékenységbe. Aki csinálja, az megelégedéssel végzi ezt a szolgáltatást.

7.2. Javaslato

Terény helyzetét megismerve a település további fejlesztése és fejlődése érdekében megfontolásra a következő javaslatokat teszem, amelyek meglátásom szerint hozzájárulhatnak a többfunkciós falu gazdasági és társadalmi erősödéséhez:

1. A helyi gazdaságfejlesztést a közösségi vállalkozások, a közösségi foglalkoztatás, a helyi termékeket előállító kisvállalkozások megerősítése és a helyi értékekre épülő munkalehetőségek bővülése szolgálja.
2. A helyi gazdaság a méretgazdaságossági követelmények miatt csak több lábbon állással és/vagy térségi integráció keretében működhet életképesen tekintettel arra, hogy a globalizált gazdaságban az aprófalvak helyi gazdasága csak integrációban tud kiépülni és fennmaradni. Nélkülözhetetlen a külső piacra termelés, a városi központokban való megjelenés.
3. Megfontolandó a felhagyott kertek vagy helybéli idős, esetleg más módon rászoruló kerttulajdonosok kertjeinek gondozását környezetkímélő módokat alkalmazva művelésbe fogni kertmentő program beindításával.
4. Célszerű lenne az élethosszig tartó tanulás elindítása az idősebb generáció számára elérhető digitális ismereteket fejlesztő képzések eszközök (pl. tablet, okostelefon) biztosításával. (A jó pap is holtig tanul.)
5. Szükséges az Önkormányzat honlapjának naprakész frissítése, mivel a honlap meglehetősen statikus, nagyon alapszintű információkat tartalmaz csak. Nincsenek kihasználva az ebben rejlő lehetőségek. (Hiányzik a keresőfelület, hogy lehessen keresni az önkormányzati rendeletek között. Nem működnek az e-közigazgatáshoz kapcsolódó funkciók, mint például az adóegyenleg lekérdezése.)
6. A fiatal korosztály eléréséhez az Önkormányzatnak innoválnia kell és intenzíven meg kell jelennie a facebookon túl más közösségi média felületen is.
7. Desztinációs társulások létrehozásával versenyelőnyt lehetne kialakítani, amely hozzájárulna a térség turisztikai kínálatának bővítéséhez, a térség arculatának javításához, a turisztikai bevételek növeléséhez. A falusi települések közötti kistérségi szövetségek és együttműködési programok nem mellőzhetők a vidék sikeres fejlődéséhez.

8. A hagyományőrző és az újdonságokat kínáló rendezvények megfelelő arányát tudatosan úgy célszerű tervezni, hogy se az örökség ápolása iránti, sem pedig a mai kulturális vagy sport iránti igények kielégítése ne sikkadhasson el.
9. Érdemes lenne a családi élet és a munkavállalás követelményeinek összehangolását megkönnyítő foglalkoztatási modellek kifejlesztése és meghonosítása.
10. „Hazatérés” program elindításával a képzett fiatalok hazavonzása illetve helyben tartása egyszerre valósítaná meg a foglalkoztatást és további fejlesztéseket megalapozó tervezést.
11. Terény jövőjére vonatkozóan ajánlatos lenne 5-10 év múlva egy kutatást végezni, amely egyrészt a korszerkezetre, másrészt arra irányulna, hogy a településen jelenleg élő aktív, tette kész kisgyermekes családok ott fognak- e élni még? Olyan vonzó, idilli marad- e számukra a falu, mint most? Vagy talán a gyermekek életkorából adódó iskolaváltás –helyben csak óvoda és 1-4. osztályos általános iskola működik - miatt elköltöznek? Továbbá érdemes lenne megvizsgálni azt is, hogy milyen lehetőségek, milyen „best practice”- k maradtak a település életben maradására, a gazdasági, társadalmi fejlődés és környezetvédelem fenntarthatóságára.

ÖSSZEFOGLALÁS

Az erőforrásaiból és történelmi múltjából adódóan a gazdaság fő sodorvonalához kapcsolódni nem tudó Terény számos olyan problémával küzd, amelyekre a makrogazdasági folyamatok, mint a demográfiai egyensúly felbomlása, a fiatalok elvándorlása, a tartós munkanélküliség és az abból fakadó generációkon átívelő társadalmi problémák nem adnak választ. Varga és Jeney(2020) azon a véleményen van, hogy az ilyen település sikeres gazdaságfejlesztése csak a helyi erőforrásokon, mint természeti és kulturális, helyi tudás, tulajdon és új munkafogalmon alapuló, a gazdaságot a társadalomba integráló, határozott társadalmi célokat megfogalmazó vegyes gazdasági modellt feltételező szociális gazdaságban képzelhető el, ahol kiemelt szerep jut a munka közösségépítő, önfejlesztő és önbecsülést növelő jellegének. Csakis lokális fejlesztőcsapat képes közösséget építeni, élhető és megtartó világot teremteni hétköznapi technikákkal. „Kovásszal” lehet a belső energiákból fakadó öntevékenységet serkenteni. Ha nincs innovatív szereplő a településen, akkor leépül vagy megszűnik a helyi közösségi szerkezet. Szaló (2007) megállapítása szerint az egyre fogyó, öregedő favaknak nem csak népességmegtartó képességre van szüksége, hanem képességmegtartó népességre is.

Kutatásomat Terény település helyzetfeltáró elemzéséből készítettem elméleti feltárással és saját kutatással. Célom volt a társadalmi, gazdasági adottságok és a valós igények feltérképezése, mert ezek képezik a későbbi fejlesztési döntések megalapozottságát. A helyzetfeltárást követően 11 pontban fogalmaztam meg javaslataimat, melyek a helyi gazdasági-, társadalmi- és infokommunikációs fejlesztésekre irányul.

Az Észak-Magyarországi térség és benne Terény is jóval kedvezőtlenebb helyzetben van az országos átlagnál. Az idősödő helyi lakosság mellett az utóbbi években megjelentek a városból, vagy más településekről odaköltözött fiatalabb nemzedékek, akik a saját bőrükön tapasztalják meg ennek az új típusú vidéki életnek a velejáróit. Az ökológia és a kézműves technológiák módszereit elsajátítják, melyek egyre népszerűbbek lesznek a körükben. Új közösségek, új szellemi közeg jön létre, melyek sokszor nem tetszenek az őslakosoknak.

Nagyon fontos a gazdaságosan nem működtethető intenzív növénytermesztő és állattenyésztő tevékenységek felváltása alternatív gazdálkodási lehetőségekkel, amelyre már mintául szolgál a faluban termelő MagosVölgy Ökológiai kertészet.

A vidéki turizmus új munkahelyeket teremt, a helyi lakosságra épül, az ottani munkaerőt köti le, így nő a foglalkoztatottság. A családok vidéki turizmusba történő bekapcsolódása enyhíti a munkanélküliséget. A látogatók a helyben előállított termékeket fogyasztják, így a mezőgazdasági javak egy részének ez biztos keresletet jelent, tehát érzékelhető a termelés- és fogyasztásösztönző tovagyrúzó hatás, továbbá a mezőgazdasági tevékenységből élők kiegészítő jövedelemforrása lehet. Ez a lehetőség a lakóhelyen belüli és kistérségi együttműködések generálja, ösztönzi.

A hagyományok, a művelődéstörténeti és művészeti, valamint a közösségi értékek megőrzése, a népi mesterségek és a népművészet gyakorlása egyrészt elősegíti a tradicionális termelési módszerek és életmód fenntartását, másrészt a természeti és kulturális értékek védelmét.

A fejlesztések sikerességét nagymértékben meghatározzák a mögöttük álló személyek, csoportok, intézmények. Megfigyelhető, hogy abban az esetben igazán hasznosak, sikeresek és fenntarthatóak az egyes projektek, amennyiben a megvalósítás helyszínén élő lakosság sajátjának érzi azokat. A sikerességhez elengedhetetlen az önkormányzatok, a vállalkozások, a civil szervezetek, egyházak, és természetesen a lakosság együttműködése, ami Terényben példaértékű.

A helyi fejlesztési forrásteremtés az önkormányzat jövője szempontjából megkerülhetetlen feladat, ezért a belső felhalmozási és fejlesztési források hiányában csakis a központi vagy a decentralizált pályázati támogatások jelenthetnek olyan anyagi mozgásteret, amelyek révén a települési feladatellátás infrastrukturális feltételeit biztosítani, illetve javítani lehet. Ebben segíthetnek a pályázatok, amelyek nagyobb volumenű fejlesztések esetén – nem egyszer több település összefogásával – állami céltámogatások és/vagy európai uniós források elnyerésével, kisebb volumenű fejlesztések esetén pedig Nógrád vármegye decentralizált forrásai megszerzésével valósíthatók meg Terényben.

A helyi gazdaság fejlesztése révén élhetőbb településsé válhat Terény, ami elősegíti a palóc identitás erősödését és mindemellett munkaerő piaci lehetőségeket teremt a hátrányos helyzetű csoportok számára.

Resume

V mojej práci sa zameriavam na situačnú analýzu obce Terény. K výberu témy ma viedla profesionálna zvedavosť, keďže už viac ako desať rokov sa v lete zúčastňujem na čipkárskom tábore Maďarského čipkárskeho zväzu v Terény a pozorujem postupný rozvoj obce po malých krokoch. Zaujímalo ma, kto a ako zatriktívnil Terény, akú energiu nasmeroval do tejto starnúcej a predtým energeticky vyčerpanej obce. A netajím sa tým, že ako, dúfam, čoskoro poľnohospodársky inžinier na vidieku, chcem príklady dobrej praxe identifikované v mojej diplomovej práci využiť vo svojej budúcej práci.

V teoretickej časti svojej diplomovej práce sa budem zaoberať pojmom, definíciou a úlohou vidieka a rozvoja vidieka. Hľadám odpoveď na otázku, či je vnucovanie agrárneho zamerania v uvažovaní o rozvoji vidieka skutočne scestným pokusom a či možno za rozvoj vidieka považovať zachovanie kultúrnych hodnôt vidieka, produkciu zdravých potravín a ekologické poľnohospodárstvo.

V súčasnosti sa pojem "vidiek" používa v práci Váradyho (2020) na podobnú tému a znamená nielen miesto, kde sa pestujú potraviny, ale aj miesto, kde sa zachováva a udržiava životné prostredie, zachovávajú sa miestne hodnoty a vytvárajú sa alternatívne spôsoby zamestnania. Zvyšovanie konkurencieschopnosti poľnohospodárskej výroby, vytváranie rovnakých príležitostí a zlepšovanie schopnosti vidieckeho obyvateľstva prežiť prostredníctvom vytvárania príjmov sú v programe rozvoja poľnohospodárstva na prvom mieste.

V praktickej kapitole svojej práce predstavujem obec Terény a výsledky vlastného výskumu, ktorý sa mi podarilo uskutočniť prostredníctvom osobných rozhovorov s pracovníčkou obce a vedúcou penziónu FayInn, terénneho výskumu a dotazníkového prieskumu medzi obyvateľmi. Výskum som uskutočnil s cieľom zistiť, aké vedomosti a skúsenosti majú obyvatelia Terény, ktorí sú schopní riešiť problémy a nasmerovať obec na cestu rozvoja a pokroku. Ďalej je mojím cieľom opísať dôležitú úlohu ľudí, ktorí tam žijú, ako dokážu integrovať ekonomické a sociálne ciele, ako ich činnosť prispieva k zmierneniu zamestnanosti a sociálnych problémov a k stabilizácii hospodárstva. Chcel som tiež vedieť, či sú novoprichádzajúci a presídlenci na vidieku, t. j. "prišelci", pre pôvodné obyvateľstvo požehnaním alebo prekliatím?

V obci Terény už tretia generácia sleduje hlavný trend úbytku obyvateľstva a odlivu mladých ľudí. Vývoj zvnútra sa ťažko mení, vonkajšia podpora je nevyhnutná. Jedným z receptov na prežitie je, aby si tí, ktorí sa usadia, našli na vidieku trvalý domov a investície. Ale len tam, kde nájdu dobré zázemie a verejnú bezpečnosť. A napriek chudobe má Terény neuveriteľne bohatú kultúru a nízku kriminalitu. Má to šťastie, že má živú a fungujúcu komunitu.

Pri svojom výskume som niekoľkokrát počul, že Terény má mimoriadne vysoký počet mimovládnych organizácií na obyvateľa. Tieto malé spoločenstvá sú katalyzátormi obce, ktoré dokážu usmerňovať miestnu energiu. Podľa môjho názoru sú kľúčom k udržateľnému rozvoju vidieka. Rodiny a skupiny priateľov, ktoré sa sem nasťahovali, vytvorili svojou osobnou prítomnosťou a aktivitami významné zmeny. Jeden konkrétny príklad spomedzi mnohých: dedinskú krčmu, predtým známu ako "babinec", ktorá bola roky nevyužívaná, premenila na komunitný priestor samotná obec, a to vďaka daňovým darom a grantom. Takto vznikol Terényi Paradicsom, ktorý sa snažia pravidelne naplňovať zmysluplnými programami. Komunitné akcie tohto druhu vytvárajú príležitosť na spoločné uvažovanie a budovanie dôvery medzi miestnymi obyvateľmi, čo môže viesť k realizácii mnohých malých projektov, ale zistil som, že miestne komunity často nemajú dostatočný vplyv, pretože "miestni" sú často izolovaní od iniciatív "mesta".

Rozvíjajú osadu a zároveň si zachovávajú jej obraz. V posledných rokoch sa zvýšil počet návštevníkov a počet nimi strávených nocí. Zmena trhových podmienok viedla k nárastu ubytovania v súkromí, čo súviselo aj s tradíciami a kultúrnymi možnosťami. Zvýšil sa aj počet penziónov v obci. Väčšina návštevníkov pochádza zo strednej a vyššej strednej príjmovej skupiny. Obec však nemá dostatok zariadení pre hostí, ktorí vyžadujú vyššiu úroveň služieb. Atraktívne sú predĺžené víkendy a balíky služieb, ktoré však nedokážu udržať hostí v Terényi na dlhší čas.

Okrem uvoľnenia podmienok verejných súťaží by kľúčovým faktorom budúceho rozvoja mohol byť neustály kreatívny rozvoj produktov na miestnej úrovni. Inovácie a infokomunikačné nástroje majú svoje miesto a môžu pomôcť vytvoriť modernejší a rozmanitejší rozvoj destinácie.

Úspech bude do veľkej miery závisieť od odhodlania, nadšenia a znalostí miestnych lídrov a ich schopnosti mobilizovať a získať miestnych obyvateľov pre zmenu. Zapojenie mladých ľudí je kľúčom k zvýšeniu schopnosti udržať si osadu, pretože mladí ľudia sú veľmi náchylní na emigráciu.

Vo svojom výskume som vyslovil štyri hypotézy, ktoré sú:

H1: Medzi pôvodnými obyvateľmi Terne a Noví nájomníci môže existovať konflikt záujmov.

H2: Dedina nemá dostatočnú ekonomickú silu a obec Terény má finančné problémy.

H3: Obyvatelia Terény majú postoj, motiváciu a vedomosti na to, aby svoju obec posunuli dopredu (rozvíjali).

H4: V prípade obce Terény sú príjmy a výdavky vidieckeho cestovného ruchu v rovnováhe, nie je to veľmi ziskové odvetvie.

Hypotézy sú vyhodnotené nižšie.

H1: Moja hypotéza, že existuje konflikt záujmov medzi pôvodnými obyvateľmi žijúcimi v Terénii a ľuďmi, ktorí sa tam prisťahovali odinakiaľ, teda osadníkmi, sa potvrdila.

Vysvetlenie: Na základe situačnej analýzy obce Terény som zistil, že obec patrí medzi malé sídla, v ktorých sa veková štruktúra podľa indexu starnutia stáva priaznivejšou, a to najmä v dôsledku sťahovania mladých rodín s malými deťmi. Niektorí obyvatelia tejto inak pôvabnej a priateľskej malej dedinky sa však zdráhajú prijať ľudí, ktorí sa tu nenarodili, ako rovnocenných a novoprichádzajúci sa im odcudzujú. Odpovede z dotazníka pre obyvateľov, ako napríklad "(...) v posledných rokoch sa dedina začala rozpadávať, obyvateľstvo už nie je také súdržné (...) veľa mešťanov sa odsťahuje a pribudne veľa turistov, ktorí ukazujú krásu a pokoj dediny (...) Sú nebezpečenstvom, ktorí ignorujú pokojných ľudí, ktorí tu žijú, ktorí nevnímajú dedinu a jej obyvateľov ako spoločenstvo, ale len ako prostriedok a príležitosť." podporujú túto hypotézu. Rovnakú antipatiu som sám zažil počas terénneho výskumu v rozhovoroch s miestnymi obyvateľmi. Domnievam sa, že tento jav môžu podnecovať sociálno-ekonomické rozdiely.

H2. Nedostatok ekonomickej sily v obci a finančné ťažkosti obce sa potvrdili tak z rozhovoru s notárom, ako aj z odpovedí obyvateľov.

Jeho vysvetlenie: obyvatelia Terény majú rovnaké základné očakávania a potreby ako obyvatelia iných obcí. Na vidieku sa dá žiť, ak sú tam okrem iného pracovné miesta prinášajúce príjem, služby a ľahká dostupnosť do centier. Hoci v obci pôsobí 36 podnikov, len niekoľko z nich zamestnáva miestnych ľudí, keďže ide o mikropodniky a malé podniky. Životaschopnosť trhových služieb by si vyžadovala vývoz mestských príjmov, ale

schopnosť Terényi prilákať kapitál je pomerne slabá. Vzhľadom na nízke daňové príjmy z podnikania je hlavným zdrojom príjmov obce normatívna štátna dotácia. Zlepšenia sa dajú realizovať len z dotačných prostriedkov, čo si nevyžaduje vlastné zdroje.

H3. Moja hypotéza, že obyvatelia Terézie majú potrebnú víziu, motiváciu a vedomosti na to, aby svoju obec posunuli vpred (rozvoj), sa potvrdila len čiastočne.

Vysvetlenie. Podnikatelia, ktorí sa prisťahovali do obce, si uvedomili, že záhradkárstvo ani miestna remeselná výroba nemusia stavať na tradíciách, pretože to nie je predpokladom ani rozvoja obce, ani hospodárskeho rozvoja. Za dôležitejšie považujú najst' si svoj trh.

Podľa odpovedí v dotazníku sa viac ako 84 % respondentov zaoberá nejakým druhom poľnohospodárskej výroby, pričom využívajú miestne danosti, keďže každý dom má záhradu, ale vyrábajú takmer výlučne pre vlastnú potrebu. Takmer 73 % z tých, ktorí to nepovažujú za rentabilné, neprodukuje pre trh. Myslím si, že si to myslia preto, lebo nemajú dobré príklady, ktoré by mohli úspešne adaptovať. Dôvodom môže byť nedostatok kapitálu dôvery, ktorý bráni spolupráci medzi miestnymi hospodárskymi subjektmi, a tým aj prenosu poznatkov. Je však nesmierne potrebné doplniť všeobecné vedomosti obyvateľov, ktorí sa podieľajú alebo sa chcú podieľať na výrobe miestnych výrobkov.

H4. Moja hypotéza, že v prípade obce Terény sú príjmy a výdavky vidieckeho cestovného ruchu v rovnováhe a že nejde o veľmi ziskové odvetvie, sa nepotvrdila.

Vysvetlenie. Hoci sa považuje za možný smer rozvoja, nie je dostatočná motivácia pre túto činnosť.

Z odpovedí v dotazníku je zrejmé, že od tejto činnosti ich neodrádza nedostatočná ziskovosť, ale s ňou spojená byrokracia a nedostatok vízie. Tí, ktorí ju vykonávajú, sú so službami spokojní.

Poznajúc situáciu v obci Terény, predkladám na zváženie nasledujúce návrhy pre ďalší rozvoj a napredovanie obce, ktoré podľa môjho názoru môžu prispieť k hospodárskemu a sociálnemu posilneniu multifunkčnej obce:

1. Miestny hospodársky rozvoj by sa podporil posilnením komunitného podnikania, komunitnej zamestnanosti, malých podnikov vyrábajúcich miestne produkty a zvýšením počtu pracovných príležitostí založených na miestnych hodnotách.

2. Miestne hospodárstvo môže byť životaschopné len prostredníctvom multifunkčnosti a/alebo regionálnej integrácie z dôvodu potreby úspor z rozsahu, vzhľadom na to, že v globalizovanej ekonomike sa miestne hospodárstvo malých obcí môže budovať a udržiavať len prostredníctvom integrácie. Výroba pre vonkajšie trhy a prítomnosť v mestských centrách sú nevyhnutné.
3. Malo by sa zväziť obrábanie opustených záhrad alebo záhrad starších miestnych majiteľov záhrad, ktorí môžu byť v núdzi iným spôsobom, s použitím metód šetrných k životnému prostrediu, a to vytvorením programu záchrany záhrad.
4. Celoživotné vzdelávanie by sa malo začať tým, že sa staršej generácii poskytnú nástroje na vzdelávanie v oblasti digitálnej gramotnosti (napr. tablet, smartfón).
5. Potenciál webovej stránky sa nevyužíva (chýba vyhľadávacie rozhranie na vyhľadávanie nariadení obce). Nefungujú funkcie súvisiace s elektronickou verejnou správou, napr. možnosť nahliadnuť do daňovej bilancie).
7. Vytvorenie destinačných združení by mohlo vytvoriť konkurenčnú výhodu, ktorá by prispela k rozšíreniu ponuky cestovného ruchu v regióne, zlepšeniu imidžu regiónu a zvýšeniu príjmov z cestovného ruchu. Úspešný rozvoj vidieka nie je možné dosiahnuť bez vytvorenia medziobecných združení a programov spolupráce.
8. Správna kombinácia tradičných a inovatívnych podujatí by sa mala starostlivo naplánovať, aby sa nezanedbala potreba zachovať dedičstvo a uspokojiť súčasné kultúrne a športové potreby.
9. Bolo by vhodné rozvíjať a zavádzať modely zamestnávania, ktoré uľahčujú zosúladenie rodinného a pracovného života.
10. spustenie programu "návratu domov", ktorý by prilákal a udržal kvalifikovaných mladých ľudí, by poskytlo základ pre zamestnanosť aj plánovanie ďalšieho rozvoja.
11. O 5 - 10 rokov by sa mal uskutočniť prieskum o budúcnosti obce Terény, ktorý by sa zaoberal vekovou štruktúrou a otázkou, či v obci budú naďalej žiť aktívne rodiny s malými deťmi, ktoré tu v súčasnosti žijú. Bude obec naďalej taká atraktívna a idylická ako v súčasnosti? Alebo sa odsťahujú kvôli zmene vekovej štruktúry školskej dochádzky - v obci je len materská škola a základná škola pre deti 1. až 4. ročníka? Bolo by tiež vhodné preskúmať, aké možnosti a osvedčené postupy zostávajú pre prežitie obce a udržateľnosť hospodárskeho, sociálneho a environmentálneho rozvoja.

Felhasznált irodalom

ALVES, H.B.,-CAMPON CERRO, A.C, -MARTINS , A.F. (2010): Impacts of small tourism events

on rural places. J Place Manage Devel 3:22–37

<https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/17538331011030257/full/html>

(Utolsó letöltés: 2023. 10. 15.)

ANGLER, K. (2023): Tolna megyei helyi termékek a turisztikai kínálatban

https://pen.uni-pannon.hu/wp-content/uploads/2023/06/VI.-Turizmus-e%CC%81s-biztons%C3%A1g-tudom%C3%A1nyos-konferencia-tanulm%C3%A1nyko%C3%A8tete_2022.pdf

(Utolsó letöltés: 2023. 09. 09.)

BALOGH, A. (2007): Az aprófalvas településállomány differenciálódási folyamatai Magyarországon

https://doktori.bibl.u-szeged.hu/id/eprint/5347/1/2007_balogh_andras.pdf

(Utolsó letöltés: 2023. 10.15.)

BELL, D. (2006) Variations on the rural idyll. In P. Cloke - T. Marsden - P. Mooney (eds.) Handbook of rural studies. London: Sage. 149 - 160.

BÉRCZI, SZ.- KESZTHELYI, Á.- SALLAY, Á. (2022): Átalakuló falusi szerepek az elmúlt 150 év falufelmérései alapján

<https://journal.uni-mate.hu/index.php/4D/article/view/4073>

(Utolsó letöltés: 2023. 09. 16.)

BERECZ, B.- FÜZI, J.- NAGY, D.- TOLNAY, ZS. (2008): Az Aggteleki-karszt és térsége turisztikai stratégiai és kezelési terve Jósvafő

<https://docplayer.hu/amp/1172858-A-turisztikai-terv-celterulete.html>

(Utolsó letöltés: 2023. 10. 17.)

BERKI, M.-DRÁVAVÖLGYI, T. (2004): A kulturális örökség hatása a térségi versenyképességre

http://geography.hu/mfk2004/mfk2004/cikkek/berki_dravavolgyi.pdf

(Internetes letöltés: 2023.04.03.)

BIAETT, V. (2015): Organic Festivity: a Missing Element of Community Festival

https://www.researchgate.net/publication/274960208_Organic_Festivity_A_Missing_Ingredient_of_Community_Festival

(Utolsó letöltés: 2023. 10. 15.)

BJÄRSTIG, T. – SANDSTRÖM, C. (2017): Public-private partnerships in a Swedish rural context – a policy tool for the authorities to achieve sustainable rural development? *J Rural Stud* 49:58–68

BUCKWELL, A. (2006): Rural development in the EU

<https://ideas.repec.org/cgi-bin/htsearch?q=Rural+development+in+the+EU>

(Utolsó letöltés: 2023. 09. 09.)

CSATÁRI, B. (1996). A magyarországi kistérségek néhány jellegzetessége. Kecskemét: MRA RKK Alföldi Tudományos Intézet.

CSURGÓ, B. (2007) Képek és képzetek a mai magyar vidékről. In Kovách I. (szerk.)

Vidékiek és városiak. A tudás- és imázshasználat hatásai a vidéki Magyarországon.

L'Harmattan – MTA PTI, 45–67

CSURGÓ, B. (2014): A vidék nosztalgiája

https://www.academia.edu/73581636/A_vid%C3%A9k_nosztalgi%C3%A1ja?auto=download&email_work_card=download-paper

(Utolsó letöltés: 2023.10.15.)

DESA (2018): World Urbanization Prospects

<https://population.un.org/wup/Country-Profiles/>

(Utolsó letöltés: 2023. 09. 12.)

EGRI, Z.-KŐSZEGI, I.R. (2016): Vidékfejlesztés jegyzet

<https://oszkdk.oszk.hu/storage/00/03/17/40/dd/1/Videkfejlesztes.pdf>

(Utolsó letöltés: 2023.09.28.)

ENSZ (2018): World Urbanization Prospects

<https://population.un.org/wup/Publications/Files/WUP2018-Highlights.pdf>

(Utolsó letöltés: 2023. 09. 12.)

EU (1988): The Future of Rural Society

https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/hu/P_88_100

(Utolsó letöltés: 2023. 09. 08.)

FEKETE, I.- KACSER, F. (2006): Az encsi kistérség gazdasági-foglalkoztatási helyzete a hivatalos dokumentumok adatai és a munkaerő-piaci szereplők véleményének tükrében

<https://jeney.web.elte.hu/encsgazdfogh.pdf>

(Utolsó letöltés: 2023. 10. 10.)

FINTA, I. (2013): Az aprófalvak fejlesztési igényei és a nemzeti szintű fejlesztési tervek által nyújtott lehetőségek

<https://core.ac.uk/download/pdf/50569246.pdf>

(Utolsó letöltés: 2023. 08. 21.)

GETZ, D. (2007): Event Studies. Theory, Research and Policy for Planned Events. Oxford: Elsevier

GONDA, T.- ANGLER, K.- CSÓKA L. (2021): The role of local products in tourism

European countryside 13: 1 91-107. p., 17 p

HAJDÚ, A. (2022): A vidékfejlesztés szerepe és jelentősége a 21. század politikai életében

<https://corvinak.hu/velemeny/2022/03/02/a-videkfejlesztes-szerepe-es-jelentosege-a-21-szazad-politikai-eleteben>

(Utolsó letöltés: 2023. 09. 11.)

HAMAR, A.(2013): Területhasználat, agrár-környezeti és turisztikai fejlesztések az aprófalvas térségekben 2002 és 2006 között

<https://core.ac.uk/download/pdf/50569246.pdf>

(Utolsó letöltés: 2023. 08. 21.)

JÁSZBERÉNYI, M.-ZÁTORI, A.-ÁSVÁNYI, K. (2016): Fesztiválturizmus

<https://mersz.hu/jaszberenyi-zatori-asvanyi-fesztivalturizmus/>

(Utolsó letöltés: 2023. 10. 15.)

KÁPOSZTA, J.- GUBACSI, F. (2018): Kedvezőtlen helyzetű települések napjainkban

Bátonyterenye példáján keresztül

<https://journal.ke.hu/index.php/stm/article/view/3103/3484>

(Utolsó letöltés: 2023. 09. 09.)

KÁPOSZTA, J. – NÉMEDINÉ KOLLÁR, K. (2017). Smart települési modellek vizsgálata

nemzetközi és hazai kezdeményezések alapján, avagy mi lehet a minta a periférián? *Studia*

Mundi - Economica, 4(3), old.: 57-66.

KOVÁCH, I. (2010): A jelenkori magyar vidéki társadalom szerkezeti és hatalmi

változásai

http://real-d.mtak.hu/296/4/kovachimre_5_Mu.pdf

(Utolsó letöltés: 2022.08.30.)

KOVÁCH, I. (2007) A múlt és jelen vidékképe. Bevezetés. In I. Kovách (szerk.) *Vidék- és*

falukép a változó időben. Budapest: Argumentum, 7–11.

KOVÁCS, K. (2008): : Kistelepülések lépéskényszerben. In: *Kistelepülések*

lépéskényszerben

http://www.rkk.hu/rkk/kei/pdf/kistelepulesek_lepeskenyszerben.pdf

(Utolsó letöltés: 2023. 10. 10.)

KOVÁCS, K.-VÁRADI, M.M. (2013): Hátrányban, vidéken

<https://core.ac.uk/download/pdf/50569246.pdf>

(Utolsó letöltés: 2023. 09. 10.)

KULCSÁR L. (2018): Vidékfejlesztés és a helyi társadalom Észak-magyarországi

Stratégiai Füzetek Gazdaság-Régió-Társadalom

KULCSÁR L. (2018): A vidékfejlesztés elméleti megközelítése: Regionális és kulturális

összefüggések

https://www.researchgate.net/publication/324112487_Kulcsar_Laszlo_A_VIDEKFEJLESZTES_ELMELETI_MEGKOZELITESE_REGIONALIS_ES_KULTURALIS_OSSZEFUGGESEK

(Utolsó letöltés: 2022.08.28.)

LASH, S. – URRY, J. (1994) Economies of signs and space. London, Sage.

[https://books.google.hu/books?hl=hu&lr=&id=jn-7IE-D4hUC&oi=fnd&pg=PP9&dq=Lash,+S.+%E2%80%93+Urry,+J.+\(1994\)+Economies+of+signs+and+space.+London,+Sage.&ots=6DyyVXM3Tb&sig=zxDgC91DO9bzAdNUcfjJ0hyEI&redir_esc=y#v=onepage&q=Lash%2C%20S.%20%E2%80%93%20Urry%2C%20J.%20\(1994\)%20Economies%20of%20signs%20and%20space.%20London%2C%20Sage.&f=false](https://books.google.hu/books?hl=hu&lr=&id=jn-7IE-D4hUC&oi=fnd&pg=PP9&dq=Lash,+S.+%E2%80%93+Urry,+J.+(1994)+Economies+of+signs+and+space.+London,+Sage.&ots=6DyyVXM3Tb&sig=zxDgC91DO9bzAdNUcfjJ0hyEI&redir_esc=y#v=onepage&q=Lash%2C%20S.%20%E2%80%93%20Urry%2C%20J.%20(1994)%20Economies%20of%20signs%20and%20space.%20London%2C%20Sage.&f=false)

[https://books.google.hu/books?hl=hu&lr=&id=jn-7IE-D4hUC&oi=fnd&pg=PP9&dq=Lash,+S.+%E2%80%93+Urry,+J.+\(1994\)+Economies+of+signs+and+space.+London,+Sage.&ots=6DyyVXM3Tb&sig=zxDgC91DO9bzAdNUcfjJ0hyEI&redir_esc=y#v=onepage&q=Lash%2C%20S.%20%E2%80%93%20Urry%2C%20J.%20\(1994\)%20Economies%20of%20signs%20and%20space.%20London%2C%20Sage.&f=false](https://books.google.hu/books?hl=hu&lr=&id=jn-7IE-D4hUC&oi=fnd&pg=PP9&dq=Lash,+S.+%E2%80%93+Urry,+J.+(1994)+Economies+of+signs+and+space.+London,+Sage.&ots=6DyyVXM3Tb&sig=zxDgC91DO9bzAdNUcfjJ0hyEI&redir_esc=y#v=onepage&q=Lash%2C%20S.%20%E2%80%93%20Urry%2C%20J.%20(1994)%20Economies%20of%20signs%20and%20space.%20London%2C%20Sage.&f=false)

(Utolsó letöltés: 2022.08.28)

LÁZÁR, J. (2021): Nem létezik olyan ember, akitől én megijednék, vagy félnék

<https://www.youtube.com/watch?v=frjyYIikT7Q>

(Utolsó letöltés: 2023. 08. 21.)

LEMPEK, M. Z.-TÉSITS, R. (2021): A vidéki térségek turizmusalapú fejlesztési lehetőségei a Siklói járás példáján

http://real.mtak.hu/136064/1/2021_II_05_lempek-tesits.pdf

(Utolsó letöltés: 2023. 10. 15.)

MADARÁSZ, I. (2003): Mezőgazdaság és vidékfejlesztés. Kézirat. TSF MF

MAGYARY, Z. (1942) : Magyar közigazgatás – A közigazgatás szerepe a XX. sz. államában. A magyar közigazgatás szervezete, működése és jogi rendje. Budapest, Királyi Magyar Egyetemi Nyomda, 1942. 116.

NAGY, K. (2021): A vidékfejlesztés célba ér

<http://midra.uni-miskolc.hu/document/18561/12128.pdf>

(Utolsó letöltés: 2023. 08. 01.)

NAGYNÉ MOLNÁR, M. (2013): Terület-és térségmarketing/Elméleti jegyzet/

<https://docplayer.hu/14614829-Terulet-es-tersegmarketing-elmeleti-jegyzet.html>

(Utolsó letöltés: 2023. 10. 10.)

OECD (2003): The future of rural policy: from sectoral to place-based policies in rural areas

https://www.oecd-ilibrary.org/urban-rural-and-regional-development/the-future-of-rural-policy_9789264100848-en

(Utolsó letöltés: 2023. 09. 10.)

OECD (2016), OECD Regional Outlook 2016: Productive Regions for Inclusive Societies , OECD Publishing, Párizs

<https://doi.org/10.1787/9789264260245-en>

(Utolsó letöltés: 2022.08.20.)

OECD (2017): OECD Hungary Policy Brief

<https://www.oecd.org/policy-briefs/Hungary-Regional-urban-and-rural-development-HU.pdf>

(Letöltés: 2022. augusztus 23.)

OLAJOS, I. (2014): A mezőgazdasághoz kapcsolódó vidékfejlesztés jogának bevezetése Magyarországon Phd értekezés

<http://midra.uni-miskolc.hu/document/5530/1053.pdf>

(Utolsó letöltés: 2023. 09. 06.)

OTT, A.(2022): Van esély?- A kis lélekszámú települések fejlesztésének elvi lehetőségei

<https://jegyzo.hu/van-esely-a-kis-lelekszamu-telepulesek-fejlesztesenek-elvi-lehetosegei/>

(Utolsó letöltés: 2023.10.01.)

PILLÓK, P.(2022): A sokszínű vidék

<https://szazadveg.hu/2022/Konjunkt%C3%BArakutat%C3%B3/Vid%C3%A9k%20Konferencia%202022/Dr.%20Pill%C3%B3k%20P%C3%A9ter%20-%20A%20soksz%C3%ADn%C5%B1%20vid%C3%A9k.pdf>

(Utolsó letöltés: 2023. 09. 21.)

PUSZTAI, B. (2019): Falusi és kisvárosi fesztiválok: közösségi szokások vagy a helybelieket kiábrándító szervezett események
<https://www.kulturalisszemle.hu/11-szam/nemzetkozi-kitekintes/pusztai-bertalan-falusi-es-kisvarosi-fesztivalok-kozossegi-szokasok-vagy-a-helybelieket-kiabrandito-szervezett-esemenyek>
(Utolsó letöltés: 2023. 10. 16.)

RUZSICZKY ÉVA ÉS SZÁVAI JÁNOS (szerk.): Vidék és vidéki szócikkek, Magyar Larousse-enciklopédikus szótár III. kötet, Akadémiai Kiadó, Budapest, 1994, old.: 1076.

SHORT, B. (2006) Idyllic ruralities. In Cloke, P.-Marsden, T.-Mooney, P. (eds.) Handbook of rural studies. London: Sage, 133-148.

SZALÓ, P. (2007): A homálybogozó
https://epa.oszk.hu/01300/01306/00041/pdf/EPA01306_Szin_2007_12_02-03_junius_094-095.pdf
(Utolsó letöltés: 2023.05.02.)

SZIVA, I. – ZOLTAY, R. (2016). How attractive can Cultural Landscapes be for Generation Y? Almatourism - Journal of Tourism, Culture and Territorial Development, 7(14), 1-16. pp

SZÖRÉNYINÉ KUKORELLI, I. (2023): Az európai és hazai vidékfejlesztés dilemmái
http://www.gazdalkodas.hu/files/cikk/Gazdalkodas_2023_4_4%20Gondolatok%20az%20eur%C3%B3pai%20_338-343.pdf
(Utolsó letöltés: 2023. 09. 08.)

TERÉNY (2017): Terény településképi arculati kézikönyv-2017
http://rhost.dyndns.info/MyWeb/www_tereny_hu/dokumentumok/telepulesrendezesi-terv/tereny-telepuleskepi-arculati-kezikonyv-20201009.pdf
(Internetes letöltés: 2023. 04. 04.)

TÓTH, B. (2019): Túlélés vagy innováció? – Kistelepülések lokális stratégiái a rurális térségekben

[https://oszkdk.oszk.hu/storage/00/02/81/60/dd/1/Rur__lis_t__rs__gek_tanulm__nyk__tet_\(1\).pdf](https://oszkdk.oszk.hu/storage/00/02/81/60/dd/1/Rur__lis_t__rs__gek_tanulm__nyk__tet_(1).pdf)

(Utolsó letöltés: 2023. 10. 15.)

TÓTH, T.-OLÁH,I. (2019): Gondolatok a hazai településfejlesztésről a legkisebbek szemszögéből

<https://journal.uni-mate.hu/index.php/stm/article/view/3035/3422>

(Utolsó letöltés: 2023. 10. 10.)

UN (2018): World Urbanization Prospects The 2018 Revision

<https://population.un.org/wup/Publications/Files/WUP2018-KeyFacts.pdf>

(Utolsó letöltés: 2023. 09. 12.)

VARGA, Á.- JENEY, L.(2020): Fenntartható aprófalvak – a szociális gazdaság szerepe az aprófalvak népességeltartó képességének javításában

https://unipub.lib.uni-corvinus.hu/7947/1/TKP_Tarsadalmi_fenntarthatosag_p665.pdf

(Utolsó letöltés: 2023.04.24.)

VÁRADY, B. (2020): A vidékfejlesztés helyzete Magyarországon

<http://midra.uni-miskolc.hu/document/35856/32549.pdf>

(Utolsó letöltés: 2023. 10. 15.)

ZSÁR, V. (2016): A falvak hatékonyságának vizsgálata. Budapest, Hétfa Kutatóintézet és Elemző Központ

[https://hetfa.eu/wp-](https://hetfa.eu/wp-content/uploads/2019/01/HETFFA_falvak_hate%CC%81konysa%CC%81ga_20160301FF_zsv.pdf)

[content/uploads/2019/01/HETFFA_falvak_hate%CC%81konysa%CC%81ga_20160301FF_zsv.pdf](https://hetfa.eu/wp-content/uploads/2019/01/HETFFA_falvak_hate%CC%81konysa%CC%81ga_20160301FF_zsv.pdf)

(Utolsó letöltés: 2023. 10. 16.)

Adatbázisok

1. A kistelepülések szociális ellátottsága
https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/stattukor/kistelep_szoc_ell14.pdf
(Utolsó letöltés: 2023. 10. 17.)
2. A települések száma és népessége jogállás szerint, 2023. január 1.
https://www.ksh.hu/stadat_files/fo/fo/fo10007.html
(Utolsó letöltés: 2023. 10. 17.)
3. A települések száma és népessége népességnagyság kategóriák szerint, 2023. január 1.
https://www.ksh.hu/stadat_files/fo/fo/fo10013.html
(Utolsó letöltés: 2023. 10. 17.)
4. Nógrád megye 2030-ig terjedő stratégiája: az Északkelet-magyarországi Gazdaságfejlesztési Zóna 2030 stratégiájának kidolgozásához
https://www.uni-miskolc.hu/files/11822/N_strat_1206.pdf
(Utolsó letöltés: 2023. 10. 15.)
5. Cserhátsurány települési értékmérés Nógrádi Geopark Egyesület 2015.
<https://nge.hu/files/CSERH-TSUR-NY.pdf>
(Utolsó letöltés: 2023. 08. 01.)
6. A Novohrad-Nógrád Geopark magyar oldalának földtudományi értékei 2014.
<https://www.nogradgeopark.eu/msite/194/foeldtudomanyi-ertekek-a-novohrad-nograd-geopark-magyar-oldalanak-keleti-reszen.pdf>
(Utolsó letöltés: 2023. 10. 17.)
7. Terény értékkataszter - Nógrádi Geopark Egyesület
<https://nge.hu/tereny.html>
(Utolsó letöltés: 2023. 10. 17.)
8. Terény község rendezési terve 2001.

https://rhost.dyndns.info/MyWeb/www_tereny_hu/dokumentumok/telepulesrendezesi-terv/tereny-telepulesrendezesi-terv-20201009.pdf

(Utolsó letöltés: 2023. 10. 17.)

9. Terény megközelítése

[https://hu.wikipedia.org/w/index.php?title=Ter%C3%A9ny_\(Magyarorsz%C3%A1g\)&action=edit&section=2](https://hu.wikipedia.org/w/index.php?title=Ter%C3%A9ny_(Magyarorsz%C3%A1g)&action=edit&section=2)

(Utolsó letöltés: 2023. 05. 01.)

Mellékletek

1.sz. melléklet: pályázati utóélet, Forrás: Dr. Bata Ákos

Pályázat	Beadás	Döntés	2. döntés	tám.össz.	beruházás	Elszámolás beadása	Elszámolás hiánypótlás	Elszámolás lezárása	Fenntart. 1. év	Fenntart. 2. év	Fenntart. 3. év	Fenntart. 4. év	Fenntart. 5. év
TOP-2.1.3-15-NG1-2016-00032 Települési környezetvédelmi infrastruktúra-fejlesztések "Belterületi csapadékvíz rendezés Terény Községben"	2016.04.18	2017.06.12		36.009.460	2018.09.14	2019.	2021 febr., 2022.márc., ápr.,júl.,	2022.09.15	2023.09.30.	2024.09.30.	2025.09.30.	2026.09.30.	2027.09.30.
TOP-3.2.1-15-NG1-2016-00019 Önkormányzati épületek energetikai korszerűsítése "Épületenergetikai beruház Terény községben"	2016.06.29	2017.06.12		60.558.477	2018.10.05	2019.		2020.11.20	2021.12.05.	2022.12.05.	2023.12.05.	2024.12.05.	2025.12.05.
TOP-4.1.1-15-NG1-2016-00021 Egészségügyi alapellátás infrastrukturális fejlesztés "Orvosi rendelő felújítása Terényben"	2016.05.04	2017.06.12		32.743.507	2018.09.30	2019.		2020.05.22	2022.07.20	2023.02.22.	2024.03.03.	2025.03.04.	2026.03.04.
ebr 316487 "Önkormányzati feladatellátást szolgáló fejlesztések támogatása - belterületi utak, járdák, hidak felújítása" Terényi Szabadság út, József Attila utca	2016.06.02	forrás hiány miatt elutasítva											
ebr 411618 "Önkormányzati étkeztetési fejlesztések támogatása/2018" Terényi Kistenyér Óvoda konyhájának korszerűsítése	2018.07.30	2018.09.28		11.834.098		2020.12.01	2021.03.16	2021.06.01					
MFP-NHI/2019 3005058175 "A nemzeti és helyi identitástudat erősítése" Művelődési Ház épületének felújítása	2019.05.15	tartalék listás elutasítva	forrás h. m. elutasítva										
MFP-FFT/2019 3020654912 "Temető fejlesztése" Felújítási munkák a terényi temetőben	2019.09.05	támogatott 2019.11.11		3.762.687	2020.05.28	2020.12.29.	2021.05.20	2021.07.02					
MFP-OUF/2019 3021299415 "Óvodai udvar" Terényi Kistenyér Óvoda játszóudvarának korszerűsítése	2019.09.10	támogatott 2019.11.11		3.881.256	2020.10.27	2020.12.14		2022.02.14					
MFP-ÖTU/2020 3081800343 "Önkormányzati tulajdonban lévő út-, hidépítés/felújítás" Terény Község belterületi útjának felújítása: Szabadság út	2020.05.08	tartalék listás	forrás h. m. elutasítva			2021.01.15.							
MFP-KTF/2020 3084060960 "Közösségi tér ki-/átalakítás és foglalkoztatás" Terényi Művelődési Ház épületének felújítása	2020.05.21	tartalék listás	forrás h. m. elutasítva			2021.01.15.							
MFP-KKE/2020 3088094985 "Közterület karbantartását szolgáló eszközbeszerzés" Terényi Közterületek megépítése	2020.06.18	tartalék listás	támogatott 2020.12.30	3.259.975	2021.03.24	2021.05.10	2022.02.10.	2022.09.29.	2022.04.20.	2022.10.20.			
MFP-TFB/2020 3096715757 "Tanya- és falugondnoki buszok beszerzése" Terényi falubusz lecserélése	2020.08.14	támogatott 2020.10.16		14.999.999	2021.06.30	2021.08.25							
MFP-UHK/2021 3081800343 "Út, híd, kerékpárforgalmi létesítmény építése/felújítása" Terényi belterületi, Szabadság út felújítása	2021.04.30	tartalék listás	forrás h. m. elutasítva			2021.12.31.							
MFP-OJKF/2021 32830418075 "Óvodai játszóudvar és közterületi játszótér fejlesztése" Terényi gyermekek köztéri játszótere	2021.05.07	tartalék listás	támogatott 2021.10.21	498.536	2022.05.24	2022.08.05	2022.09.08	2022.09.19					
MFP-ÖTIK/2021/6. 3284846694 "Önkormányzati tulajdonban lévő ingatlanok fejlesztése" Terényi közösségi tér rehabilitációja	2021.05.14	támogatott 2021.08.26.		19.287.871	2022.05.06	2022.07.14							
MFP-UHK/2022 3081800343 "Út, híd, kerékpárforgalmi létesítmény, vízelvezető rendszer építése/felújítása" Terényi Szabadság út felújítása	2022.02.08	tartalék listás	forrás h. m. elutasítva			2023.01.09.							
MFP-ÖTIK/2022/5. 3347785717 "Önkormányzati tulajdonban lévő ingatlanok fejlesztése" Közösségi terek fejlesztése - Terényi Művelődési Ház felújítása	2022.02.12	tartalék listás	forrás h. m. elutasítva			2023.01.09.							
			össz.:	45.690.324									

Nógrád vármegye állandó lakossága 2023. január 1-jén																
Vármegye kód	KSH kód	Vármegye	Település	Település típusa	Állandó lakosság összesen	Ebből érvényes címmel nem rendelkezők	Érvényes címmel rendelkezők összesen	Érvényes lakóhelyet rendelkezők	Csak érvényes tartózkodási hellyel rendelkezők	Magyar	Bevándorolt	Menekült	stelepített	Egyéb		
12	04844	NOG	Terény	8	371	1	370	370	0	362	0	0	0	9		

Hajadon nőtlen	Házasság megszűnt	Nem ismert	0 éves	1 éves	2 éves	3 éves	4 éves	5 éves	6 éves	7 éves	8 éves			
2022	2021	2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014						
143	143	37	39	0	9	5	0	5	4	3	6	3	5	2

9 éves	10 éves	11 éves	12 éves	13 éves	14 éves	15 éves	16 éves	17 éves	18 éves	19 éves	20 éves	21 éves	22 éves	23 éves
2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003	2002	2001	2000	1999
3	4	1	2	4	2	2	6	4	7	1	8	6	7	2

24 éves	25 éves	26 éves	27 éves	28 éves	29 éves	30 éves	31 éves	32 éves	33 éves	34 éves	35 éves	36 éves	37 éves	38 éves
1998	1997	1996	1995	1994	1993	1992	1991	1990	1989	1988	1987	1986	1985	1984
3	5	3	7	4	3	5	4	4	1	3	1	0	3	7

39 éves	40 éves	41 éves	42 éves	43 éves	44 éves	45 éves	46 éves	47 éves	48 éves	49 éves	50 éves	51 éves	52 éves	53 éves
1983	1982	1981	1980	1979	1978	1977	1976	1975	1974	1973	1972	1971	1970	1969
2	8	5	6	4	5	10	3	5	6	2	7	10	3	6

54 éves	55 éves	56 éves	57 éves	58 éves	59 éves	60 éves	61 éves	62 éves	63 éves	64 éves	65 éves	66 éves	67 éves	68 éves
1968	1967	1966	1965	1964	1963	1962	1961	1960	1959	1958	1957	1956	1955	1954
4	4	6	4	3	6	7	2	11	4	4	5	4	5	5

69 éves	70 éves	71 éves	72 éves	73 éves	74 éves	75 éves	76 éves	77 éves	78 éves	79 éves	80 éves	81 éves	82 éves	83 éves
1953	1952	1951	1950	1949	1948	1947	1946	1945	1944	1943	1942	1941	1940	1939
5	5	2	7	3	6	4	6	2	4	4	4	2	2	4

84 éves	85 éves	86 éves	87 éves	88 éves	89 éves	90 éves	91 éves	92 éves	93 éves	94 éves	95 éves	96 éves	97 éves	98 éves
1938	1937	1936	1935	1934	1933	1932	1931	1930	1929	1928	1927	1926	1925	1924
1	1	0	2	2	2	1	0	0	0	1	0	0	0	0

99 éves	100+ éves			
1923	1922+	JÁRÁS		
0	0	Balassagyarmati Járási Hivatal		

LAKOSSÁGI KÉRDŐÍV

1. Neme (1 válasz adható)

- nő
 férfi

2. Életkora (1 válasz adható)

- 18 év alatt
 19-30 év
 31-40 év
 41-60 év
 60 év felett

3. Legmagasabb iskolai végzettsége (1 válasz adható)

- általános iskola
 középfokú iskola (gimnázium, szakmunkás képző)
 felsőfokú (egyetem, főiskola)

4. Mióta él Terényben? (1 válasz adható)

- 0-1 év
 2-10 év
 10 évnél több

5. Hányan élnek a háztartásban? (1 válasz adható)

- 1 fő
 2-3 fő
 4 vagy annál több

6. Mi a fő foglalkozása? (1 válasz adható)

- tanuló
 vállalkozó
 alkalmazott
 állami alkalmazott/tisztviselő
 nyugdíjas
 egyéb: .....

7. Munkahelye? (1 válasz adható)

- helyben
 eljár más településre

8. Milyen szférában dolgozik? (1 válasz adható)

- mezőgazdaság
 ipar
 szolgáltatás
 oktatás
 egyéb: .....

9. A család összes nettó jövedelme (1 válasz adható):

- 50.000 Ft alatt
 50.000-100.000 Ft
 100.001-200.000 Ft
 200.001-300.000 Ft
 300.000 Ft felett

10. Milyen tevékenységekkel egészíti ki jövedelmét? (több válasz adható)

- idegenforgalom (falusi turizmus)
 őstermelő (kiskertből származó bevétel)
 alkalmi munka
 egyéb: .....
 semmivel

11. Jelölje meg a skálán, hogy Ön szerint a mezőgazdaság mennyire nyújt elegendő jövedelmet a megélhetéshez! (1 válasz adható)

	Nem	Teljes mértékben		
1.	○	○	○	○
1.	2.	3.	4.	

12. Termel- e saját élelmiszert? (1 válasz adható)

- igen
 nem

13. Ha igen jelenleg, mit? (több válasz adható)

- zöldségféléket
 gyümölcsöket
 gabonaféléket

- állati termékeket
2. Hová jár vásárolni a leggyakrabban? (1 válasz adható)
- helyi kisüzlet
 helyi piac
 lakóhelyen kívüli szupermarket
 más vásárol nekem
3. Hová jár kikapcsolódni? (több válasz adható)
- mozi, színház
 művelődési ház
 nyugdíjasklub
 természet:.....
 vendéglátóhelyek, étterem
 egyéb: .....
 sehová
4. Tervezi- e, hogy elköltözzön a közeljövőben? (1 válasz adható)
- igen
 nem
5. Ha igen, miért? (több válasz adható)
- nincs munkalehetőség
 gyerek iskolába járása miatt
 városi életforma vonzóereje
 egyéb (családi ok, szociális otthonba költözés...): .....
6. Ha nem, miért marad? (több válasz adható)
- elégedett az életével
 nyugodt életforma
 családi kapcsolatok
 anyagi okok
7. Jelölje meg a skálán, Ön hogyan vélekedik faluja jövőjéről! (1 válasz adható)
Negatívan			Pozitívan
1.	☐	☐	☐
1.	2.	3.	4.

8. Melyek a leginkább megoldandó feladatok a településen? (több válasz adható)
- infrastruktúra
 járda, úthálózat fejlesztése
 közvilágítás
 szennyvízhálózat
 egészségügy
 oktatás
 telefonhálózat, internet fejlesztése
 munkahelyteremtés
 közbiztonság
 szociális és támogatási rendszer
 egyéb: .....
9. Foglalkozik- e falusi turizmussal? (1 válasz adható)
- igen
 nem
10. Ha igen, miért kezdett bele? (több válasz adható)
- jövedelemszerzés
 van jövője az ilyen tevékenységnek
 adottak a lehetőségei
 a helyi kultúra, imázs fenntartása miatt
11. Ha nem, tervezi- e a bekapcsolódást a falusi turizmusba? (1 válasz adható)
- igen
 nem
12. Ha nem szeretne bekapcsolódni, mi az oka? (több válasz adható)
- alacsony jövedelem érhető el
 nincsenek meg a feltételei
 nem tud idegenekkel foglalkozni
 egyéb: .....
13. Hogyan látja a falu jövőjét 5-10 évre vonatkozóan?
- .....
 .....
14. Írja le azt a szót, fogalmat, amely Terény településről először eszébe jut!
- .....

Nyilatkozatok

NYILATKOZAT

a szakdolgozat nyilvános hozzáféréséről és eredetiségéről

A hallgató neve: Kántor Kinga
A Hallgató Neptun kódja: G81489
A dolgozat címe: Terény komplex helyzetfeltáró elemzése, különös tekintettel a fejlesztési lehetőségekre
A megjelenés éve: 2023.
A konzulens intézetének neve: Vidékfejlesztés és Fenntartható Gazdaság Intézet
A konzulens tanszékének a neve: Vidék- és Területfejlesztési Tanszék

Kijelentem, hogy az általam benyújtott szakdolgozat egyéni, eredeti jellegű, saját szellemi alkotásom. Azon részeket, melyeket más szerzők munkájából vettem át, egyértelműen megjelöltem, és az irodalomjegyzékben szerepeltettem.

Ha a fenti nyilatkozattal valótlan állítottam, tudomásul veszem, hogy a záróvizsga-bizottság a záróvizsgából kizár és a záróvizsgát csak új dolgozat készítése után tehetek.

A leadott dolgozat, mely PDF dokumentum, szerkesztését nem, megtekintését és nyomtatását engedélyezem.

Tudomásul veszem, hogy az általam készített dolgozatra, mint szellemi alkotás felhasználására, hasznosítására a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem mindenkori szellemi tulajdon-kezelési szabályzatában megfogalmazottak érvényesek.

Tudomásul veszem, hogy dolgozatom elektronikus változata feltöltésre kerül a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem könyvtári repozitori rendszerébe. Tudomásul veszem, hogy a megvédett és nem titkosított dolgozat a védést követően nyilvánosan elérhető és kereshető lesz az Egyetem könyvtári repozitori rendszerében.

Kelt: Révkomárom, 2023. október 31.

Hallgató aláírása

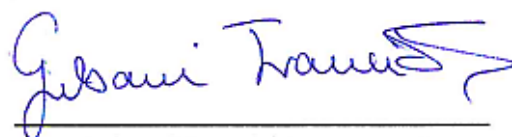
NYILATKOZAT

Kántor Kinga (hallgató Neptun azonosítója: G81489) konzulenseként nyilatkozom arról, hogy a szakdolgozatot áttekintettem, a hallgatót az irodalmi források korrekt kezelésének követelményeiről, jogi és etikai szabályairól tájékoztattam.

A szakdolgozatot a záróvizsgán történő védeésre javaslom / nem javaslom.

A dolgozat állam- vagy szolgálati titkot tartalmaz: igen nem

Kelt: **Gödöllő, 2023. október 31.**

Gubacsi Franciska,
egyetemi tanársegéd,
belső konzulens

Vidékfejlesztés és Fenntartható Gazdaság Intézet,
Vidék- és Területfejlesztési Tanszék